Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2009

CRONFA
LOTERI
FAWR
BIG
LOTTERY
FUND

Cronfa Loteri Fawr
Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon
ar gyfer y flwyddyn ariannol a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009

Adroddiad Blynyddol a gyflwynir yn unol ag adran 34(3) Deddf y Loteri Genedlaethol etc 1993 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddfau'r Loteri Genedlaethol 1998 a 2006) gan Ysgrifennydd Gwladol yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon.

Cyfrifon wedi'u paratoi yn unol ag Adran 43D(4) Deddf y Loteri Genedlaethol etc 1993 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddfau'r Loteri Genedlaethol 1998 a 2006) ac wedi'u cyflwyno gan y Rheolwr a'r Archwilydd Cyffredinol.

I'w argraffu ar 16 Gorffennaf 2009 yn unol â gorchymyn Tŷ'r Cyffredin.

Wedi'i roi gerbron Senedd yr Alban gan Weinidogion Yr Alban ar 16 Gorffennaf 2009.

Wedi'i roi gerbron Cynulliad Gogledd Iwerddon.

HC 909 Llundain: Y Llyfrfa £19.15

SG/2009/140

NIA 196/08-09

© Hawlfraint y Goron 2008
Gellir atgynhyrchu'r testun yn y ddogfen hon (ac eithrio'r Arfbais Frenhinol a logos adrannau neu asiantaethau eraill) yn rhad ac am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled â'i fod yn cael ei atgynhyrchu'n gywir heb ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl y ddogfen.
Lle'r ydym wedi nodi unrhyw ddeunydd hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd gan berchnogion yr hawlfraint dan sylw.
I ddefnyddio'r deunydd hwn mewn unrhyw ffordd arall, ysgrifennwch at Office of Public Sector Information, Information Policy Team, Kew, Richmond, Surrey TW9 4DU neu anfonwch e-bost i: licensing@opsi.gov.uk
ISBN: 9780102961782

Cronfa Loteri Fawr
Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2008/09

Cynnwys

Cyflwyniad a chrynodeb gan y Cadeirydd a'r Prif Weithredwr		2
Adran un	Ariannu deallus; sut rydym yn gweithio	4
Adran dau	Ein rhaglenni grantiau	8
Adran tri	Ein perfformiad gweithredol	28
Adran pedwar	Ein perfformiad ariannol	38
Adran pump	Ein fframwaith llywodraethu a sut rydym yn gweithio, gan gynnwys	46
	Yr adroddiad tâl cydnabyddiaeth	52
Adran chwech	Ein datganiadau ariannol, gan gynnwys:	56
	Datganiad o gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifon	56
	Datganiad o reolaeth fewnol	58
	Tystysgrif ac adroddiad y Rheolwr a'r Archwilydd Cyffredinol i Senedd y DU a Senedd yr Alban	62
	Cyfrifon blynyddol	64
Adran saith	Ein cefndir statudol	84
Atodiad	Ein grantiau mawr – manylion dyfarniadau dros £5 miliwn	95

Cyflwyniad a chrynodeb
gan y Cadeirydd a'r Prif Weithredwr

Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu perfformiad a chyflawniadau'r Gronfa Loteri Fawr yn 2008/09. Yn yr adroddiad hwn, rydym yn nodi sut yr ydym wedi defnyddio'r arian a godwyd gan y Loteri Genedlaethol at ddibenion iechyd, addysg, amgylcheddol ac elusennol yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009. Rydym hefyd yn adrodd am ein cynnydd wrth reoli arian nad yw'n arian y Loteri, sef gweithgaredd newydd a phwysig i ni.

Ein cenhadaeth yw gwella bywydau pobl a chymunedau anghenus. Yn 2008/09 fe wnaethom ddyfarnu £526 miliwn mewn grantiau ar draws y DU sy'n amrywio o £300 i £10 miliwn. Mae gwerth £83 miliwn pellach o ddyfarniadau'n aros i gael eu derbyn gan ddeiliaid grantiau.

Mae galw am ein harian Loteri'n parhau'n uchel. Yn 2008/09, gwnaethom dderbyn mwy na 23,000 o geisiadau'n gofyn am dros £2.4 biliwn.

Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn Gorff Cyhoeddus Anadrannol (NDPB) sy'n datganoli lefelau sylweddol o benderfyniadau i bwyllgorau gwlad yng Nghymru, Lloegr, Yr Alban a Gogledd Iwerddon. Rydym yn gryf o ganlyniad i wasanaethau a strategaethau ar y cyd lle mae'r rhain yn gwneud synnwyr. Rydym yn lleoli'r rhan fwyaf o faterion sy'n ymwneud â rhaglenni, dylunio a phenderfyniadau o fewn y gwledydd a fydd yn elwa ohonynt. Yn gynyddol, rydym yn defnyddio ein strwythur datganoledig i ddysgu rhwng ac ar draws gwledydd er lles y DU yn gyffredinol.

Rydym yn gwneud ymdrech gref i gynnwys budd-ddeiliaid, deiliaid grantiau, buddiolwyr a'r cyhoedd yn ein gwaith ac i hyrwyddo buddion y dyfarniadau a wneir gan y Loteri Genedlaethol. Lansiwyd ymgynghoriad cyhoeddus cynhwysfawr gennym i gyfeirio ein fframwaith strategol ar gyfer 2009-15 ar draws y DU drwy drafodaethau personol mewn digwyddiadau budd-ddeiliaid ar draws y DU ac ar-lein. Roeddem yn falch o dderbyn dros 3,400 o ymatebion ffurfiol i'n hymgynghoriad. Ar 25 Mehefin 2009, cyhoeddodd y Gronfa Loteri Fawr ei Fframwaith Strategol ar gyfer 2009-2015 ac adroddiad 'Yr Hyn a Ddywedoch Wrthym' yn sgil ymgynghoriad Y Farn Fawr.

Rydym yn ceisio bod mor hygyrch i bobl ag y gallwn. Mae ein swyddfeydd gwlad a rhanbarthol yn cydweithio'n agos ag asiantaethau cynorthwyo i sicrhau bod ein cwsmeriaid yn ymwybodol o'r ariannu sydd ar gael a sut i gael gafael arno. Amlygwyd a chanmolwyd ein gwaith allgymorth gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yn eu hadroddiad yn sgil astudiaeth gwerth am arian, 'Dyfarnu grantiau'n effeithiol yn sectorau diwylliant y cyfryngau a chwaraeon' y Swyddfa Archwilio Genedlaethol fel rhywbeth y gallai dyfarnwyr grantiau eraill ddysgu ohono. Erbyn hyn rydym yn defnyddio cam cynnig amlinellol mewn llawer o raglenni i ddarparu adborth cyflym yn nodi a yw'n werth cyflwyno cais cyflawn neu beidio, a sut y gellir ei ddatblygu. Mae gennym gynlluniau uchelgeisiol ar y gweill i wella a mireinio ein galluoedd ar-lein yn sylweddol.

Yn aml y Sector Gwirfoddol a Chymunedol (SGCh) sydd yn y sefyllfa orau i wneud y defnydd gorau o'n harian ar gyfer y cymunedau a'r bobl fwyaf anghenus. Yn 2004, gwnaethom ymrwymo i gyfeirio 60-70 y cant o'n harian i'r SGCh; rydym wedi ceisio amddiffyn y sector rhag effaith dargyfeirio arian y Loteri i ffwrdd o'r Gronfa Loteri Fawr i gefnogi Gemau Olympaidd 2012. Mae hyn wedi'i groesawu'n gyffredinol gan y sector. Yn 2008/09, derbyniodd y sector gwirfoddol a chymunedol 88 y cant o'r arian a ddyfarnwyd gennym.

Ein costau gweithredu ar gyfer dosbarthu arian y Loteri yn 2008/09 oedd £57 miliwn – gostyngiad o £3miliwn o'r flwyddyn flaenorol. Mae adroddiad y Swyddfa Archwilio Genedlaethol y cyfeiriwyd ato uchod yn dangos bod ein costau'n cymharu'n ffafriol ag arianwyr y sector cyhoeddus ac arianwyr eraill yn y sector gwirfoddol. Rydym yn ceisio gwario incwm ar gostau gweinyddol dim ond lle mae'r rhain yn ychwanegu gwerth at effaith yr arian rydym yn ei ddosbarthu: ym mlwyddyn ariannol 2008/09, roedd ein costau gweithredu'n 8.6 y cant o'r incwm a dderbyniwyd, i lawr o 9.1 y cant y flwyddyn flaenorol.

Mae arian nad yw'n arian y Loteri'n weithgaredd pwysig. Ar ran Swyddfa'r Trydydd Sector, rydym yn rhedeg y rhaglen Asedau Cymunedol, gan ddyfarnu mwy na £30 miliwn i adnewyddu adeiladau awdurdodau lleol yn Lloegr, i'w rhoi yn y pen draw i sefydliadau trydydd sector. Rydym hefyd yn gweinyddu'r rhaglen myplace ar ran yr Adran dros Blant, Ysgolion a Theuluoedd. Trwy myplace, rydym wedi dyfarnu £240 miliwn hyd yn hyn i ddarparu cyfleusterau ieuenctid mewn rhaglen gwerth £270 miliwn, y caiff y balans ohoni ei gyflwyno yn 2009/10. Ym mis Mawrth 2009, cawsom wybod ein bod wedi llwyddo i ddod o hyd i werth £16 miliwn o grantiau gan Gronfa Gymdeithasol Ewrop drwy Lywodraeth Cynulliad Cymru i wella ac ehangu ein rhaglen Sgiliau Bywyd

Rydym hefyd yn paratoi i roi deddfwriaeth Trysorfa EM ar waith a fydd yn caniatáu i ni ddosbarthu arian a ddelir ar hyn o bryd mewn cyfrifon banc a chymdeithas adeiladu segur.

Hoffem ddiolch i'n staff ac eraill rydym yn cydweithio'n agos â nhw am eu cyfraniadau gwerthfawr, Mae eu hegni a'u hymrwymiad wedi rhoi cyfle i ni gyflawni campau mawr. Wrth i ni edrych ymlaen at gyfnod gweithredu ein Fframwaith Strategol newydd, rydym yn bwriadu parhau i ariannu'n ddeallusol drwy fanteisio i'r eithaf ar ein hadnoddau i greu newidiadau a fydd yn parhau. Byddwn yn defnyddio ein cysylltiadau, ein harbenigedd a'n gallu yn ogystal â'n harian i gyflawni canlyniadau gwych. Bydd yr hyn rydym yn ei ariannu, sut rydym yn ariannu a phwy rydym yn eu hariannu'n cael eu cyfeirio gan y dystiolaeth orau bosib.

Peter Wanless
Prif Weithredwr

Syr Clive Booth
Cadeirydd

7 Gorffennaf 2009

Adran un
Ariannu deallus: sut rydym yn gweithio

Yn yr adran hon rydym yn disgrifio ein hymagwedd at ariannu ac yn amlinellu sut rydym yn cyflwyno ein strategaeth. Rydym yn darparu dadansoddiad o bwy rydym wedi'u hariannu a'r hyn a gyflawnwyd gyda'r arian hwn.

Ein fframwaith strategol presennol

Ni yw'r dosbarthwr Loteri mwyaf, ac rydym yn gyfrifol am ddosbarthu tua hanner yr arian at achosion da a godir gan y Loteri Genedlaethol i brosiectau sy'n ymdrin â dibenion iechyd, addysg, amgylcheddol ac elusennol. Rydym yn ddosbarthwr sy'n gweithio ar draws y DU, yn dyfarnu grantiau yng Nghymru, Lloegr, Yr Alban a Gogledd Iwerddon, a thramor drwy ein rhaglen Grantiau Rhyngwladol. Mae'r fframwaith statudol yr ydym yn gweithredu ynddo wedi'i amlinellu yn adran pump yr adroddiad hwn.

Ein cenhadaeth yw dod â gwir welliannau i gymunedau a bywydau'r bobl fwyaf anghenus. Disgrifir tair thema fras yn ein Cyfarwyddiadau Polisi, sydd wedi'u darparu gan Lywodraeth y DU ac sy'n ymdrin â'n gwaith ym mhob gwlad. Dyma'r themâu:

- cefnogi dysgu cymunedol a chreu cyfleoedd
- hyrwyddo diogelwch a chydlyniant cymunedol
- hyrwyddo lles.

Ariannu deallus

Yn adroddiad y llynedd, gwnaethom ymrwymo i fod yn ariannwr deallus, gan nodi pum egwyddor a fyddai'n arwain ein gwaith, sef:

- creu a rhannu gweledigaeth a diben clir
- gwybod a datgan ein lle yn y farchnad
- creu sefydliad sy'n dysgu
- alinio strwythurau a'r defnydd o adnoddau â'n gweledigaeth
- rheoli newid ac addasu iddo.

Mae'r ymagwedd hon wedi datblygu yn ystod 2008/09. Mae ariannu deallus wedi'n helpu i nodi lle bydd cydweithio'n agosach ag ymgeiswyr a deiliaid grant yn cyflawni gwell canlyniadau a lle y gall gwella systemau a phrosesau symleiddio eu profiad o gael arian gan y Gronfa Loteri Fawr. Mae hefyd wedi dechrau llunio ein cynlluniau ar gyfer annog ymagweddau newydd a llawn dychymyg, gan barhau, ar yr un pryd i gefnogi ymyraethau sydd wedi profi eu gwerth.

Ein hymrwymiad i'r sector gwirfoddol a chymunedol (SGCh)

Rydym yn cydnabod bod y SGCh yn aml yn y sefyllfa orau i wneud y defnydd gorau o'n harian ar gyfer y cymunedau a'r bobl fwyaf anghenus. Mae hefyd yn rhan ganolog o gymdeithas sifil gref ac effeithiol. Mae rôl unigryw y sector mewn cymunedau a'i allu i fynegi eu hanghenion yn gwneud ein perthynas ag ef yn rhan ganolog o'n llwyddiant.

I gydnabod hyn, yn 2004 gwnaethom ymrwymo i roi 60–70 y cant o'n hariannu'n uniongyrchol i'r SGCh. Gwnaethom addewid pellach ym mis Ionawr 2007, sef y byddem yn anrhydeddu'r ymrwymiad hwnnw hyd at 2012 cyhyd â bod gwerthiannau tocynnau yn parhau ar yr un lefel, fel petai'r cyhoeddiad y byddai arian yn cael ei dargyfeirio o'r Gronfa Loteri Fawr i'r Gemau Olympaidd heb ddigwydd.

Mae'r ymrwymiad yn cydnabod y berthynas sydd gennym gyda'r sector gwirfoddol a chymunedol. Mae hefyd yn rhoi'r hyblygrwydd i ni ariannu prosiectau a redir gan fathau eraill o sefydliadau, megis ysgolion a chynghorau plwyf a chymuned, yn aml mewn partneriaeth â sefydliadau SGCh, lle bydd y llwybr ariannu hwn, yn ein barn ni, yn cyflawni'r canlyniadau parhaus rydym am eu gweld, yn well.

Ar ôl ymgynghori â'r sector, gwnaethom gytuno y byddwn yn defnyddio diffiniad Trysorfa EM o'r 'trydydd sector' yn Lloegr, Yr Alban a Gogledd Iwerddon. Yn 2007/08, mabwysiadodd Cymru'r diffiniad hwn hefyd, yn unol â phenderfyniad Llywodraeth Cynulliad Cymru i ddefnyddio'r term i adlewyrchu amrywiaeth y sefydliadau sy'n ymwneud â'r maes hwn yn gywirach.

“Sefydliadau sy'n annibynnol o'r wladwriaeth, gyda symbyliad sy'n deillio o werthoedd a dibenion cymdeithasol yn hytrach na mynd ar ôl elw, ac ail-fuddsoddi gwargedion yn bennaf er mwyn datblygu'r gwerthoedd hyn yn hytrach nag ar gyfer dosbarthu preifat.”

Gwnaethom gydweithio'n agos â'r SGCh wrth gyfrifo, mesur ac adrodd am y cyflawniad hwn. Mae'n berthnasol ar draws y DU, yn ystod cyfnodau llawn ein rhaglenni. Mae'r ffigur a nodwyd yn berthnasol dim ond i ddyfarniadau a wnaed yn uniongyrchol i sefydliadau SGCh ac nid yw'n cynnwys ariannu eraill y mae'r sector yn elwa ohono'n anuniongyrchol, megis yr hyn a gyflwynwyd mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol.

Dosberthir ariannu nad yw'n ymwneud â'r SGCh yn llawer ehangach na chyrff statudol yn unig. Er enghraifft, o ganlyniad i hyblygrwydd ein trefniadau ariannu, rhoddwyd cyfle'n ddiweddar i ni gyhoeddi ariannu pellach i Hen Filwyr unigol goffáu 65 mlynedd ers diwedd yr Ail Ryfel Byd.

Rydym wedi rhagori'n gyson ar ein hymrwymiad 60-70 y cant i'r SGCh, yn flynyddol ac yn ystod cyfnodau llawn ein holl raglenni. Nid yw'r flwyddyn hon yn eithriad: gwnaethom ymrwymo'r ganran fwyaf erioed o arian y Loteri i'r SGCh: 88 y cant

Ers i'r Gronfa Loteri Fawr ddod i fodolaeth ar 1 Mehefin 2004, rydym wedi dyfarnu gwerth mwy na £1.6 biliwn i'r SGCh, gan gynnwys 77 y cant o gyfanswm y dyfarniadau grant rydym wedi'u gwneud.

Ein polisi ariannu ar sail canlyniadau

Rydym yn 'ariannwr ar sail canlyniadau'. Trwy hyn, golygwn ein bod yn gofyn i sefydliadau gynllunio'r hyn maent am ei gyflawni a'r gwahaniaeth maent am ei wneud ar gyfer eu buddiolwyr. Mae canlyniadau'n helpu sefydliadau i ganolbwyntio ar nodau ac amcanion a meddwl am sut y byddant yn dangos eu cyflawniadau.

Adrodd am ganlyniadau 2004-2008

Mae'r crynodeb hwn yn cyflwyno gwybodaeth am y themâu a'r canlyniadau y mae prosiectau a ariennir yn ceisio eu cyflawni. Rydym hefyd yn adrodd am y canlyniadau a gyflawnwyd gan brosiectau sydd wedi'u cwblhau. Gall dyfarniadau a wneir gan y Gronfa Loteri Fawr barhau am hyd at bum mlynedd. Gan fod yr adroddiad hwn yn cynnwys pedair blynedd, dim ond nifer bach (49 allan o 3,173 o ddyfarniadau a ddadansoddwyd) oedd wedi'u cwblhau ym mis Mawrth 2008.

Rhwng 1 Ebrill 2004 a 31 Mawrth 2008, gwnaeth y Gronfa 3,173 o ddyfarniadau gyda chyfanswm gwerth o £1,021 miliwn. Mae'r ffigur hwn yn cynrychioli ymrwymiadau, nid taliadau go iawn a wnaed.

Gall dyfarniadau fod yn berthnasol i fwy nag un thema neu fwy nag un canlyniad. Gan hynny, mae'r ffigurau yn yr adroddiad hwn yn cynnwys peth cyfrifo lluosog.

Yn Lloegr, gwnaed 2,265 o ddyfarniadau gyda chyfanswm gwerth o £840 miliwn:

- 743 o ddyfarniadau gwerth £331miliwn i wneud pobl a chymunedau'n fwy iach ac yn fwy actif
- 140 o ddyfarniadau gwerth £74 miliwn i wella amgylcheddau gwledig a threfol y gall cymunedau eu hygyrchu a'u mwynhau'n well
- 1,518 o ddyfarniadau gwerth £404 miliwn i roi gwell cyfle mewn bywyd i bobl, ynghyd â gwell mynediad i hyfforddi a datblygu er mwyn gwella sgiliau bywyd
- 1,782 o ddyfarniadau gwerth £563 miliwn i adeiladu cymunedau cryfach gyda dinasyddion mwy actif sy'n gweithio gyda'i gilydd i fynd i'r afael â'u problemau.

Yng Ngogledd Iwerddon, gwnaed 129 o ddyfarniadau gyda chyfanswm gwerth o £21 miliwn:

- 36 o ddyfarniadau gwerth £3.4 miliwn i hyrwyddo perchnogaeth gymunedol ar amgylcheddau gwledig a threfol gwell a mwy diogel
- 34 o ddyfarniadau gwerth £8.6 miliwn i wella iechyd corfforol a meddyliol pawb

Adran un

- 86 o ddyfarniadau gwerth £12 miliwn i helpu pobl i gymryd rhan yn weithredol yn eu cymunedau i greu newidiadau cadarnhaol
- 52 o ddyfarniadau gwerth £12 miliwn i roi cyfle i bobl gyflawni eu potensial llawn.

Yn Yr Alban gwnaed 370 o ddyfarniadau gyda chyfanswm gwerth o £80 miliwn:

- 191 o ddyfarniadau gwerth £39 miliwn i wneud cymunedau sy'n fwy diogel, yn gryfach ac sy'n gallu cydweithio i fynd i'r afael ag anghydraddoldeb
- 51 o ddyfarniadau gwerth £16 miliwn i wneud pobl a chymunedau'n fwy iach
- 36 o ddyfarniadau gwerth £21 miliwn i ddarparu gwasanaethau ac amgylcheddau gwell a mwy cynaliadwy ar gyfer pobl
- 298 o ddyfarniadau gwerth £57 miliwn i roi gwell cyfleoedd bywyd i bobl.

Yng Nghymru gwnaed 264 o ddyfarniadau gyda chyfanswm gwerth o £47 miliwn

- 66 o ddyfarniadau gwerth £15 miliwn i wneud pobl a chymunedau'n fwy iach ac yn fwy actif yn gorfforol
- 183 o ddyfarniadau gwerth £34 miliwn i helpu pobl i gydweithio dros gymunedau cryfach, cyfiawnder cymdeithasol a gwell amgylcheddau gwledig a threfol
- 184 o ddyfarniadau gwerth £35 miliwn i roi'r sgiliau a'r ddysg i bobl o bob oedran gwrdd â heriau cymdeithas fodern.

Mae'r ffigurau hyn yn cyfeirio at ddyfarniadau a wneir drwy raglenni'r Gronfa Loteri Fawr yn unig. Mae cyfanswm y dyfarniadau ar gyfer pob gwlad yn llai na'r cyfanswm o 3,173 gan nad oedd 145 o grantiau wedi'u mapio i'r fframwaith canlyniadau.

Ychwanegedd

Mae Ychwanegedd yn un o'n gwerthoedd craidd. Rydym yn defnyddio'r diffiniad canlynol o ychwanegedd:

"Mae arian gan y Loteri'n wahanol i arian gan y Llywodraeth ac yn ychwanegu gwerth. Er nad yw'n disodli gwariant y Trysorlys, lle bo'n briodol mae'n ategu polisïau ac ariannu'r Llywodraeth a rhaglenni eraill."

Mae'n ofynnol i holl ddosbarthwyr y Loteri adrodd am eu polisïau a'u harferion ychwanegedd.

Mae ystyriaethau ychwanegedd yn rhan allweddol o'n proses datblygu rhaglenni. Rydym yn cydweithio'n agos â sefydliadau ac arbenigwyr blaenllaw yn y sectorau perthnasol i sicrhau bod ein rhaglenni ariannu'n wahanol i rai'r Llywodraeth a ffynonellau ariannu eraill, ond yn ychwanegu gwerth ac yn ategu'r cronfeydd hyn hefyd, Mewn rhai amgylchiadau, gallai fod angen i swyddogion grantiau sy'n asesu cais farnu a yw prosiect yn 'ychwanegol' neu beidio. Mae canllawiau clir wedi'u datblygu i sicrhau na fydd arian y Loteri'n cymorthdalu nac yn disodli ariannu statudol ar gyfer gwasanaeth nac yn dyblygu cyfrifoldebau statudol. Rydym yn sicrhau bod y canllawiau hyn yn cael eu cymhwyso'n gyson ac yn deg.

Roedd yr holl ddyfarniadau a wnaed yn 2008/09 yn cydweddu â'r diffiniad hwn o ychwanegedd.

Ein hymrwymiad i Gompactau

Rydym yn ymrwymedig i gadw at egwyddorion y Compactau rhwng y Llywodraeth a'r sectorau gwirfoddol a chymunedol yn Lloegr, Yr Alban a Gogledd Iwerddon, a Chynllun y Sector Gwirfoddol yng Nghymru.

Rydym yn gweithredu polisi adennill costau llawn sy'n ein galluogi i wneud cyfraniad cymesurol at dreuliau sefydliadau sy'n cael eu hariannu. Trwy ariannu prosiectau am hyd at bum mlynedd, rydym yn mynd ymhellach na chanllawiau arfer da Compactau.

Rydym yn ymgynghori'n rheolaidd ac yn helaeth â'r SGCh ar ein strategaethau, ein hamrywiaeth o raglenni a'n hegwyddorion ariannu, ac rydym yn cynnal deialog gyda nhw pan fyddwn yn datblygu ein rhaglenni, ein polisïau a'n gweithdrefnau.

Rydym yn ystyried anghenion penodol y sector gwirfoddol a chymunedol fel rhan annatod o'r ffordd yr ydym yn datblygu ein rhaglenni, ein polisïau a'n gweithdrefnau, drwy ein Proses Sicrhau Cydraddoldeb.

Rydym wedi adolygu ein cydymffurfiad â'r Compactau a'r Cynlluniau ar draws y DU fel rhan o'n hymrwymiad i gadw at eu hegwyddorion.

Edrych i'r dyfodol

Ar ddiwedd mis Chwefror 2009, cwblhaodd y Gronfa Loteri Fawr ymarfer ymgynghori pwysig – Y Farn Fawr. Cynhyrchodd hyn dros 3,400 o ymatebion i'r arolwg ar-lein ar ei ben ei hun, gyda chyfraniadau pellach drwy weithdai budd-ddeiliaid a digwyddiadau eraill yng Nghymru, Yr Alban, Gogledd Iwerddon a phob un o ranbarthau Lloegr. Canolbwyntiodd cwestiynau'r ymgynghoriad ar elfennau allweddol y Fframwaith Strategol a fydd yn llunio ein gwaith rhwng 2009 a 2015.

Yn sgil dadansoddiad manwl o'r ymatebion ymgynghori, cyhoeddwyd ein Fframwaith Strategol newydd ar draws y DU ym mis Mehefin 2009. Bydd rhaglenni manwl yn cael eu datblygu ar lefel y DU a'r gwledydd drwy gydol 2009/10.

Bydd gan y Gronfa Loteri Fawr lai i'w wario ar raglenni newydd yn 2009/10 oherwydd trosglwyddiad y Gemau Olympaidd. Serch hynny, byddwn yn parhau â rhaglenni agored megis 'Reaching Communities' (yn Lloegr) ac Arian i Bawb, a ail-lansiwyd yn ddiweddar. Cadarnhaodd y Farn Fawr fod y rhain yn boblogaidd ac yn cyflawni canlyniadau pwerus o ran diwallu anghenion lleol.

Bydd peth arian ar gael hefyd ar gyfer rhaglenni sydd wedi'u targedu'n fwy penodo. Er enghraifft, ym mis Mawrth lansiwyd rownd newydd Miliynau'r Bobl, ein rhaglen lwyddiannus ar y cyd gydag ITV, sydd wedi bod yn rhedeg erbyn hyn ers pum mlynedd. Fel o'r blaen, bydd cystadlaethau ym mhob un o'r 15 rhanbarth newyddion ITV, gan roi cyfle i wylwyr leisio eu barn ynghylch ariannu hyd at 69 o brosiectau newydd. Rydym hefyd yn falch iawn o fod yn cynnig cefnogaeth unwaith eto i hen filwyr yr Ail Ryfel Byd, fel y gwnaethom pum mlynedd yn ôl wrth goffáu 60 mlynedd ers Glaniadau Normandi. Y tro hwn, bydd ein rhaglen Arwyr yn Ôl 2 yn galluogi llawer i fynd i ddigwyddiadau tramor i nodi 65 mlynedd ers y digwyddiadau allweddol yn Normandi a meysydd eraill y gad yng nghamau olaf yr Ail Ryfel Byd.

Nodwyd yn ein Hadroddiad Blynyddol diwethaf ein bod yn dechrau ar brif raglen wella ar gyfer ein systemau rheoli ariannu, sydd i'w chwblhau yn 2010. Mae hyn yn unol â'r amserlen. Erbyn adeg ein Hadroddiad Blynyddol nesaf, rydym yn hyderus y bydd y rhain sy'n delio gyda'r Gronfa'n dechrau gweld manteision prosesau ariannu gwell a chefnogaeth sydd wedi'i theilwra'n agosach. Bydd y system newydd yn rhoi'r hyblygrwydd i ni ariannu mewn amrywiaeth o ffyrdd gwahanol dros y blynyddoedd nesaf a chyflawni'r uchelgeisiau a nodwyd yn ein Fframwaith Strategol newydd. Bydd yn ein helpu i wneud ein rhaglenni sy'n ymateb i alw yn fwy effeithlon, gan ein galluogi hefyd i ymchwilio i ddulliau eraill o ariannu a fydd yn targedu angen yn effeithiol.

Adran dau

Ein rhaglenni grantiau

Yn ystod 2008/09 gwnaethom ddyfarniadau newydd, a pharhawyd â'r gwaith o reoli dyfarniadau a wnaed yn flaenorol gan ein rhaglenni, yn ogystal ag y tu mewn i rai rhaglenni a lansiwyd yn y gorffennol gan ein tri rhagflaenydd, y Gronfa Gymunedol, y Gronfa Cyfleoedd Newydd a Chomisiwn y Mileniwm. Rhoddir manylion ein grantiau dros £5 miliwn yn yr Atodiad ar dudalen 95.

Maint y gweithgarwch

Yn ystod 2008/9 derbyniwyd mwy na 23,000 cais am arian, gan ofyn am fwy na £2.4 biliwn, sef mwy na phedair gwaith ein hincwm blynyddol.

Mae'r tablau isod yn crynhoi maint y ceisiadau llawn, y dyfarniadau a wnaed a'r grantiau sy'n cael eu rheoli yn ystod y flwyddyn ariannol mewn rhaglenni a reolir gan y Gronfa Loteri Fawr. Nid yw hyn yn cynnwys ceisiadau i'n partneriaid dyfarnu a'n partneriaid cyflwyno dan gontract, a dyfarniadau a wnaed ganddynt.

Ceisiadau a dderbyniwyd yn ystod 2008/09
Nid yw rhai o'r ceisiadau hyn wedi'u cyflwyno i bwyllgor penderfyniadau eto

	Nifer o geisiadau	Swm y gofynnwyd amdano £miliwn
Rhaglenni'r Gronfa Loteri Fawr	9,371	1,527
Arian i Bawb Lloegr[1]	13,662	103
Arian nad yw'n Arian y Loteri	256	856
Cyfanswm	**23,289**	**2,486**

Mewn llawer o'n rhaglenni rydym yn defnyddio cam cynnig amlinellol i roi adborth cyflym sy'n nodi a yw rhaglen yn werth ei datblygu neu beidio, a sut y gellir ei datblygu. Yn 2008/09, derbyniwyd 3,183 o geisiadau cynnig amlinellol yn gofyn am £855 miliwn.

Dyfarniadau newydd yn 2008/09
Mae rhai o'r dyfarniadau hyn yn ymwneud â cheisiadau a dderbyniwyd mewn blynyddoedd cynharach

	Nifer o ddyfarniadau	Swm a ddyfarnwyd £miliwn
Rhaglenni'r Gronfa Loteri Fawr	4,450	423
Arian i Bawb Lloegr[1]	7,210	52
Arian nad yw'n Arian y Loteri	64	243
Cyfanswm	**11,724**	**718**

[1] Roedd Arian i Bawb Lloegr yn gynllun ar y cyd a reolwyd gan y Gronfa Loteri Fawr ar ran y Gronfa Loteri Fawr, Cyngor Celfyddydau Lloegr, Sport England a Chronfa Dreftadaeth y Loteri hyd at fis Ebrill 2009. Dyma'r cyfanswm ffigurau ar gyfer y cynllun. O ran rhaglenni Arian i Bawb yng Nghymru, Yr Alban a Gogledd Iwerddon, gellir nodi ceisiadau a dyfarniadau'r Gronfa ei hun ac maent wedi'u cynnwys yng nghyfansymiau rhaglenni'r Gronfa Loteri Fawr.

Mae'r tabl isod yn dangos grantiau sy'n cael eu rheoli yn ystod 2008/09. Dyfarnwyd y grantiau hyn yn flaenorol gan y Gronfa Loteri Fawr. Maent erbyn hyn yng ngham cyflwyno'r prosiectau ac yn tynnu arian i lawr o'u dyraniad grant.

Grantiau sy'n cael eu rheoli ar 31 Mawrth 2009		
	Nifer o ddyfarniadau	**Taliadau i dderbynyddion grantiau £miliwn**
Rhaglenni'r Gronfa Loteri Fawr	16,567	1,305
Arian i Bawb Lloegr[1]	9,058	3
Arian nad yw'n Arian y Loteri	101	267
Cyfanswm	**25,726**	**1,598**

Adran dau

Rhaglenni ar draws y DU

Mae ein rhaglenni ar draws y DU yn rhannu'r un canlyniadau â'n rhaglenni yn Lloegr. Nodir y rhain yn y diagram ar dudalen 12.

Llefydd i Natur

Mae Llefydd i Natur yn rhaglen grantiau bach ar draws y DU a ddatblygwyd gyda'r BBC i gyd-fynd â'i ymgyrch Llefydd i Natur. Rydym wedi dyfarnu grantiau i brosiectau sy'n ysbrydoli cymunedau i ymwneud â chreu mannau gwyrdd lleol a gofalu amdanynt, gan greu buddion i fywyd gwyllt a phobl leol.

Ym mis Ionawr 2009 darparwyd £1 miliwn ar gyfer cam terfynol y rhaglen. Roedd cyfle i ddeiliaid grant Llefydd i Natur presennol ymgeisio am grant rhwng £1,000 a £5,000 i gynnal digwyddiadau a gweithgareddau sy'n dathlu llwyddiant eu lle i natur ac yn cynyddu nifer y bobl sy'n ei ddefnyddio ac yn helpu i'w ddatblygu, ei gynnal a'i gadw.

Rhaglenni rhyngwladol

Lansiwyd y rhaglen ryngwladol gyda chyllideb hyd at £72 miliwn yn 2006. Mae tair rhan i'r rhaglen, sef Cymunedau Rhyngwladol (gan gynnwys arian y Tswnami), Grantiau Strategol Rhyngwladol a Grantiau Bach Rhyngwladol.

Mae'r rhaglen yn ceisio mynd i'r afael ag achosion tlodi ac amddifadedd tramor. Mae'r rhaglenni'n agored i sefydliadau yn y DU sy'n gweithio gyda phartneriaid tramor.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 39, gyda gwerth o £27.4 miliwn.

Ymchwil

Lansiwyd y rhaglen Ymchwil gyda chyllideb hyd at £20 miliwn yn 2007 i ariannu'r sector gwirfoddol a chymunedol i gyflawni ymchwil gymdeithasol a meddygol.

Mae'r rhaglen yn ceisio dylanwadu ar bolisïau ac arferion lleol a chenedlaethol drwy gynhyrchu a lledaenu gwybodaeth seiliedig ar dystiolaeth a sicrhau gwell gwasanaethau ac ymyraethau i bobl drwy'r broses hon.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 28 o grantiau datblygu a 24 o grantiau ymchwil gwerth cyfanswm o bron £8 miliwn.

Miliynau'r Bobl

Lansiwyd rhaglen Miliynau'r Bobl yn 2005. Ers hynny mae wedi dyfarnu dros £18 miliwn i 318 o brosiectau.

Mae'r rhaglen, a gynhelir ar y cyd gydag ITV, yn cynnig cyfle i'r cyhoedd bleidleisio dros brosiectau lleol. Nod y gystadleuaeth yw ariannu prosiectau sy'n rhoi cyfleoedd i bobl fwynhau eu hardaloedd lleol a gwellau cyfleusterau lleol er mwyn i bawb eu mwynhau.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 90 gyda gwerth o £5.5 miliwn.

Adran dau
Rhaglenni Lloegr

Cylch gwaith		
Gwariant sy'n elusennol neu'n gysylltiedig ag iechyd, addysg neu'r amgylchedd		
Dysgu cymunedol a chreu cyfleoedd	Hyrwyddo cydlyniant a diogelwch cymunedol	Hyrwyddo lles

Canlyniadau Lloegr a'r DU			
Gwell cyfleoedd i bobl mewn bywyd, gan gynnwys medru cael gwell mynediad i hyfforddiant a datblygiad i wella eu sgiliau bywyd	Cymunedau cryfach gyda dinasyddion mwy actif yn cydweithio er mwyn mynd i'r afael â'u problemau	Gwell amgylcheddau gwledig a threfol y gall cymunedau eu hygyrchu a'u mwynhau'n well	Pobl a chymunedau mwy iach a mwy actif

Rhaglenni Lloegr			
Community Libraries Family Learning	BASIS Advice Plus Community Buildings	Parks for People Changing Spaces	Lles
Arian i Bawb Children's Play Cronfa Pobl Ifanc Reaching Communities			

Advice Plus

Lansiwyd rhaglen Advice Plus gwerth £50 miliwn yn 2006.

Mae'r rhaglen yn helpu pobl i gael cyngor da ynghylch eu hawliau a'u cyfrifoldebau cyfreithiol. Cefnogodd y dyfarniadau a wnaed yn 2008/09 wasanaethau cyngor cyfreithiol y trydydd sector i ddod â gwaith gwasanaethau cynghori lleol ynghyd ac adeiladu arnynt.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 39 gyda gwerth o £18 miliwn.

Arian i Bawb Lloegr

Tan 31 Mawrth 2009, gwnaethom reoli'r cynllun grant y Loteri ar y cyd hwn, a gefnogwyd yn ariannol gan Gyngor Celfyddydau Lloegr, y Gronfa Loteri Fawr, Cronfa Dreftadaeth y Loteri a Sport England. Dyfarnodd y rhaglen grantiau bach rhwng £300 a £10,000 mewn ffordd syml a diffwdan.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 7,210 gyda gwerth o fwy na £52 miliwn.

Building and Sustaining Infrastructure Services (BASIS)

Lansiwyd rhaglen BASIS, gwerth £151 miliwn, yn 2006.

Mae'r rhaglen yn ceisio sicrhau bod sefydliadau gwirfoddol a chymunedol ar draws Lloegr yn cael mynediad i gefnogaeth o safon a fydd yn eu helpu i fod yn fwy effeithiol. Dim ond sefydliadau isadeiledd y sector gwirfoddol a chymunedol a oedd yn cael ymgeisio i BASIS.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 119 o ddyfarniadau gyda gwerth o £50 miliwn.

Changing Spaces

Mae ein rhaglen Changing Spaces gwerth £200 miliwn yn cefnogi prosiectau amgylcheddol ar draws Lloegr sy'n canolbwyntio ar dri maes blaenoriaeth – mannau cymunedol, mentrau cymunedau lleol a mynediad i'r amgylchedd naturiol.

Mae pum sefydliad yn cynnal cynlluniau grantiau agored ar ein rhan (rydym yn galw'r rhain yn bartneriaid dyfarnu). Dyma'r pum cynllun grant – Community Sustainable Energy (a redir gan BRE), Community Spaces (a redir gan Groundwork), Ecominds (a redir gan Mind), Access to Nature (a redir gan Natural England) a Local Food (a redir gan RSWT). Mae pum partner arall yn rhedeg portffolio o brosiectau ar draws Lloegr hefyd – Catch22 (Crime Concern gynt), Field Studies Council, Imperial College, Places for People a Plunkett Foundation. Mae'r cynlluniau hyn yn cefnogi gweithgareddau amgylcheddol, gan gynnwys tyfu bwyd lleol, gwella mannau gwyrdd a helpu grwpiau cymunedol i leihau maint yr ynni maent yn ei ddefnyddio.

Gwnaed ein dyfarniadau drwy'r rhaglen hon yn ystod 2007/08.

Children's Play gan gynnwys Playful Ideas

Lansiwyd rhaglen Children's Play yn 2006, gyda hyd at £155 miliwn ar gael.

Mae ein rhaglen Children's Play yn ceisio creu, gwella a datblygu mannau chwarae lleol am ddim i blant a phobl ifanc ar draws Lloegr. Mae'r fenter yn cynnwys tri llinyn: rhaglen Children's Play, rhaglen Playful Ideas a chontract cefnogi a datblygu.

Trwy rhaglen Children's Play, dyrannwyd arian y rhaglen i ardal pob awdurdod lleol yn Lloegr. Bydd awdurdodau lleol yn cyflwyno'r canlyniadau gan weithio mewn partneriaeth â'r SGCh.

Yn ystod cyfnod gweithredu Children's Play, mae'r rhaglen wedi dyfarnu 351 o grantiau gwerth £123 miliwn ac mae Playful Ideas wedi dyfarnu 64 o grantiau gwerth dros £12 miliwn i brosiectau chwarae sy'n canolbwyntio ar arloesedd.

Adran dau

Community Buildings
Lansiwyd rhaglen Community Buildings yn 2006, gyda hyd at £50 miliwn ar gael.

Mae'r rhaglen yn ceisio rhoi cyfle i gymunedau wella eu hansawdd bywyd drwy ariannu adeiladau sy'n gynaliadwy yn economaidd, yn gymdeithasol ac yn amgylcheddol. Gwnaeth y rhaglen ddyfarniadau a fydd yn gwella, yn amnewid neu'n creu amrywiaeth eang o gyfleusterau cymunedol. Bydd yr adeiladau hyn yn canolbwynt i'w cymunedau, gan gynnig amrywiaeth eang o wasanaethau a gweithgareddau i nifer mawr o bobl leol.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 124 gwerth dros £38 miliwn.

Community Libraries
Lansiwyd rhaglen Community Libraries yn 2006, gyda chyllideb gwerth hyd at £80 miliwn.

Mae'r rhaglen yn ceisio adfywio llyfrgelloedd fel canolfannau dysgu cymunedol ehangach a datblygu gweithgareddau seiliedig ar ddysgu; creu, gwella a datblygu mannau mewn llyfrgelloedd sy'n diwallu anghenion yr holl gymuned; a bod yn flaengar ac yn hyrwyddo arfer da yn y ffordd y mae llyfrgelloedd yn cael eu dylunio a'u rhedeg. Mae'r rhaglen yn cynnig ariannu sy'n ychwanegol at wasanaethau llyfrgelloedd traddodiadol drwy ei phwyslais ar gryfhau'r berthynas rhwng llyfrgelloedd a'u cymunedau, gan roi cymunedau wrth wraidd datblygu, cyflwyno a rheoli gwasanaethau llyfrgelloedd cyhoeddus.

Llwyddodd 58 o ymgeiswyr yn y cam ymgeisio cychwynnol yn 2007. Y llynedd gwelwyd yr ymgeiswyr hyn yn dechrau adeiladu eu prosiectau. Bydd y prosiectau'n lansio yn 2009/10.

Family Learning
Lansiwyd y rhaglen Family Learning yn 2006, gyda hyd at £40 miliwn ar gael.

Mae'r rhaglen yn ceisio cynyddu nifer y cyfleoedd dysgu fel teulu ansawdd uchel sydd ar gael. Dylai'r rhain fod yn fwy hygyrch i deuluoedd sy'n wynebu rhwystrau penodol i gymryd rhan mewn dysgu neu nad ydynt yn hyderus wrth gefnogi dysgu eu plant.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 57 gwerth dros £12.5 miliwn.

Parks for People
Mae Parks for People yn rhaglen ar y cyd gyda Chronfa Dreftadaeth y Loteri (CDL) a lansiwyd yn 2006, gyda chyllideb ar y cyd o hyd at £150 miliwn.

Gwnaeth y rhaglen, a weinyddwyd gan CDL, y penderfyniadau cam 1 terfynol ym mis Mawrth 2009. Bydd y Gronfa Loteri Fawr yn parhau i wneud penderfyniadau ar y cyd gyda CDL ar geisiadau y gwnaed penderfyniad cam un arnynt eisoes erbyn diwedd mis Mawrth. Dros y flwyddyn ddiwethaf, cytunwyd ar 19 o ddyfarniadau cam cyntaf, gwerth £42 miliwn; a chytunwyd ar 17 o ddyfarniadau can 2 pellach gwerth £38 miliwn.

Reaching Communities (Lloegr)
Mae ein rhaglen Reaching Communities England a lansiwyd ym mis Rhagfyr 2005 yn ymwneud â gwella cymunedau a bywydau'r rhai mwyaf anghenus. Mae'r rhaglen boblogaidd a hynod gystadleuol hon newydd gwblhau ei drydedd flwyddyn o ddyfarnu grantiau.

Mae pob prosiect rydym yn ei ariannu'n bodloni o leiaf un o'n canlyniadau strategol. Mae'r grantiau'n ymwneud ag amrywiaeth eang o faterion, gyda'r grantiau'n cefnogi cymunedau drwy grwpiau cenedlaethol yn ogystal â grwpiau gwirfoddol bach lleol. Mae'r dyfarniadau'n amrywio rhwng £10,000 a £500,000.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 252 gwerth £60 miliwn.

Lles

Lansiwyd rhaglen Lles, gwerth £160 miliwn, yn 2005. Dyfarnwyd arian i 17 o sefydliadau arweiniol sy'n rheoli portffolio o brosiectau a fydd y cyfrannu at ganlyniadau'r rhaglen:

- gwella lles meddyliol pobl a chymunedau
- cynyddu gweithgarwch corfforol pobl
- bwyta mwy iach ymysg plant, rhieni a'r gymuned ehangach.

Mae pob portffolio'n cynnwys nifer o brosiectau unigol a fydd, at ei gilydd, yn cyflwyno canlyniadau'r rhaglen. Mae portffolios yn gweithredu ar lefel genedlaethol neu ranbarthol.

Mae'r holl bortffolios erbyn hyn yn eu hail neu drydedd flwyddyn o gyflwyno prosiectau.

Cronfa Pobl Ifanc 2

Lansiwyd rhaglen y Gronfa Pobl Ifanc yn 2005. Lansiwyd ail rownd o ariannu, Cronfa Pobl Ifanc 2, gwerth hyd at £68 miliwn, yn 2007.

Mae'r rhaglen yn ceisio cynyddu cyfranogiad pobl ifanc mewn dylunio, rhedeg ac adolygu'r gwasanaethau y maent yn eu defnyddio. Mae'r Gronfa Pobl Ifanc hefyd yn ceisio helpu i gyflawni pum canlyniad 'Mae Pob Plentyn yn Bwysig', a nodwyd gan y Llywodraeth.

Dros y flwyddyn ddiwethaf mae rhaglen Cronfa Pobl Ifanc 2 wedi gwneud 15 o ddyfarniadau gwerth £30 miliwn fel rhan o'i rhaglen Grantiau Cenedlaethol. Lansiwyd Grantiau Lleol Cronfa Pobl Ifanc 2 ym mis Mai 2008, gan gynnig hyd at £38 miliwn i gefnogi prosiectau lleol y bydd pobl ifanc yn elwa ohonynt.

Rhaglenni nad ydynt yn gysylltiedig â'r Loteri

Rhoddodd Deddf y Loteri Genedlaethol 2006 bwerau newydd i'r Gronfa Loteri Fawr gyflwyno ariannu o ffynonellau nad ydynt yn gysylltiedig â'r Loteri at ddibenion elusennol neu ddibenion sy'n ymwneud ag iechyd, addysg neu'r amgylchedd. Rydym yn croesawu'r cyfle i gyflwyno ariannu ar ran sefydliadau eraill os gellir defnyddio'r arian hwn i helpu i gyflawni cenhadaeth a gwerthoedd y Gronfa Loteri Fawr. Ar hyn o bryd mae'r Gronfa Loteri Fawr yn dosbarthu arian ar ran sefydliadau eraill gan gynnwys (yn Lloegr) yr Adran dros Blant, Ysgolion a Theuluoedd a Swyddfa'r Trydydd Sector. Bydd unrhyw arian nad yw'n arian y Loteri a ddosberthir gan y Gronfa'n destun atebolrwydd ac yn cael ei hyrwyddo ar wahân i arian y Loteri.

Asedau Cymunedol

Rydym yn rheoli'r rhaglen hon ar ran Swyddfa'r Trydydd Sector.

Lansiwyd rhaglen Asedau Cymunedol ym mis Medi 2007 gyda hyd at £30 miliwn ar gael. Mae ceisiadau i'r rhaglen hon wedi dod i ben erbyn hyn.

Mae Asedau Cymunedol yn ceisio grymuso cymunedau drwy gynnig grantiau i adnewyddu adeiladau awdurdodau lleol yn Lloegr er mwyn galluogi eu trosglwyddo i'r trydydd sector.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 26 gwerth dros £18 miliwn.

Myplace

Rydym yn rheoli'r rhaglen hon ar ran yr Adran dros Blant, Ysgolion a Theuluoedd.

Mae'r rhaglen yn ceisio cyflwyno cyfleusterau pobl ifanc o'r radd flaenaf, wedi'u symbylu gan gyfranogiad gweithredol pobl ifanc, eu barn a'u hanghenion.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 62 gwerth £240 miliwn.

Adran dau
Rhaglenni'r Alban

Yn Yr Alban, mae ein portffolio Investing in Communities wedi dechrau ei drydedd flwyddyn. Parhaodd i weithredu'n bennaf drwy ei bedwar maes buddsoddi cydweddol, wedi'i gefnogi gan gronfa ddatblygu Investing in Ideas.

Y pedwar maes buddsoddi yw: Dynamic, Inclusive Communities; Growing Community Assets; Life Transitions; a Supporting 21st Century Life. Yn ystod 2008/2009 gwnaethom ddyfarnu 144 o grantiau gyda chyfanswm gwerth o £44.7 miliwn drwy'r meysydd buddsoddi hyn.

Daeth cyfnod cyflwyno cynigion amlinellol portffolio Investing in Communities i ben ym mis Awst 2008 a daeth ceisiadau llawn i ben ym mis Rhagfyr 2008. Yn dilyn adolygiad o bob maes buddsoddi a'r portffolio'n gyffredinol, cytunodd Pwyllgor Yr Alban ar gynlluniau ymyrraeth er mwyn ymdrin â bylchau thematig a daearyddol. Lansiwyd ymyraethau sy'n canolbwyntio ar gynnwys y gymuned, anghenion newidiol, gwasanaethau newidiol, pobl ifanc a phobl hŷn yn ystod y flwyddyn hon.

Cyflawnwyd dadansoddiad o'r berthynas rhwng anfantais a diffyg diddordeb mewn ariannu hefyd, a bydd hyn yn cyfeirio ymyrraeth sy'n canolbwyntio ar ardaloedd daearyddol yn 2009/10. Nodwyd bylchau thematig pellach sy'n ymwneud â chydraddoldeb a gwirfoddoli hefyd, a chaiff ymyraethau eu cyflwyno yn 2009/10

Fel rhan o'n hymrwymiad i annog a chefnogi dysgu, mae'n ofynnol i holl ddeiliaid grantiau Investing in Communities hunanwerthuso eu prosiectau. Penodwyd ymgynghoriaeth Blake Stevenson i gynnig cefnogaeth hunanwerthuso i'r holl ddeiliaid grantiau yn 2007. Cyflwynir hyn drwy weithdai, cymorth dros y ffôn, rhwydweithio, cyswllt un i un ac ar-lein, ac erbyn diwedd yr ail flwyddyn, mae 62 y cant o ddeiliaid grantiau wedi hygyrchu cefnogaeth gan ddefnyddio un neu fwy o'r dulliau sydd ar gael.

Cylch gwaith

Gwariant sy'n elusennol neu'n gysylltiedig ag iechyd, addysg neu'r amgylchedd

Dysgu cymunedol a chreu cyfleoedd	Hyrwyddo cydlyniant a diogelwch cymunedol	Hyrwyddo lles

Canlyniadau'r Alban

Gwell cyfleoedd i bobl mewn bywyd	Cymunedau sy'n fwy diogel, yn gryfach ac yn cydweithio'n fwy i fynd i'r afael ag anghydraddoldeb	Gwasanaethau ac amgylcheddau gwell a mwy cynaliadwy i bobl	Pobl a chymunedau mwy iach

Meysydd buddsoddi'r Alban

Life Transitions	Dynamic Inclusive Communities	Growing Community Assets	21st Century Living

Arian i Bawb (Yr Alban)
Yn 2008/09, ariannwyd Arian i Bawb gan y Gronfa Loteri Fawr, Cronfa Dreftadaeth y Loteri, Cyngor Celfyddydau'r Alban a sportscotland. Dyfarnwyd grantiau rhwng £500 a £10,000 i brosiectau a fyddai'n annog pobl i ymwneud â'u cymunedau.

Dros y flwyddyn ddiwethaf mae'r rhaglen wedi gwneud 1,700 o ddyfarniadau gwerth £10.5 miliwn.

Dynamic, Inclusive Communities
Lansiwyd y maes buddsoddi hwn, sy'n ceisio helpu'r sector gwirfoddol a chymunedol yn yr Alban i adeiladu a chryfhau ei hun, yn 2006. Bydd buddsoddiad gan Dynamic Inclusive Communities yn meithrin ac yn cynnal cymunedau ar draws yr Alban drwy greu'r amgylchiadau a'r isadeiledd y gall gweithgarwch gwirfoddol a chymunedol iach a bywiog ddigwydd y tu mewn iddynt.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 24 gwerth £9.8 miliwn.

Growing Community Assets
Lansiwyd Growing Community Assets yn 2006 i roi cyfle i gymunedau gael mwy o reolaeth dros eu dyfodol drwy berchen ar eu hasedau lleol, eu rheoli a'u datblygu. Mae ganddo'r gyllideb fwyaf o bedwar maes buddsoddi'r Alban, gyda hyd at £50 miliwn ar gael i ddarparu sbectrwm o gefnogaeth, o gefnogi cymunedau wrth asesu dichonoldeb berchen ar asedau i brynu a datblygu ar ôl caffael. Gellir cefnogi amrywiaeth helaeth o asedau, gan gynnwys tir, adeiladau ac ynni adnewyddadwy.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 26 gwerth mwy na £6.8 miliwn.

Adran dau

Life Transitions

Lansiwyd Life Transitions, sy'n cefnogi pobl drwy gyfnodau o newid, yn 2006. Mae'r maes buddsoddi'n ceisio galluogi pobl i ddatblygu'r sgiliau a'r hyder i ymdopi, ac yn gwella gwasanaethau sy'n cefnogi pobl wrth iddynt wneud trawsnewidiadau llwyddiannus a chynaliadwy.

Mae'r ariannu'n canolbwyntio ar bobl ifanc, pobl dros 50 oed, pobl sy'n profi newidiadau o ran cyflogaeth a dysgu, a phobl sy'n wynebu cyfnod heriol, megis symud ymlaen o droseddu neu fod yn gaeth i sylweddau.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 42 gwerth mwy na £14.3 miliwn.

Supporting 21st Century Life

Lansiwyd y maes buddsoddi hwn yn 2006. Mae'n cydnabod heriau, newidiadau a chyflymder newidiadau bywyd yn y 21ain ganrif ac yn cefnogi prosiectau sy'n galluogi pobl, aelwydydd a chymunedau i adeiladu perthnasoedd cadarnhaol a'u cynnal. Mae hefyd yn ceisio galluogi pobl i feddwl a blaengynllunio gyda'i gilydd i baratoi ar gyfer anghenion a gwasanaethau'r dyfodol. Mae'n ceisio cefnogi pobl a chymunedau i ymdopi â chyflymder newidiadau ac yn helpu i fynd i'r afael ag unigrwydd ac eithrio cymdeithasol.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 52 gwerth £13.7 miliwn.

Investing in Ideas

Lansiwyd rhaglen Investing in Ideas gwerth £4.6 miliwn yn 2006.

Prif nod y rhaglen yw darparu cefnogaeth ddatblygu amlwg i ddarpar ymgeiswyr ar draws y pedwar maes buddsoddi a ddisgrifir uchod. Mae'r gefnogaeth hon ar ffurf grantiau rhwng £500 a £10,000 sy'n cael eu defnyddio i droi syniadau'n realiti. Rhoddir blaenoriaeth i sefydliadau gwirfoddol a chymunedol llai sydd ag incwm o lai na £50,000.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 194 gwerth £1.7 miliwn.

Primetime

Lansiwyd rhaglen Primetime yn 2007.

Rhaglen cynnwys y cyhoedd ar y cyd gyda BBC Scotland oedd hon. Mae'n hyrwyddo'r rôl gadarnhaol a chynyddol bwysig sydd gan bobl hŷn yn Yr Alban drwy ariannu prosiectau sy'n gwneud iddynt deimlo'n well amdanynt eu hunain, yn rhoi cyfle iddynt gyfrannu at eu cymunedau ac yn gwella eu cysylltiadau â phobl iau.

Darlledwyd chwe rhaglen ar BBC2 Scotland yn hydref 2008, gyda phob rhaglen yn cynnwys tri phrosiect o ardal benodol yn Yr Alban. Pleidleisiodd gwylwyr dros y prosiect roeddent am iddo ennill bob tro, a derbyniodd y chwe phrosiect buddugol hyn gyfanswm o dros £2.4 miliwn. Mae Primetime wedi dod i ben erbyn hyn.

2014 Communities

Lansiwyd 2014 Communities ym mis Tachwedd 2008 i fwyafu buddion ac etifeddiaeth profiad Glasgow o groesawu Gemau'r Gymanwlad 2014. Yn ystod ei flwyddyn gyntaf, cynigiodd 2014 Communities grantiau hyd at £1,000 i sefydlu sefydliadau chwaraeon a chymunedol bach. Trwy'r rhaglen rydym yn ceisio annog mwy o bobl i gymryd rhan mewn chwaraeon neu weithgareddau corfforol.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 165 o ddyfarniadau gwerth mwy na £130,000.

Adran dau
Rhaglenni Cymru

Cadarnhaodd ein hadolygiad, a gwblhawyd yn ystod 2007, berthnasedd parhaus ein rhaglenni cyfredol i fywyd yng Nghymru, gan amlygu ar yr un pryd nifer o fylchau ac anghenion nas diwallir.

Gan ddefnyddio canfyddiadau ein hadolygiad o'r rhaglenni a chanlyniadau ein trafodaethau â budd-ddeiliaid, nodwyd nifer o feysydd y gallwn fuddsoddi'n strategol ynddynt yn y dyfodol. Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi cyflawni gwaith polisi pellach a pharhau â thrafodaethau gyda'n budd-ddeiliaid i nodi'r meysydd canlynol ar gyfer rhaglenni strategol posib yn y dyfodol, yn ogystal ag angen parhaus am ariannu sy'n ymateb i alw:

- Pobl Hŷn
- Newid Hinsawdd
- Trosglwyddo Asedau Cymunedol
- Adeiladu Gallu Llais y Bobl

Cafodd y cynigion hyn eu cynnwys yn ein hymgynghoriad – Y Farn Fawr – y bydd ei ganfyddiadau'n helpu i lunio ein rhaglenni newydd rhwng 2009 a 2015.

Rydym hefyd wedi bod yn archwilio ffyrdd o ddefnyddio ein pwerau newydd i ddosbarthu arian nad yw'n arian y Loteri. Rydym wedi gweithio mewn partneriaeth â Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru i ddatblygu rhaglen Sgiliau Bywyd, a fydd yn defnyddio arian y Loteri ac arian Cronfa Gymdeithasol Ewrop i gyflwyno prosiectau sy'n cefnogi cyfranogwyr wrth iddynt ennill sgiliau a hyder a fydd yn eu helpu i ddychwelyd i addysg, hyfforddiant, gwirfoddoli a chyflogaeth. Rydym yn bwriadu dechrau cyflwyno'r Rhaglen Sgiliau Bywyd yn ystod 2009. Ar ben hynny, cynhaliom ymgynghoriad ar ran Llywodraeth Cynulliad Cymru ynghylch sut y gellir gwario arian cyfrifon cwsg yn y dyfodol, gan gyflwyno'r canfyddiadau i'r Llywodraeth ym mis Mawrth 2009.

Mae rhaglenni'r Gronfa Loteri Fawr yng Nghymru'n cefnogi tair thema ac yn canolbwyntio ar y tri chanlyniad a'r naw blaenoriaeth a nodir yn y tabl isod.

Cylch gwaith		
Gwariant sy'n elusennol neu'n gysylltiedig ag iechyd, addysg neu'r amgylchedd		
Dysgu cymunedol a chreu cyfleoedd	Hyrwyddo cydlyniant a diogelwch cymunedol	Hyrwyddo lles
Canlyniadau Cymru		
Rhoi'r sgiliau a'r dysgu i bobl o bob oedran er mwyn iddynt wynebu heriau cymdeithas fodern	Pobl sy'n cydweithio dros gymunedau cryfach, cyfiawnder cymdeithasol a gwell amgylcheddau gwledig a threfol	Pobl a chymunedau sy'n fwy iach ac yn fwy actif yn gorfforol
Rhaglenni Cymru		
Cam wrth Gam	Pawb a'i Le	Iechyd Meddwl
	Cronfa Pobl Ifanc Teuluoedd Iach Arian i Bawb Cymru	

Arian i Bawb Cymru
Yn ystod 2008/09 roedd y rhaglen yn fenter ar y cyd rhwng y Gronfa Loteri Fawr a Chronfa Dreftadaeth y Loteri.

Darparodd arian i bobl gymryd rhan mewn gweithgareddau treftadaeth a chymunedol ac ar gyfer prosiectau sy'n hyrwyddo iechyd, addysg a'r amgylchedd. Mae'r rhaglen yn cynnig grantiau rhwng £500 a £5,000. Roedd yn boblogaidd iawn gydag ymgeiswyr, sydd wedi amlygu'r mynediad hwylus a pha mor gyflym y mae ceisiadau'n cael eu prosesu.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 727 gwerth £2.7 miliwn.

Teuluoedd Iach
Mae'r rhaglen hon yn ceisio mynd i'r afael â lefelau gordewdra yng Nghymru, pryderon mai'r achos marwolaeth mwyaf cyffredin o hyd yw clefyd coronaidd y galon, a'r angen am fynd i'r afael ag iechyd gwael a achosir gan ffordd o fyw. Y nodau yw ychwanegu gwerth at bolisïau presennol drwy greu cyswllt strategol rhwng chwarae plant, maeth a gweithgarwch corfforol, a chreu ymagwedd gydlynol at hyrwyddo ffyrdd o fyw actif ac iach ymysg plant a theuluoedd.

I'n galluogi ni i gyflawni'r nodau hyn, rydym wedi datblygu dwy raglen sy'n gysylltiedig yn agos â'i gilydd:

Teuluoedd Iach – Chwarae Plant
Mae ein rhaglen Chwarae Plant yn hyrwyddo datblygu mynediad agored i gyfleoedd chwarae. Bydd yn cefnogi datblygu'r isadeiledd i gyflwyno gwasanaethau chwarae ac ar ben hynny, ariannu prosiectau sy'n darparu cyfleoedd chwarae ac yn annog ymagwedd gydlynol rhwng maeth, bwyta'n iach a chwarae. Darparwyd hyd at £13 miliwn ar gyfer grantiau rhwng £250,000 ac £1 miliwn.

Dosbarthwyd y rownd ariannu gyntaf ym mis Rhagfyr 2007. Dyfarnwyd 10 o grantiau gwerth £2.5 miliwn i gefnogi datblygu isadeiledd. Bydd ariannu rownd dau'n cefnogi datblygu prosiectau chwarae strategol. Y terfyn amser ar gyfer cyflwyno ceisiadau rownd dau, sy'n cael eu hasesu ar hyn o bryd, oedd mis Mawrth 2009.

Teuluoedd Iach – Ffordd o Fyw
Darparwyd hyd at £7 miliwn ar gyfer ein rhaglen Ffordd o Fyw i ariannu prosiectau sy'n ceisio hyrwyddo bwyta'n iach ac ymarfer corff.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 14 o grantiau gwerth £6.4 miliwn gyda dyfarniadau'n amrywio rhwng £250,000 a £500,000.

Iechyd Meddwl
Mae rhaglen Iechyd Meddwl, a lansiwyd ym mis Mawrth 2007, yn ceisio hyrwyddo integreiddiad ac annibyniaeth pobl sydd â phroblemau iechyd meddwl difrifol a chefnogi'r bobl sydd fwyaf mewn perygl o ddioddef afiechyd meddwl difrifol neu hunanladdiad.

Nod y rhaglen yw ymdrin â bylchau mewn gwasanaethau presennol a'r rhwystrau a wynebir gan y grwpiau targed. Disgwylir y bydd yr holl brosiectau'n ymdrin â'r gwahaniaethu a'r stigma a wynebir gan pobl sydd â phroblemau iechyd meddwl.

Ym mis Ebrill 2008 dyfarnwyd 19 o grantiau gwerth £13.6 miliwn, gyda dyfarniadau'n amrywio rhwng £250,000 ac £1miliwn.

Pawb a'i Le
Yn ein rhaglen fwyaf mae hyd at £66 miliwn ar gael i gefnogi sefydliadau i gydweithio wrth ddatblygu cymunedau cryf, cyfiawnder cymdeithasol a gwell amgylcheddau gwledig a threfol. Mae grantiau rhwng £5,000 ac £1 miliwn ar gael.

Yn ystod 2008/09, dyfarnwyd 88 o grantiau gwerth £17 miliwn.

Cam wrth Gam
Bydd ein rhaglen Cam wrth Gam yn helpu pobl sy'n wynebu rhwystrau i ddysgu a phobl sy'n wynebu heriau sylweddol neu hir dymor yn eu bywydau. Yn bennaf mae'r rhaglen ar gyfer pobl dros 16 oed ac mae'n rhaid i'r prosiectau fod yn strategol ac yn arloesol.

Gwnaed naw dyfarniad rhwng £250,000 ac £1 miliwn ym mis Tachwedd 2007, a dyfarnwyd cyfanswm a oedd ychydig yn llai na £7 miliwn.

Adran dau

Cronfa Pobl Ifanc Cymru

Mae rhaglen y Gronfa Pobl Ifanc yng Nghymru'n helpu pobl ifanc rhwng 10 a 19 oed i fwynhau bywyd, datblygu sgiliau newydd a chyflawni eu potensial. Mae tair rhan i'r Gronfa Pobl Ifanc yng Nghymru.

Pontio'r Bwlch Rhoddwyd £4.5 miliwn i chwe phrosiect strategol ar draws Cymru. Mae'r prosiectau'n cydweithio'n agos â'r bobl ifanc sydd anoddaf eu cyrraedd ac wedi'u hymddieithrio o'u cyfoedion neu gymdeithas, gan ddarparu gwasanaethau a chefnogaeth gydlynol.

Dyma dy Gyfle Rhoddwyd grantiau bach ar gyfer prosiectau a gynlluniwyd gan bobl ifanc, gan roi cyfle iddynt gymryd rhan mewn amrywiaeth eang o weithgareddau a chyfrannu at eu cymunedau. Darparwyd hyd at £800,000 ar gyfer grantiau rhwng £500 a £5,000.

Help Llaw Roedd y rhaglen hon yn ceisio llenwi bylchau mewn gwasanaethau a gweithgareddau lleol i helpu pobl ifanc sydd mewn perygl o gael eu dadrithio, gan gynnig allgymorth a chefnogaeth ar yr un pryd i'r rhain sydd eisoes wedi'u hymddieithrio. Darparwyd cyfanswm o £7.7 miliwn mewn grantiau hyd at £300,000.

Rhaglenni Gogledd Iwerddon

Dros y flwyddyn ddiwethaf yng Ngogledd Iwerddon rydym wedi bod yn gweithio gydag ymgeiswyr, deiliaid grantiau a budd-ddeiliaid allweddol i wrando, ymateb a dathlu'r effaith y mae rhaglenni a phrosiectau yn ei chael yng Ngogledd Iwerddon.

Rydym wedi bod yn asesu, ac mae ein Pwyllgor Gogledd Iwerddon wedi bod yn gwneud penderfyniadau, ynghylch ein rhaglen agored, Reaching Communities, yn ogystal â'n rhaglenni dysgu, iechyd a diogelwch cymunedol strategol. Ar ben hynny, rydym wedi bod yn gweithio mewn ffordd wahanol i ystyried gofynion tymor hwy y sector gwirfoddol a chymunedol yng Ngogledd Iwerddon.

Ar sail y deialog parhaus hwn a thrwy ein hymgynghoriad – Y Farn Fawr – rydym wedi ceisio barn budd-ddeiliaid mewn amrywiaeth o ffyrdd: mewn digwyddiadau a drefnwyd gennym; drwy geisio safbwyntiau gan y cyhoedd a phrosiectau; a thrwy drafod nifer o gwestiynau'n uniongyrchol gyda phlant a phobl ifanc. Rydym yn tynnu ein canfyddiadau at ei gilydd ac yn dechrau llunio sut y bydd y Gronfa Loteri Fawr yn cyflwyno gweithgareddau yng Ngogledd Iwerddon dros y chwe blynedd nesaf.

Cylch gwaith

Gwariant sy'n elusennol neu'n gysylltiedig ag iechyd, addysg neu'r amgylchedd

Dysgu cymunedol a chreu cyfleoedd	Hyrwyddo cydlyniant a diogelwch cymunedol	Hyrwyddo lles

Canlyniadau Gogledd Iwerddon

Gall pobl gymryd rhan yn weithredol yn eu cymunedau i greu newidiadau cadarnhaol	Perchnogaeth gymunedol ar amgylcheddau gwledig a threfol gwell a mwy diogel	Gwell iechyd corfforol a meddyliol i bawb	Pobl yn cael cyfle i gyflawni eu potensial llawn

Rhaglenni Gogledd Iwerddon

Cronfa Pobl Ifanc

Reaching Communities Northern Ireland

Safe and Well

Improving Community Buildings

Building Change Trust

Live and Learn

Adran dau

Arian i Bawb Gogledd Iwerddon

Tan fis Rhagfyr 2008, roedd Arian i Bawb yn rhaglen ddyfarniadau ar y cyd rhwng y Gronfa Loteri Fawr, Cyngor Celfyddydau Gogledd Iwerddon, Cronfa Dreftadaeth y Loteri a Sport Northern Ireland. Fe'i sefydlwyd i helpu grwpiau bach o bobl yng Ngogledd Iwerddon. Prif nod y rhaglen hon oedd ariannu prosiectau a oedd y cynnwys pobl yn eu cymunedau, gan ddod â nhw ynghyd i fwynhau amrywiaeth eang o weithgareddau celf, chwaraeon, treftadaeth, elusennol a/neu gymunedol, addysgol, amgylcheddol ac iechyd.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, dyfarnwyd 555 o grantiau gwerth dros £4.2 miliwn.

Building Change Trust

Yn 2008 sefydlwyd Ymddiriedolaeth Building Change, gyda gwaddol o £10 miliwn i'w wario dros 10 mlynedd rhwng 2008 a 2018.

Ein nod ar gyfer yr Ymddiriedolaeth hon a'r gwaith mae'n ei gefnogi yw adeiladu gallu'r sector gwirfoddol a chymunedol i ddiwallu anghenion newidiol cymunedau difreintiedig yng Ngogledd Iwerddon. Bydd Ymddiriedolaeth Building Change yn ymdrin â phum maes penodol a fydd yn llunio dyfodol sector gwirfoddol a chymunedol Gogledd Iwerddon. Y meysydd yw: ategu datblygu cymunedol, hyrwyddo gwirfoddoli, cefnogi partneriaethau, datblygu sgiliau a chefnogi isadeiledd.

Community Foundation for Northern Ireland yw'r sefydliad arweiniol a'i bartneriaid yw Business in the Community, Community Evaluation Northern Ireland, Rural Community Network, a'r Volunteer Development Agency.

Improving Community Buildings

Lansiwyd Improving Community Buildings yn 2006. Dyfarnodd y rhaglen grantiau i sefydliadau gwirfoddol a chymunedol, cwmnïau a mentrau cymdeithasol elusennol nid er elw i adnewyddu eu lleoliadau cymunedol er mwyn gwella gwasanaethau.

Yn 2007, dyfarnwyd cyfanswm o £2.5 miliwn i 53 o brosiectau.

Live and Learn

Lansiwyd rhaglen Live and Learn gwerth £18m yn 2006. Mae'r rhaglen hon yn ceisio cynyddu cyfleoedd dysgu a hyrwyddo lles ymysg cymunedau mwyaf difreintiedig Gogledd Iwerddon. Mae Live and Learn yn ceisio ariannu prosiectau sy'n cynnig cyfleoedd i deuluoedd ddatblygu sgiliau newydd mewn camau gwahanol yn eu bywydau.

Roed gan Live and Learn broses ymgeisio ddau gam, gyda grantiau datblygu'n cael eu cynnig i ymgeiswyr a oedd yn llwyddiannus yng ngham un. Gwahoddwyd yr ymgeiswyr hyn i ymgeisio i gam dau y broses.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 17 gwerth £16 miliwn.

Reaching Communities Northern Ireland

Lansiwyd rhaglen Reaching Communities Northern Ireland gwerth £18m yn 2006. Mae'r rhaglen yn dyfarnu grantiau i sefydliadau gwirfoddol a chymunedol ac yn ceisio cyflawni cenhadaeth y Gronfa Loteri Fawr o wneud gwahaniaeth ym mywydau'r bobl a'r cymunedau mwyaf anghenus.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 5 gwerth £2.2 miliwn.

Safe and Well

Lansiwyd rhaglen Safe and Well gwerth £18m yn 2006. Mae'r rhaglen hon yn ceisio gwella bywydau pobl yng nghymunedau mwyaf difreintiedig Gogledd Iwerddon drwy ariannu prosiectau ataliol sy'n hyrwyddo lles. Mae Safe and Well yn annog cymunedau i gydweithio i fynd i'r afael â materion iechyd a diogelwch.

Mae gan Safe and Well broses ymgeisio ddau gam gyda grantiau datblygu'n cael eu cynnig yng ngham un.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 24 o grantiau datblygu gwerth £780,000

Young People's Fund Northern Ireland

Lansiwyd y Gronfa Pobl Ifanc gwerth £14.8m yn 2005.

Mae'r rhaglen yn targedu adnoddau ar y bobl ifanc sy'n wynebu'r perygl mwyaf o droseddu a/neu gael eu heithrio. Mae'n ceisio rhoi'r arian i'r bobl ifanc eu hunain, a gall ariannu sefydliadau sy'n gweithio ar ran pobl ifanc. Mae dwy ran i'r rhaglen hon.

Gwnaed dyfarniadau drwy raglen **Change UR Future** gwerth £10.8 miliwn yn 2007/08.

Penodwyd YouthNet yn 2006 i redeg llinyn arall y Gronfa Pobl Ifanc yng Ngogledd Iwerddon. Mae **The Big Deal** yn dod â phartneriaeth o asiantaethau gwaith ieuenctid allweddol yng Ngogledd Iwerddon at ei gilydd ac yn rheoli nifer o brosiectau arloesol lle mae pobl ifanc yn ymwneud â'r broses gwneud penderfyniadau. Gall pobl ifanc hefyd wneud cais am ariannu rhwng £500 a £2,500 i ddatblygu prosiectau a fydd yn gwneud gwahaniaeth i'w bywydau, eu teuluoedd a'u cymunedau.

Nifer y grantiau a ddyfarnwyd yn 2008/09: 218 gwerth dros £486,000.

Adran dau
Rhaglenni etifeddiaeth

Mae rhai grantiau a ddyfarnwyd gan ein rhagflaenwyr yn parhau i gael eu rheoli. Mae'r dyddiad cau terfynol wedi mynd heibio ar gyfer yr holl raglenni hyn ac i raddau helaeth mae'r holl arian wedi'i ymrwymo erbyn hyn.

Ymddiriedolaeth Cyfran Deg
Cronfa Cyfleoedd Newydd ar draws y DU

Lansiwyd Ymddiriedolaeth Cyfran Deg, cronfa ymddiriedolaeth £50 miliwn, y mae'r unig ymddiriedolwr ar ei chyfer yn y DU yw'r Rhwydwaith Sefydliadau Cymunedol (RhSC), gan y Gronfa Cyfleoedd Newydd yn 2003.

Bwriedir i'r rhaglen 10 mlynedd hon ddarparu ariannu parhaus mewn ardaloedd sydd wedi colli allan ar arian y Loteri yn y gorffennol. Mae'n ceisio adeiladu gallu drwy gynnwys cymunedau lleol wrth wneud penderfyniadau ynghylch yr hyn a ariennir gan y Loteri, adeiladu cyfalaf cymdeithasol drwy greu cysylltiadau o fewn cymunedau a rhyngddynt i hyrwyddo ymddiriedaeth a chyfranogiad, a gwella amgylcheddau byw cymunedau.

Mae'r RhSC wedi penodi asiantau lleol ym mhob ardal. Mae cymdogaethau penodol ym mhob ardal yn derbyn cefnogaeth a dargedir gan yr asiantau hyn, ac mae pobl leol yn cael cyfle i wneud penderfyniadau ar sut y caiff yr arian ei wario. Dylai'r rhain fod wedi gwario bron £31 miliwn erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2008/09 yr Ymddiriedolaeth Cyfran Deg.

Canolfannau Byw'n Iach
Cronfa Cyfleoedd Newydd ar draws y DU

Lansiwyd rhaglen £300 miliwn Canolfannau Byw'n Iach (CBI) y DU yn 1999.

Ceisiodd y rhaglen hyrwyddo iechyd yn ei ystyr ehangach a gwella iechyd pobl mewn cymunedau difreintiedig drwy sefydliad CBI. Nododd ein gwerthusiad fod y rhaglen wedi cyflawni popeth yr aeth ati i'w wneud. Roedd gan y rhaglen darged o ariannu CBI a oedd yn hygyrch i 20 y cant o'r boblogaeth, a nododd ein hastudiaeth fod y canolfannau'n hygyrch i 26 y cant o'r boblogaeth. Roedd cymunedau'n parhau i elwa o lawer o'r 352 o CBI drwy gydol 2008/09.

Lansiwyd prosiect cynaladwyedd ar ddechrau 2008 a geisiodd weithio gyda CBI dewisedig i ddatblygu model cynaladwyedd drwy fenter gymdeithasol. Arweiniodd hyn at weithdy lledaenu gwybodaeth yn Nh_'r Arglwyddi ym mis Ionawr 2009.

Cyfleoedd Newydd ar gyfer Addysg Gorfforol a Chwaraeon (NOPES)
Cronfa Cyfleoedd Newydd ar draws y DU

Mae NOPES yn ceisio creu newid sylweddol wrth ddarparu cyfleusterau chwaraeon i bobl ifanc a'r gymuned yn gyffredinol. Prif nodau'r rhaglen yw:

- moderneiddio cyfleusterau chwarae dan do ac awyr agored at ddefnydd ysgolion a chymunedau ac adeiladu rhai newydd;
- darparu arian refeniw cychwynnol i gefnogi datblygu a hyrwyddo'r cyfleusterau chwaraeon hyn at ddefnydd y gymuned; ac
- adeiladu neu foderneiddio cyfleusterau antur awyr agored lle byddai pobl ifanc nad oes ganddynt fynediad i'r cyfleusterau hyn ar hyn o bryd yn elwa o'r rhain.

Dyfarnwyd hyd at £750 miliwn yn unol â chyfarwyddiadau polisi a bennwyd gan y Llywodraeth. Mae'r rhaglen yn parhau'n unol â'r amserlen, gyda'r rhan fwyaf o'r cyfleusterau wedi'u cwblhau erbyn hyn.

Ynni Adnewyddadwy
Cronfa Cyfleoedd Newydd ar draws y DU

Roedd hyn yn rhan o becyn ehangach o arian gan y Llywodraeth a gynigiwyd fel rhan o'r Cynllun Grantiau Cyfalaf Bio-ynni. Fel rhan o raglen gwerth £50 miliwn ar draws y DU, dyfarnwyd tri grant mawr drwy'r cynllun Ynni Adnewyddadwy i gefnogi adeiladu fferm wynt alltraeth (a gyflwynwyd gan Seascape) a dwy orsaf drydan biomàs (a gyflwynwyd gan E-On a Sembcorp). Ym mis Mawrth 2009, newidiodd y Llywodraeth y ffordd yr oedd yn rhoi ysgogiadau ar gyfer cynhyrchu trydan adnewyddadwy yn y DU. O ganlyniad i hyn, penderfynodd y tri deiliad grant mawr ddychwelyd eu grantiau. Dychwelwyd yr arian hwn (tua £36 miliwn gan gynnwys llog) ar 1 Ebrill 2009, a chaiff eu defnyddio ar gyfer rhaglenni eraill. Bydd yr arian a ddychwelwyd yn cael ei adlewyrchu yng nghyfrifon 2009/10.

Adran tri
Ein perfformiad gweithredol

Ein perfformiad yn erbyn ein hamcanion corfforaethol

Nododd Cynllun Corfforaethol 2008/09 bum amcan corfforaethol sy'n canolbwyntio ar amcanion a'r gweithgareddau blaenoriaeth y mae eu hangen i gyflawni'r amcanion hyn. Mae ein perfformiad yn erbyn yr amcanion hyn yn cael ei fonitro ac adroddir amdano i Fwrdd y DU ar adegau drwy gydol y flwyddyn.

Yma rhoddir crynodeb o sut rydym wedi perfformio ar bob un.

Amcan 1:
darparu gwell gwasanaeth i ymholwyr, ymgeiswyr a deiliaid grantiau

Canlyniadau	Adroddiad diwedd blwyddyn
Gwell profiad i'r rhai sy'n gwneud ymholiadau am ein hariannu, yn ymgeisio amdano neu'n ei dderbyn; anghenion cwsmeriaid sy'n cael eu deall ar draws y busnes; mae ein partneriaid cyflwyno a'n deiliaid contractau'n deall ac yn bodloni ein safonau gwasanaeth.	Derbyniodd Llinell Gynghori'r Gronfa Loteri Fawr fwy na 76,000 o ymholiadau gan bobl ynghylch grantiau'r Gronfa yn ystod y flwyddyn. Darparodd staff yn ein canolfannau gweithredu ymatebion i fwy na 3,000 o ffurflenni Cynnig Amlinellol a bron 24,000 o geisiadau llawn am grantiau, a chefnogwyd dros 25,000 o sefydliadau sy'n derbyn grant gennym ar hyn o bryd. Gwnaethom weithio hefyd gyda channoedd o bobl a chysylltodd â'n swyddfeydd yng Nghymru, Yr Alban, Gogledd Iwerddon a rhanbarthau Lloegr. Yn ystod yr un cyfnod, derbyniwyd 125 o gwynion ffurfiol. Cafodd pob un heblaw un ei ddatrys yn fewnol, felly un gŵyn yn unig a gafodd ei chyfeirio at yr Adolygwr Cwynion Annibynnol. Datryswyd y gŵyn hon cyn i'r adolygiad gael ei gwblhau. O ganlyniad i weithdrefnau a roddwyd ar waith eleni ynghylch y ffordd yr ydym yn ymdrin â chwynion, rydym erbyn hyn yn ymdrin â phryderon mewn cam cynnar yn y mwyafrif o achosion, gan arwain at leihad sylweddol yn nifer y cyfeiriadau at yr Adolygwr Cwynion Annibynnol. Rydym yn defnyddio targedau mewnol i ddarparu gwybodaeth am ansawdd y gwasanaeth rydym yn ei gyflwyno i gwsmeriaid yn erbyn y safonau a gyhoeddwyd, a gwelwyd tuedd gadarnhaol yn ystod y flwyddyn yr ydym am barhau i adeiladu arni. Cafwyd gwelliannau o ganlyniad i ddylunio rhaglenni'n well, optimeiddio cylchoedd gwneud penderfyniadau a gwell hyfforddiant staff, deunyddiau ymgeisio a chefnogaeth. Mae barn cwsmeriaid, a gasglwyd gan ein harolwg yn 2008 a hefyd ar lafar, yn dweud wrthym bod cwsmeriaid yn ystyried ein bod yn barod i helpu, yn gefnogol ac yn ymrwymedig i'n nodau ond maent am i ni wneud ein prosesau'n fwy hwylus, ddefnyddio technoleg ar-lein (ond heb ddisodli pobl), gwneud penderfyniadau'n gynt lle bo'n bosib a bod yn fwy ymatebol i anghenion cwsmeriaid. Yn 2007/08 dechreuwyd ar brosiect dwy flynedd i ddiweddaru ein prosesau a'n systemau rheoli grantiau. Mae'r prosiect hwn yn gadw at yr amserlen, a dylai gael ei gwblhau yn 2009/10. Dylai ein strategaeth gwasanaeth cwsmeriaid ein helpu i barhau i wireddu gwelliannau dros y ddwy i dair blynedd nesaf, a byddwn yn manteisio ar gyfleoedd i gael adborth gan gwsmeriaid sy'n gallu dweud wrthym sut rydym yn perfformio a lle gallwn wella, ochr yn ochr ag arolygon wedi'u targedu.

Amcan 2:
mwyafu effaith ein harian

Canlyniadau	Adroddiad diwedd blwyddyn
Fframwaith cytunedig o raglenni ariannu ar gyfer 2009 i 2015 wedi'u halinio i'r amgylchedd ariannu; mae rhaglenni ariannu wedi'u dylunio i gyflawni eu canlyniadau arfaethedig, yn unol â'n cenhadaeth a'n gwerthoedd; ac rydym yn gwneud penderfyniadau gwybodus am sut mae ein harian yn cael ei ddefnyddio.	Rydym wedi bod yn gweithio mewn nifer o feysydd i gynyddu ein heffaith. Cynhaliwyd ymgynghoriad ar y fframwaith strategol ar draws y DU i ofyn i'n budd-ddeiliaid roi gwybod i ni am yr hyn y gallwn ei wneud yn wahanol ac yn well, ac mae hyn wedi'n galluogi i ddatblygu ein fframwaith ariannu ar gyfer 2009-15. Cyhoeddwyd hyn ym mis Mehefin 2009. Yn y flwyddyn i ddod, caiff y gwaith hwn ei drawsnewid i'r fformat gweithredol y mae ei angen arnom er mwyn i ni lansio rhaglenni newydd yn 2010. Mae ein holl brosiectau a ariennir yn symud ymlaen o fewn fframwaith canlyniadau sy'n sicrhau y gallwn eu mesur o ran y canlyniadau a gyflawnwyd. Yn ystod y flwyddyn cwblhawyd 202 o brosiectau ac roedd bron 97 y cant wedi cyflawni eu canlyniadau'n gyfan gwbl. Yn ogystal ag adrodd am ganlyniadau ar lefel prosiectau, y gellir eu cydgasglu i ganlyniadau ar lefel y wlad drwy ein fframwaith canlyniadau, rydym wedi dechrau datblygu ffordd o fesur ac adrodd am gyflawni canlyniadau ar lefel rhaglenni.

Amcan 3:
gwell perthnasoedd â budd-ddeiliaid

Canlyniadau	Adroddiad diwedd blwyddyn
Mae budd-ddeiliaid allweddol wedi ymwneud â'n hegwyddorion ariannu deallus a'n blaenoriaethau ariannu. Mae ganddynt hwy a'r cyhoedd gwell ymwybyddiaeth o'n llwyddiannau ariannu, a gall asiantaethau cynorthwyo weithredu'n fwy effeithiol.	Mae'r gyfradd ymateb uchel a'r amrywiaeth eang o fudd-ddeiliaid a gymerodd ran yn yr ymgynghoriad ar draws y DU ar ein fframwaith strategol ar gyfer 2009-15 yn fesur o lwyddiant eleni. Cysylltwyd yr ymgynghoriad, a hyrwyddwyd fel Y Farn Fawr, ag ymgyrch gref ac arloesol yn y cyfryngau a gwefan benodedig, ac o'r 3,446 o ymatebion, llwyddom i dderbyn mwy na 3,300 ohonynt ar-lein. Ym mis Mehefin 2004, gwnaethom ymrwymiad i roi 60-70 y cant o'n harian i'r SGCh ac, fel ym mhob blwyddyn, rydym wedi adrodd ein bod wedi rhagori ar hyn. Roedd ein gwaith gyda phartneriaid cyflwyno ac asiantaethau cynorthwyo yn rhoi allgymorth a datblygu ar waith, a chyfleu ein neges ynghylch ariannu deallus, yn llwyddiannus iawn. Cymharwyd ein gwaith gyda chynorthwywyr yn ffafriol â'r hyn a wneir gan sefydliadau eraill. Teimlwyd bod gwefan yr asiantaeth gynorthwyo yn adnodd gwerthfawr pan fydd cynorthwywyr yn cynghori sefydliadau rheng flaen. Cryfhawyd ein hymdrechion i gynyddu canran y prosiectau sy'n cydnabod ein

ariannu, gan fod hyn yn cyfrannu at ymwybyddiaeth y cyhoedd o lwyddiannau ariannu. O ganlyniad i hyn cynyddwyd cydymffurfio i 97 y cant. Cadarnhaodd pleidlais fisol ein bod ni, ynghyd â Chronfa Dreftadaeth y Loteri, wedi cynnal y safle uchaf o ran ymwybyddiaeth ddigymell y cyhoedd o bwy sy'n dosbarthu arian y Loteri.

Yn ogystal ag ymwybyddiaeth gyhoeddus a gynhyrchwyd gan y sylw a roddwyd i'r Farn Fawr, sicrhawyd sylw gan y wasg ar gyfer ein holl gyhoeddiadau rhaglen, yn enwedig ariannu Hen Filwyr yr Ail Ryfel Byd a blwyddyn 5 rhaglen cynnwys y cyhoedd, Miliynau'r Bobl. Yn ystod y flwyddyn, rhagorodd sylw ffafriol gan y wasg ar ein targedau'n sylweddol. Parhaodd hyder y Senedd yn ffafriol, yn unol â chanfyddiadau'r flwyddyn flaenorol; cadarnhawyd hyn gan arolwg o AS a gyflawnwyd eto yn 2008.

Amcan 4:
datblygu ein galluoedd a chael y gorau o'n pobl

Canlyniadau	Adroddiad diwedd blwyddyn
Gweithlu cymwys, galluog ac ymrwymedig, a gwelliannau yn y ffordd rydym yn gweithio gyda'n gilydd ar draws y sefydliad.	Mae datblygu ein pobl a gwella sut rydym yn gweithio'n parhau'n flaenoriaeth i ni. Yn ystod y flwyddyn hon, rydym wedi rhoi menter arweinyddiaeth ar waith a lansio ein rhaglen datblygu rheolwyr. Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn parhau i wynebu newid sylweddol wrth i'n systemau a'n gweithdrefnau gael eu huwchraddio ac wrth i'r fframwaith ariannu newydd gael ei gyflwyno. Rydym yn ymdrin â hyn drwy ein Rhaglen Newid Trefniadaethol. Yn yr asesiad allanol cyntaf o'n sefydliad gan ddefnyddio Model Rhagoriaeth y Sefydliad Rheoli Ansawdd Ewropeaidd (EFQM), a gyflawnwyd yn 2008, llwyddom i gyflawni lefel 3 seren, sy'n cydnabod ein cynnydd tuag at ragoriaeth sefydliadol, gan ein galluogi i fesur cynnydd yn ystyrlon. Byddai cael ein cydnabod yn sefydliad 5 seren yn golygu ein bod 'ymhlith goreuon y byd'. Yn 2009/10, byddwn yn canolbwyntio ar arweinyddiaeth a chyfathrebu wrth i ni geisio cyrraedd lefel 4 seren EFQM yn 2010. Rydym wedi ennill dyfarniad Model Recriwtio a Dethol Buddsoddwyr mewn Pobl yn dilyn ein hachrediad BMP yn 2007/08. Mae hyn yn dangos rhagoriaeth mewn polisïau ac arferion recriwtio a dethol.

Amcan 5:
gwella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd

Canlyniadau	Adroddiad diwedd blwyddyn
Cynllunio, modelu adnoddau a rheoli risgiau effeithiol sy'n galluogi gwneud penderfyniadau ar bob lefel reoli i alinio ein polisïau, ein harferion a'n rhaglenni'n agos i weledigaeth a rennir, gan gefnogi'r Bwrdd a'r Pwyllgorau yn eu swyddogaethau.	Ein hamcan ariannol allweddol ar gyfer y flwyddyn oedd cyflawni cyllideb costau gweithredol a oedd yn cynrychioli arbedion o'i gymharu â'n costau cyn cyfuno – er mwyn cyflawni targed yr Ysgrifennydd Gwladol o arbedion 10-20 y cant o ganlyniad i gyfuno. Rydym wedi cyflwyno arbedion 15 y cant o'i gymharu â chostau 2003/04 ac o fewn hyn rydym hefyd wedi cynnwys pum mlynedd o dâl a chwyddiant arall. Rydym wedi cyflwyno'r arbedion hyn drwy adleoli 250 o swyddi allan o Lundain a'r De-ddwyrain – sydd hefyd wedi cyfrannu at un arall o dargedau'r Llywodraeth. Bydd 50 swydd arall yn symud dros y ddwy flynedd nesaf ar ôl i ni roi ein system rheoli grantiau newydd ar waith. Yn 2008/09 roedd ein costau gweithredu ar gyfer cyflwyno arian y Loteri'n £57 miliwn. Mae'r ffigur hwn yn cynnwys o leiaf £5 miliwn o arbedion a ailfuddsoddwyd mewn gofynion busnes newydd megis datganoli, gwella ac ehangu rhaglen Arian i Bawb, arwain ar weithio ar y cyd gyda dosbarthwyr eraill a mentrau cynnwys y cyhoedd.

Ein polisïau cyflogaeth

Mae ein trefniadau tâl ac amodau'n seiliedig ar arfer da yn y sector cyhoeddus, ac rydym wedi sefydlu amrywiaeth o bolisïau cyflogaeth sy'n dangos ein hymrwymiad i fod yn gyflogwr teg. Mae gweithwyr yn cael bod yn rhan o Brif Gynllun Pensiynau'r Gwasanaeth Sifil; fodd bynnag, gallant ddewis ymuno â threfniad prynu arian seiliedig ar fudd-ddeiliaid

Gwerthfawrogwn bwysigrwydd hyfforddi a datblygu staff ac rydym yn sicrhau ein bod yn rhoi cyfle i staff ddatblygu sgiliau newydd a fydd yn gwella eu gallu i gyflawni eu dyletswyddau.

I annog cyfathrebu a pherthnasoedd da rhwng y Bwrdd, rheolwyr a staff ar bob lefel, cydnabyddir undebau llafur Prospect ac Amicus ar y cyd at ddiben cydfargeinio ar gyfer yr holl weithwyr, gan gynnwys Cyfarwyddwyr. Mae cysylltiadau â Grŵp yr Undebau ar y Cyd yn gadarnhaol iawn, a chynhelir cyfarfodydd ffurfiol bob mis.

Mae natur ein gwaith yn golygu bod nifer o'n staff yn cydweithio'n agos â'r Uwch Dîm Rheoli a'r Bwrdd, er enghraifft drwy ddatblygu a gwerthuso rhaglenni, drwy asesu ceisiadau a phenderfynu arnynt. Mae rhai aelodau staff yn mynychu cyfarfodydd o'r Bwrdd, sy'n eu galluogi i fod yn ymwybodol o'r meddylfryd ynghylch datblygu'r Gronfa Loteri Fawr a'n gweithrediadau. Ar ben hynny, ymgynghorir â staff ar nifer o faterion ac mae amrywiaeth o grwpiau i hwyluso hyn.

Rydym yn monitro ac yn rheoli lefelau salwch ac yn 2008/09, 7.7 oedd nifer cyfartalog y diwrnodau salwch fesul gweithiwr, gan gynrychioli 3.4 y cant o amser a gollwyd. Ein targed ar gyfer y gyfradd absenoldeb yw 3 y cant. Yn ystod 2009/10, caiff hyfforddiant ei ddarparu i reolwyr i'w cefnogi wrth reoli absenoldeb salwch o fewn ei timau.

Adran tri

Ein hymrwymiad i gydraddoldeb
Rydym wedi parhau i fabwysiadu ymagwedd ragweithiol at faterion cydraddoldeb ac amrywiaeth eleni. Gydag arweinyddiaeth gref gan ein Bwrdd, mae ein gwaith wedi canolbwyntio ar ymgorffori ein hegwyddorion cydraddoldeb o fewn ein harferion a'r prosiectau rydym yn eu hariannu.

Cydraddoldeb mewn cyflogaeth
Rydym yn aelod o'r Fforwm Cyflogwyr ar Anabledd ac wedi cadw ein statws Dau Dic. Rydym yn defnyddio camau cadarnhaol o ran annog ceisiadau gan bobl anabl gan ein bod yn credu y dylem fod yn cyflogi mwy o bobl anabl. Serch hynny, mae canran y staff anabl rydym yn eu cyflogi wedi aros yn gyson.

Statws anabledd	Cronfa Loteri Fawr	Gwasanaeth sifil	Poblogaeth y DU sy'n weithgar yn economaidd
Staff ag anableddau	3%	4%	13%
Staff heb anableddau	97%	96%	87%

Mae ein gweithlu'n parhau'n fenywaidd yn bennaf, ond mae'r anghydbwysedd rhyw wedi lleihau ychydig dros y 12 mis diwethaf. Mae nifer y dynion rydym yn eu cyflogi mewn swyddi graddau is wedi cynyddu. Mae ein gweithlu mewn swyddi graddau uwch yn gymharol gytbwys.

Rhyw	Cronfa Loteri Fawr	Gwasanaeth sifil	Poblogaeth y DU sy'n weithgar yn economaidd
Benyw	61%	52%	44%
Gwryw	39%	48%	56%

Mae ethnigrwydd ein staff yn cyfateb yn fras i'r hyn y gellir ei ddisgwyl o ystyried lleoliadau ein prif swyddfeydd. Mae canran gyffredinol y staff o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig wedi cynyddu ychydig dros y flwyddyn ddiwethaf. Yn ogystal â hyn, mae staff BME wedi'u cynrychioli'n gyfrannol ym mhob gradd.

Grŵp Ethnig	Cronfa Loteri Fawr	Poblogaeth y DU
Asiaidd	5.1%	3.0%
Du	2.9%	1.4%
Tsieineaidd	0.3%	0.3%
Cymysg	1.2%	1.5%
Arall	0.4%	0.4%
Gwyn arall	6.6%	3.4%
Cyfanswm BME	**16.5%**	**10.0%**
Gwyn DU	81.2%	90.0%
Dim gwybodaeth	1.8%	
Ddim eisiau datgan	0.5%	

Cydraddoldeb mewn rhaglenni eraill
Cyflwynwyd monitro cydraddoldeb i'r rhan fwyaf o'n rhaglenni newydd; ni ddefnyddir y data hwn at ddibenion asesu. Gofynnir i ymgeiswyr a yw eu prosiectau wedi'u hanelu at, neu'n arbennig o berthnasol i bobl o ethnigrwydd, oed ran, rhyw, ffydd, cefndir cymunedol (Gogledd Iwerddon yn unig), anabledd neu dueddfryd rhywiol penodol.

Dros y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi buddsoddi adnoddau i ddilysu'r data cydraddoldeb rydym yn ei gadw. Fodd bynnag, mae'n rhaid trin yr wybodaeth yn ofalus. Gall ymgeiswyr ddewis mwy nag un categori ac nid yw rhai pobl eisiau ateb y cwestiynau.

Mae'r canlyniadau a nodir yn y tabl isod yn gysylltiedig â dyfarniadau (ag eithrio'r holl raglenni grantiau bach a'r rhaglenni a reolir gan eraill ar ein rhan, gan gynnwys Parks for People a Growing Community Assets) a wnaed yn ystod 2008/09. Maent yn cynnwys 3,859 o geisiadau a 970 o ddyfarniadau, sef cyfanswm o £348 miliwn.

Ein polisi yw ystyried prosiectau ariannu sydd wedi'u targedu ar anghenion grwpiau penodol (cyhyd ag y gellir dangos yr angen yn glir), fodd bynnag yn gyffredinol mae'n well gennym ariannu prosiectau sy'n agored i bob rhan o'r gymuned. Adlewyrchir hyn yn ein hystadegau ariannu, sy'n amlygu'r ffaith bod y mwyafrif helaeth o geisiadau a dderbyniwyd a'r dyfarniadau a wnaed yn ymwneud â phrosiectau sy'n agored ac yn gynhwysol.

Fodd bynnag, rydym yn ymrwymedig i ymchwilio i'r rhesymau dros y canfyddiadau canlynol:

- cyfradd lwyddiant uchel prosiectau sydd wedi'u targedu ar y gymuned Dsieineaidd (gan nodi ar yr un pryd y swm cymharol fach o brosiectau dan sylw);
- cyfradd lwyddiant isel prosiectau sydd wedi'u targedu ar brosiectau i bobl 65 oed a hŷn (gan nodi eto y nifer cymharol fach o brosiectau dan sylw), a phrosiectau sydd wedi'u targedu ar bobl o ffydd benodol (neu ddim ffydd o gwbl); a'r
- gyfradd isel o geisiadau am brosiectau sydd wedi'u targedu ar aelodau'r gymuned lesbaidd, hoyw a deurywiol.

	Nifer y ceisiadau a'r gyfradd ymgeisio		Nifer y dyfarniadau a chyfradd lwyddo ceisiadau		Swm y gofynnwyd amdano (£000) a % o'r cyfanswm y gofynnwyd amdano		Swm a ddyfarnwyd (£000) a % o'r cyfanswm a ddyfarnwyd	
Ethnigrwydd (gofynnwyd i ymgeiswyr os yw eu prosiect wedi'i anelu at, neu'n arbennig o berthnasol i, bobl o gefndir ethnig penodol. Gallant ddewis hyd at dri chategori ac felly mae'r atebion hyn yn cynnwys cyfrif dwbl a thriphlyg)								
Asiaidd	330	10%	51	15%	£117,972	9%	£12,574	4%
Du	298	9%	36	12%	£107,815	8%	£9,855	3%
Cymysg	230	7%	29	13%	£142,851	11%	£8,984	3%
Tsieineaidd ac arall	94	3%	30	32%	£30,608	2%	£7,885	2%
Gwyn arall	83	2%	17	20%	£56,256	4%	£4,716	1%
Gwyn DU	167	5%	18	11%	£88,352	7%	£5,729	2%
Dim ethnigrwydd penodol	2,650	78%	812	31%	£1,049,649	80%	£289,163	90%
Dim gwybodaeth	388	11%	50	13%	£121,229	13%	£14,697	5%

Adran tri

	Nifer y ceisiadau a'r gyfradd ymgeisio		Nifer y dyfarniadau a chyfradd lwyddo ceisiadau		Swm y gofynnwyd amdano (£000) a % o'r cyfanswm y gofynnwyd amdano		Swm a ddyfarnwyd (£000) a % o'r cyfanswm a ddyfarnwyd	
Oedran (gofynnwyd i ymgeiswyr os yw eu prosiect wedi'i anelu at, neu'n arbennig o berthnasol i bobl mewn grŵp oedran penodol. Gall ymgeiswyr ddewis mwy nag un grŵp oedran ac felly gall yr atebion hyn gynnwys cyfrif lluosog)								
0-24	2,066	54%	352	17%	£1,293,886	60%	£119,072	34%
25-64	1,026	27%	218	21%	£299,907	14%	£60,702	17%
65+	399	10%	48	12%	£101,801	5%	£14,454	4%
Dim oedran penodol	1,523	39%	554	36%	£781,965	36%	£208,799	60%
Dim gwybodaeth	92	2%	12	1%	£24,425	1%	£2,759	<1%
Rhyw (gofynnwyd i ymgeiswyr a yw eu prosiect wedi'i anelu at, neu'n arbennig o berthnasol i bobl o ryw benodol)								
Benyw	179	5%	40	22%	£151,707	7%	£15,570	5%
Gwryw	40	1%	7	18%	£9,497	<1%	£2,301	<1%
Dim rhyw benodol	3,640	94%	923	25%	£2,003,709	93%	£329,981	95%
Cefndir cymunedol (gofynnwyd i ymgeiswyr sy'n ymgeisio i raglenni sy'n gweithredu yng Ngogledd Iwerddon nodi i ba gymuned mae'r rhai sy'n elwa o'u prosiect yn perthyn iddi'n bennaf).								
Catholig yn bennaf	48	20%	8	17%	£17,324	16%	£3,634	15%
Protestant yn bennaf	28	12%	4	14%	£136,637	13%	£,2786	11%
Y ddwy	141	59%	24	17%	£66,995	63%	£16,777	68%
Nid y naill na'r llall	20	8%	2	10%	£8,543	8%	£1,459	6%

	Nifer y ceisiadau a'r gyfradd ymgeisio		Nifer y dyfarniadau a chyfradd lwyddo ceisiadau		Swm y gofynnwyd amdano (£000) a % o'r cyfanswm y gofynnwyd amdano		Swm a ddyfarnwyd (£000) a % o'r cyfanswm a ddyfarnwyd	
Ffydd (gofynnwyd i ymgeiswyr a yw eu prosiect yn arbennig o berthnasol i, bobl o ffydd benodol. Gallant ddewis fwy nag un ffydd, ac felly mae'r atebion hyn yn cynnwys cyfrif lluosog)								
Cristnogol	3	<1%	0	0%	£1,953	<1%	£0	0%
Bwdhaidd	1	<1%	0	0%	£148	<1%	£0	0%
Hindŵaidd	2	<1%	0	0%	£648	<1%	£0	0%
Iddewig	7	<1%	0	0%	£2,371	<1%	£0	0%
Moslemaidd	24	1%	3	13%	£9,012	<1%	£1,316	<1%
Sikhaidd	2	<1%	0	0%	£692	<1%	£0	0%
Ffydd arall	3	<1%	1	33%	£1,345	<1%	£327	<1%
Dim ffydd benodol	3,508	97%	831	24%	£2,036,705	97%	£310,398	97%
Dim gwybodaeth	153	4%	49	32%	£68,598	3%	£16,237	5%
Anabledd (gofynnwyd i ymgeiswyr a yw eu prosiect yn arbennig o berthnasol i bobl anabl)								
Anabl	623	16%	166	27%	287,346	13%	£60,977	18%
Heb fod yn anabl	3,236	84%	804	25%	1,877,567	87%	£286,875	82%
Tueddfryd rhywiol (gofynnwyd i ymgeiswyr nodi a yw eu prosiect yn arbennig o berthnasol o bobl lesbiaidd, hoyw neu ddeurywiol)								
Hoyw/lesbiaidd/ deurywiol	24	<1%	7	29%	£11,452	<1%	£2,958	1%
Heb fod yn benodol i bobl hoyw/lesbiaidd/ deurywiol	3,644	99%	838	23%	£1,949,125	99%	£307,055	99%

Adran tri

Cynllun Iaith Gymraeg

Cyflwynwyd y Cynllun Iaith Gymraeg a ddefnyddiwyd gennym yn ystod 2008/09 cyn sefydlu'r Gronfa Loteri Fawr. Mae'r cynllun wedi cael ei adolygu i sicrhau ei fod yn adlewyrchu gofynion Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 mewn perthynas â'u heffaith ar gyrff cyhoeddus. Lansiwyd ein Cynllun Iaith Gymraeg newydd ar ddiwedd mis Mai 2009.

Mae staff yn ein swyddfeydd yng Nghymru'n gyfrifol am fonitro rhoi'r Cynllun Iaith Gymraeg ar waith, a chynhelir cyfarfodydd bob tri mis rhwng Swyddog Iaith Gymraeg y Gronfa Loteri Fawr a Bwrdd yr Iaith Gymraeg i sicrhau ein bod yn cyflawni ein rhwymedigaethau ac i drafod unrhyw faterion sy'n codi. Rydym hefyd yn cyfrannu at roi Iaith Pawb – y Cynllun Gweithredu Cenedlaethol ar gyfer Cymru Ddwyieithog – ar waith.

Adran 75, Deddf Gogledd Iwerddon 1998

Yn unol â'n dyletswyddau statudol dan Adran 75 Deddf Gogledd Iwerddon 1998, gwnaethom gyflwyno ein hadroddiad cydraddoldeb blynyddol i Gomisiwn Cydraddoldeb Gogledd Iwerddon ym mis Medi 2008. Darparodd yr adroddiad yr wybodaeth ddiweddaraf am ddatblygiadau deddfwriaethol a chynnydd ar waith cydraddoldeb yng Nghronfa Loteri Fawr Gogledd Iwerddon rhwng mis Ebrill 2007 a mis Mawrth 2008.

Cymeradwywyd Cynllun Cydraddoldeb Gogledd Iwerddon gan y Comisiwn Cydraddoldeb ac fe'i cyhoeddwyd ym mis Mai 2008.

Cyhoeddwyd ein pedwerydd adroddiad sgrinio ym mis Medi 2008 ym mis Medi 2008 sy'n rhoi manylion yr holl bolisïau, y rhaglenni a'r swyddogaethau y sicrhawyd eu hansawdd a/neu a adolygwyd rhwng mis Ebrill 2004 a mis Mehefin 2008.

Ar ôl cyhoeddi ein Cynllun Gweithredu Anableddau ym mis Mehefin 2007, cyflawnwyd adolygiad anffurfiol ym mis Awst 2008. Cyhoeddwyd adroddiad cynnydd a diwygiwyd rhai camau gweithredu.

Ein hymagwedd at ddatblygu cynaliadwy

Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn ymrwymedig i hyrwyddo cynaladwyedd cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol, gan gynnwys gosod safonau amgylcheddol uchel ar gyfer ni ein hunain a'r prosiectau rydym yn eu hariannu.

Rydym wedi cyfrifo ein hôl troed carbon ar gyfer 2007/08, sef 2,463 thunnell, ac ar hyn o bryd rydym yn gweithio ar gyfrifo ein hôl troed ar gyfer 2008/09. Byddwn yn cymharu'r canlyniadau ac yn ymchwilio i gamau gweithredu y gallwn eu cyflwyno i gwtogi ymhellach ar ein hallyriadau carbon

Ein polisi ac arfer talu

Rydym yn ceisio talu ein holl gredydwyr o fewn 30 niwrnod ar ôl derbyn anfoneb, oni bai bod amodau a thelerau eraill wedi'u cyd-drafod. Mae hyn yn unol â'r Canllaw Arferion Talu Gwell. Yn y flwyddyn sy'n destun yr adolygiad, talwyd 91 y cant (2007/08 89 y cant) o'r holl gredydwyr o fewn 30 niwrnod ar ôl i ni dderbyn anfoneb.

Adran pedwar
Ein perfformiad ariannol

Nodir ein canlyniadau ariannol ar gyfer y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2009 yn y cyfrifon blynyddol sy'n dechrau ar dudalen 56. Paratowyd y cyfrifon hyn ar ffurf a bennwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon ac yn gyffredinol, maent yn dilyn yr egwyddorion a nodir yn Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth.

Incwm

Yn ystod 2008/09 gwnaethom dderbyn **£625 miliwn** (2007/08 £601 miliwn) mewn incwm gan y Loteri yn uniongyrchol gan werthiannau tocynnau.

Fel arfer mae'r Gronfa Loteri Fawr yn derbyn hanner yr arian a godir at achosion da gan y Loteri Genedlaethol. Mae Senedd y DU wedi penderfynu y dylid trosglwyddo £638 miliwn o'n hincwm ni i Gronfa Dosbarthu Loteri Gemau'r Olympaidd (OLDF) rhwng 2009 a 2012. Gwnaed y trosglwyddiad cyntaf o £43 miliwn ar 1 Chwefror 2009.

Blwyddyn yn dod i ben 31 Mawrth £ milliwn	2009	2010	2011	2012	2013	Cyfanswm
Trosglwyddo arian i'r OLDF	43	172	172	172	80	638

Ar ben hynny, bydd yr OLDF yn derbyn £750 miliwn yn uniongyrchol gan gemau arbennig y Loteri ar gyfer y Gemau Olympaidd. Mae'n ansicr faint o hyn a gaiff ei godi gan werthiannau tocynnau ychwanegol a faint a gaiff ei ddargyfeirio o'r hyn a fyddai wedi cael ei dderbyn gan y brif Loteri.

Mae ein cynllunio ariannol yn ystyried yr arian sy'n cael ei drosglwyddo i'r gemau Olympaidd. Mae'n ystyried hefyd yr effaith gadarnhaol ar yr incwm y rhagwelir iddo gael ei dderbyn gan achosion da o dan delerau'r drydedd trwydded gweithredu'r Loteri a roddwyd i Camelot ac a ddaeth i rym ar 1 Chwefror 2009.

Mae incwm a gynhyrchir gan y Loteri Genedlaethol yn cael ei gadw a'i fuddsoddi ar ein rhan ni yng Nghronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol (NLDF), gan gynhyrchu **£31 miliwn** (2007/08 £50 miliwn) mewn incwm buddsoddi yn ystod y flwyddyn. Roedd y dirywiad hwn yn bennaf yn ail hanner y flwyddyn ariannol, oherwydd gostyngiad mewn balans y NLDF a'r hinsawdd ariannol newidiol o ganlyniad i'r pwysau ar gredyd. Nid oes gan ein Bwrdd unrhyw reolaeth dros fuddsoddi balans y NLDF; yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon sy'n gyfrifol am hynny. Rhoddir manylion pellach yn nodyn 11 y cyfrifon blynyddol. Mae nodyn 18 y cyfrifon blynyddol yn nodi pam mae'r Bwrdd yn ystyried nad ydym yn agored i risgiau sylweddol o ran cyfraddau llog.

Cyflwyno ariannu i achosion da

Yn ystod 2008/09 gwnaethom gyfanswm o **£526 miliwn** o ymrwymiadau newydd (2007/08 £1,118 miliwn). Nid yw **£83 miliwn** (2007/08 £124 miliwn) o ddyfarniadau ychwanegol yn ymrwymiadau eto gan ein bod yn dal i aros i dderbynnydd y grant eu derbyn. Mae'r gostyngiad hwn mewn dyfarniadau o flwyddyn i flwyddyn o ganlyniad cynlluniedig i gyflwyno ein strategaeth a rhaglenni ar gyfer 2005-2009. Yn 2007/08 gwnaethom nifer o ddyfarniadau sylweddol i'n partneriaid dyfarnu ar Changing Spaces a Lles, a gwnaethom ddyfarniadau mawr hefyd drwy Creu Cof Byw. Yn 2008/09 gwnaethom y dyfarniadau terfynol ar lawer o raglenni. Mae gennym £180 miliwn ar ôl o Strategaeth 2005-2009 a gaiff ei ddyfarnu yn 2009/10 yn ogystal â £190 miliwn o'n strategaeth ar gyfer 2009-2015.

Talwyd cyfanswm o **£558 miliwn** (2007/08 £600 miliwn) i ddeiliaid grant yn ystod 2008/09.

Ar 31 Mawrth 2009 roedd **£1,307 miliwn** o ymrwymiadau i'w talu o hyd.

Sut rydym yn penderfynu faint i'w wario

Ein polisi yw gwneud cynifer o ymrwymiadau grant ag y gallwn heb gymryd gormod o risgiau a allai olygu na fydd gennym yr arian i fodloni'r ymrwymiadau hynny mewn hinsawdd economaidd ansicr.

Wrth ymateb i'r hyn y mae'r sector gwirfoddol wedi gofyn i ni, rydym erbyn hyn yn dyfarnu grantiau am gyfnodau hwy – mae grantiau sy'n parhau am bum mlynedd yn gyffredin erbyn hyn. Ac wrth gwrs rydym yn ariannu gwaith cyfalaf sy'n cymryd nifer o flynyddoedd i'w adeiladu. Mae'r ffaith y bydd llawer o'n grantiau'n cael eu talu allan nifer o flynyddoedd ar ôl ymrwymo iddynt yn golygu y gallwn wneud ymrwymiadau ar sail arian nad ydym wedi'i dderbyn eto. Ar 31 Mawrth 2009, roedd gennym £1,307 miliwn o ymrwymiadau sy'n ddyledus, ond £545 miliwn yn unig i'w ddefnyddio i'w talu: ymrwymiadau dros ben o £762 miliwn, sy'n gyfwerth â 15 mis o incwm yn y dyfodol.

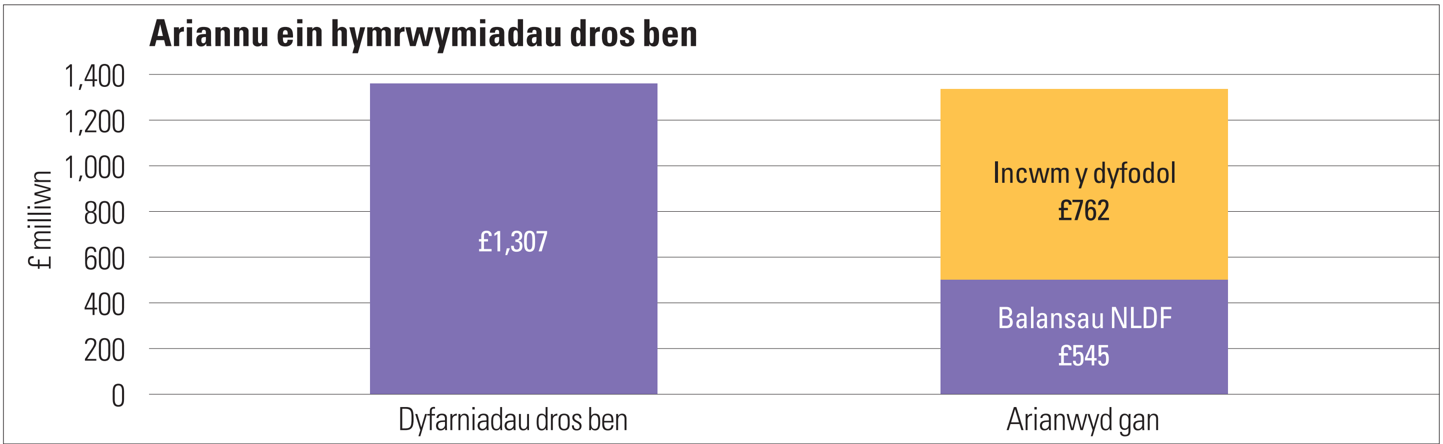

faint o incwm a fydd gan y Loteri. Felly mae'n rhaid i ni fod yn bwyllog. Mae'r Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon yn cynhyrchu rhagolygon o incwm y dyfodol sy'n seiliedig ar y dybiaeth y bydd gwerthiannau tocynnau'r Loteri aros yn fras ar eu lefel bresennol yn y dyfodol – yr 'achos canolog' yw'r enw rydym yn ei roi i hyn, ac rydym yn ei ddefnyddio ar gyfer cynllunio gwariant tebygol yn y dyfodol dros yr hir dymor. Mae'r siart isod yn dangos sut y disgwylir i bethau weithio allan ar sail yr achos canolog.

Mae'r ffigurau hyn yn cynnwys ein gwariant arfaethedig ar y rhaglen ar gyfer 2009/10 ond nid ydynt yn cynnwys rhaglenni newydd y tu hwnt i 2010, felly disgwyliwn y bydd taliadau grant 2010/2011 a 2011/2012 yn uwch a balans NLDF yn llai na'r hyn a ddangosir.

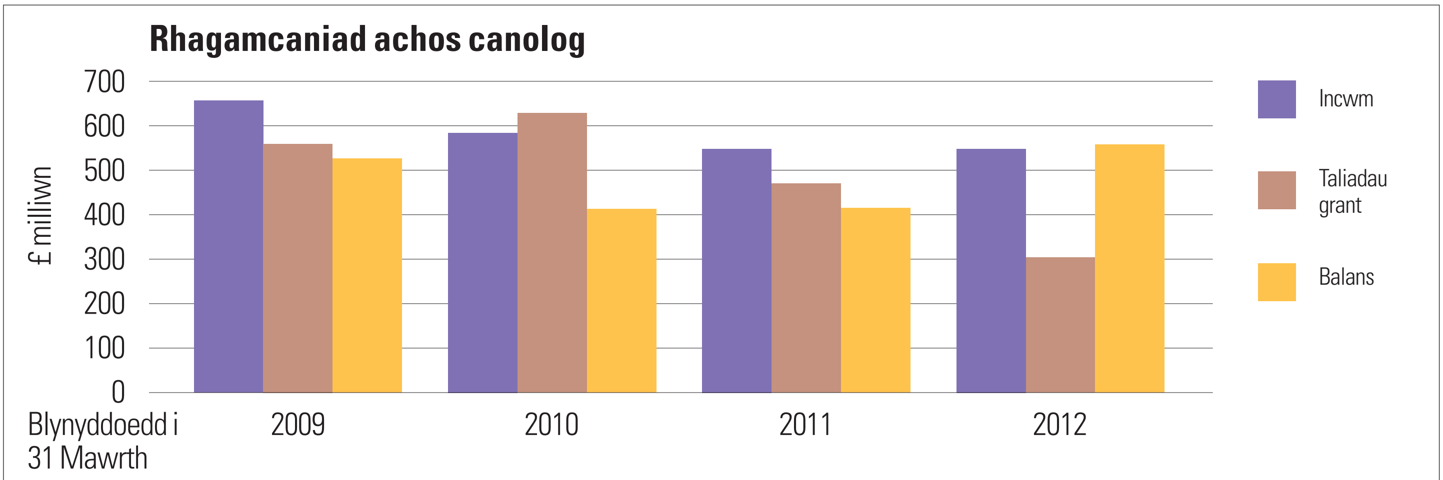

Adran pedwar

Ond ni allwn wneud ymrwymiadau grant ar y sail hon – os gwnaethom hynny ac os cafwyd gostyngiad yn incwm y Loteri, mae'n bosib na fyddai modd i ni fodloni ein holl ymrwymiadau. Felly rydym yn cynhyrchu rhagolwg mwy pwyllog o'r enw 'achos 5 y cant' gan ein bod yn amcangyfrif bod cyfle 5 y cant y byddai'n digwydd mewn gwirionedd. Mae hanes y Loteri'n dangos nad ydym yn bod yn or-bwyllog. Er y cafwyd cynnydd mewn gwerthiannau tocynnau'r Loteri'n ddiweddar, cafwyd gostyngiad 17 y cant mewn gwerthiannau tocynnau rhwng 1998 a 2003. Mae'n amlwg bod gostyngiad o oddeutu 5 y cant yn sefyllfa bosib.

Ein targed yw gwneud ymrwymiadau grant o'r gwerth uchaf posib. Mae'n anochel y bydd hyn yn golygu bod y balans NLDF mor isel ag sy'n bwyllog. Bydd y lefel yn amrywio'n unol â strwythur ein rhaglenni ar unrhyw adeg.

Rydym yn bwriadu gwneud ymrwymiadau fel na fyddai gennym unrhyw falans o ran yr achos 5 y cant ar y pwynt isaf yn y dyfodol. Mae blaengynllunio nifer o flynyddoedd ymlaen llaw yn caniatáu i ni wneud unrhyw newidiadau i'n rhaglenni gyda chyn lleied o aflonyddwch â phosib os bydd ein rhagolygon yn dangos efallai na fyddwn yn bodloni unrhyw ymrwymiadau yn y dyfodol, ond mae hyn yn annhebygol.

Mae'r balansau NLDF a nodir yn y tabl isod yn cynrychioli'r arian sydd ar gael ar gyfer taliadau grant ychwanegol yn 2011 a 2012. Fel a ddisgrifir uchod, mae'r ffigurau hyn yn hepgor rhaglenni newydd y tu hwnt i 2010. Byddwn yn cynllunio i'r rhaglenni hyn leihau balansau NLDF yn yr achos 5 y cant i ddim byd ar eu pwynt isaf.

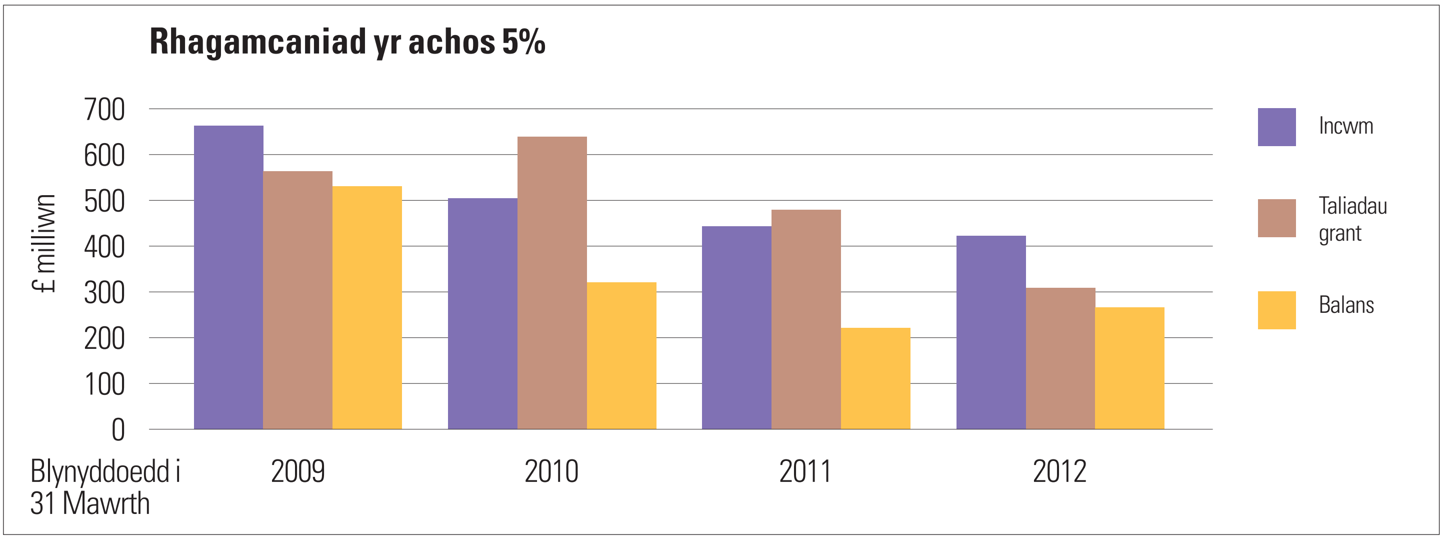

Balansau NLDF

Ar 31 Mawrth 2009 mae ein balans NLDF yn **£545 miliwn**.

Mae gennym falans NLDF oherwydd bod incwm, fel arfer, yn uwch mewn gwirionedd na'n tybiaethau pwyllog ac felly mae gennym beth arian ychwanegol. Rydym yn monitro hyn yn gyson ac yn cyflawni adolygiad bob chwe mis. Yna, mae ein Bwrdd yn addasu ein cynlluniau cyllideb grant i sicrhau ein bod yn gwneud yr holl ymrwymiadau y gallwn eu gwneud yn ddiogel. O ganlyniad i'r adolygiad rheolaidd hwn, gallwn nodi arian ychwanegol i roi hwb i weithgareddau sy'n ymwneud â'r dirwasgiad, fel a gyhoeddwyd ym mis Mehefin 2009.

Yn ystod 2008/09 rydym wedi nodi'r ariannu y disgwylir y bydd ar gael i'w ddosbarthu drwy Fframwaith Ariannu 2009–15, gan ystyried gwerthiannau tocynnau presennol y Loteri a throsglwyddiad y Gemau Olympaidd. Rydym wedi cydbwyso'r gofyniad i fwyafu ein hymrwymiadau grant â'r dymuniad i ddarparu cyllidebau grant blynyddol cymharol sefydlog yn ystod camau cynnar y cynllun hwn. Mae hyn yn golygu na fydd ein balansau NLDF yn gostwng mor gyflym eleni a thros y blynyddoedd nesaf gan ein bod yn bwriadu lledaenu argaeledd yr arian dros y cyfnod hyd at 2012.

Blynyddoedd i 31 Mawrth £M	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Dyfarniadau arian presennol (cynllun 2005-09)	180	10				
Uchafswm dyfarniadau tybiedig yr arian newydd (cynllun 2009-15)	190	340	400	650	650	650

Nid yw'r Gronfa Loteri Fawr yn pennu targed ar gyfer ei balansau NLDF. Gan nad ydym yn rheoli incwm y Loteri, mae'n amhosib i ni reoli'r balans yn y tymor byr. Rydym yn cyhoeddi cynlluniau sy'n seiliedig ar yr achos canolog ac yn esbonio'r amrywiaethau bob blwyddyn.

Mae ein balansau wedi lleihau'n gyflym dros amser wrth i'n rhaglenni aeddfedu. Mae'r balansau wedi haneru ers 2004, ac mae ein blaengynllunio fel a ddisgrifir uchod yn dangos sut byddwn yn parhau i reoli ein balansau NLDF.

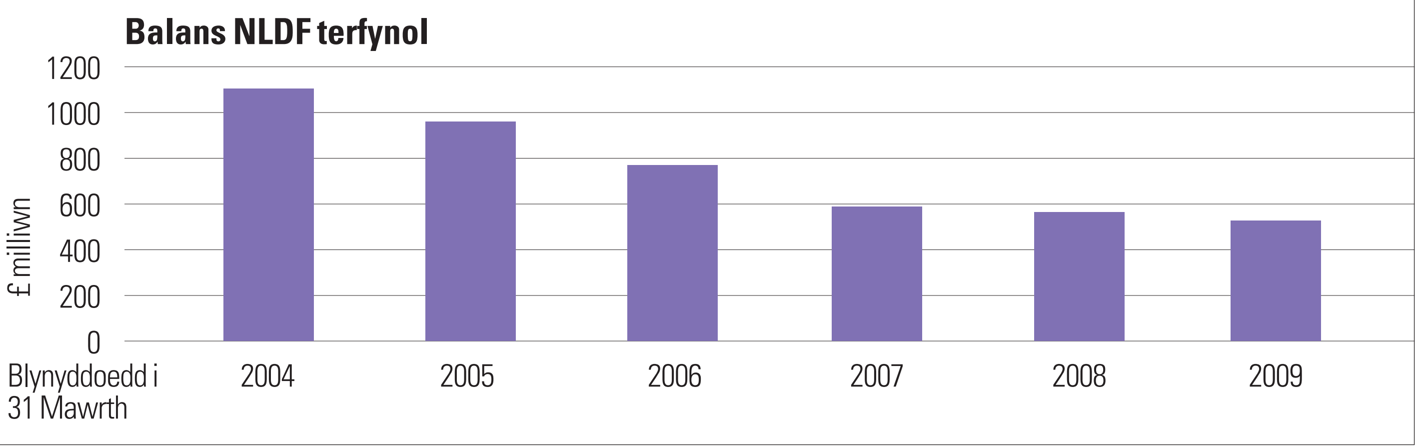

Yn ôl ein rhagamcaniadau presennol, bydd ein balansau NLDF dros y tair blynedd nesaf fel a ganlyn:

- 31 Mawrth 2010 – £480 miliwn
- 31 Mawrth 2011 – £305 miliwn

Mae'r rhagolygon hyn yn defnyddio rhagamcaniadau incwm a ddarperir gan yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon ac yn ystyried effaith Loteri'r Gemau Olympaidd a'r trosglwyddiad arian a gyhoeddwyd i gyfrannu at Gemau Olympaidd 2012 Llundain. Maent hefyd yn adlewyrchu gwariant ar raglenni presennol a'r rhai a gyhoeddwyd ynghyd â'n hamcangyfrifon cynnar o wariant ar raglenni newydd y byddwn yn ymgynghori arnynt cyn eu lansio yn 2009/10 a'r tu hwnt. Y tu hwnt i 2011 mae ein cynlluniau'n dal i gael eu datblygu, ond nid ydym yn disgwyl y bydd balansau NLDF yn cynyddu'n faterol.

Adran pedwar

Y llynedd roedd ein balans NLDF yn £578 miliwn. Rhagwelwyd y byddai wedi gostwng i £418 miliwn erbyn 31 Mawrth 2009. £545 miliwn oedd y balans terfynol. Rydym wedi elwa o dderbyn mwy o incwm o'r NLDF nag y rhagwelwyd ar ddechrau'r flwyddyn. Fodd bynnag mae taliadau grant yn parhau'n arafach na'r hyn a ddisgwyliwyd. Mae hyn yn arbennig o wir ar raglenni sydd â lefelau sylweddol o ddyfarniadau newydd lle mae'r camau cychwynnol wedi bod yn arafach na'r disgwyl ac ar raglenni cyfalaf sy'n dibynnu ar dderbynyddion grant i hawlio eu harian.

Ein costau gweithredu – Sut mae'r Gronfa Loteri Fawr yn gwario'n fwy effeithlon

Roedd ein costau gweithredu, ac eithrio prosiect yr adolygiad strwythurol a chostau a ailgodwyd ar sefydliadau eraill, yn **£57 miliwn** (2007/08 £60 miliwn).

Mae nodyn 5 y cyfrifon blynyddol yn adrodd am y dangosydd perfformiad ariannol. Mae costau gweithredu, ac eithrio'r adolygiad strwythurol a chostau a ailgodwyd ar sefydliadau eraill, yn **8.6 y cant** o'r incwm a dderbyniwyd yn y flwyddyn ariannol (2007/08 9.1 y cant).

Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn ceisio gwario cyn lleied o'i incwm â phosib ar ei chostau ei hun, yn unol â chyflawni ein hamcanion ein hunain. Er nad ydym eisiau biwrocratiaeth ddiangen, mae angen i ni sicrhau ein bod yn ariannu'n hygyrch ac yn deg, yn darparu gwasanaeth da i gwsmeriaid a, phwysicaf oll, yn sicrhau bod y canlyniadau rydym am eu gweld yn cael eu cyflwyno.

Nid yw rhannau sylweddol o'n costau gweithredu'n ymwneud â 'gweinyddu' yn unig. Mae ymgynghori â'n budd-ddeiliaid, cefnogi ymgeiswyr am grantiau a deiliaid grantiau yn eu gwaith a chynnal ymchwil a gwerthuso'n hanfodol ar gyfer cyflwyno canlyniadau'n effeithiol. Felly nid ydym yn ceisio isafu'r costau hyn, ond sicrhau eu bod yn cynnig gwerth am arian.

Mae rhaglenni agored sy'n dyfarnu symiau mawr o grantiau bach yn ddrutach i'w rhedeg na rhaglenni sy'n dyfarnu symiau bach o grantiau mawr. Mae'r math o raglenni rydym yn eu rhedeg wedi'u symbylu gan yr hyn sy'n cyflwyno'r canlyniadau gorau, nid cost y cyflwyniad.

Yn gyffredinol rydym yn ceisio cadw ein costau dosbarthu'r Loteri i lawr i lai na naw y cant o'n hincwm gan y Loteri dros yr hir dymor. Mae costau'n amrywio dros gylch y rhaglen ac felly o flwyddyn i flwyddyn, ac mae incwm y Loteri hefyd yn amrywio y tu hwnt i'n rheolaeth, felly mae'n anochel y bydd y ganran yn codi ac yn gostwng yn y tymor byr.

Mae'r siart isod yn dangos sut mae costau dosbarthu'r Gronfa Loteri Fawr wedi gostwng ers 2004/05 o'i gymharu â'r hyn a fyddai wedi digwydd petaent wedi codi'n syml yn unol â chwyddiant.

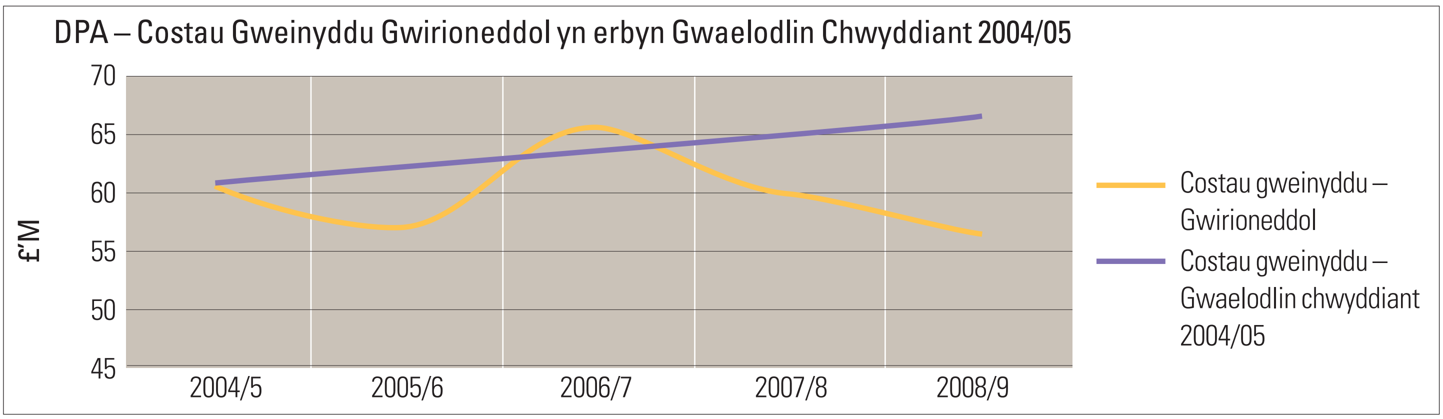

Mae'r tabl isod yn dangos sut mae ein costau wedi newid dros amser. 2005/06 oedd blwyddyn y cyfuniad a gwnaethom rewi recriwtio a buddsoddi. Yn 2006/07 dyblygwyd rhai costau wrth i ni adleoli swyddi o Lundain i Birmingham a Newcastle. Dros y tair blynedd diwethaf, rydym wedi parhau i leihau costau cyflwyno grantiau'r Loteri. Rydym wedi cyflawni hyn ar yr un pryd â chynnwys yr holl chwyddiant o ganlyniad i dâl a chostau eraill. Cafwyd costau ychwanegol dros y blynyddoedd diwethaf fel buddsoddiad ar gyfer cyflawni arbedion yn y dyfodol – mae'r manteision hyn yn dechrau dod i'r amlwg erbyn hyn wrth i'n rhaglen cyfuno ac adleoli ddod i ben.

£ milliwn	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	Cyllideb 2009/10
Incwm gan y Loteri (cyn y trosglwyddiad OLDF)	735	739	642	660	662	715
Costau wedi'u hadennill gan gyrff eraill	7	8	3	5	7	7
Cyfanswm Incwm	**742**	**747**	**645**	**665**	**669**	**722**
Costau dosbarthu grantiau Loteri	60	56	66	60	57	58
Buddsoddi ar gyfer arbedion y dyfodol	5	14	8	(1)	3	2
Costau dosbarthu incwm nad yw'n arian y Loteri	7	8	3	5	7	7
Cyfanswm costau gweithredu	**72**	**78**	**77**	**64**	**67**	**67**
Costau dosbarthu grantiau'r Loteri fel canran o incwm y Loteri	8.2%	7.6%	10.3%	9.1%	8.6%	8.1%

Cyhoeddodd y Swyddfa Archwilio Genedlaethol adroddiad gwerth am arian, 'Dyfarnu grantiau'n effeithlon yn y sector diwylliant, cyfryngau a chwaraeon' ym mis Mai 2008, gan adolygu costau pedwar ariannwr, gan gynnwys y Gronfa Loteri Fawr a'u cymharu hefyd â dau o arianwyr y sector gwirfoddol. Dangosodd hyn fod ein costau'n cymharu'n ffafriol ag arianwyr y sector cyhoeddus a'u bod yn gymharol i arianwyr y sector gwirfoddol.

Sefyllfa ariannol

Mae gennym warged o **£41 miliwn** ar gyfer y flwyddyn (diffyg o £490 miliwn yn 2007/08). Mae'r newid hwn yn y sefyllfa ariannol yn adlewyrchu lle yr ydym yng nghylch bywyd ein rhaglenni, fel a ddisgrifiwyd yn flaenorol. Yn 2008/09 rydym ym mlwyddyn derfynol portffolio rhaglenni grant 2005-09.

Mae'r gwarged hwn yn lleihau ein diffyg cronnus o'i gymharu â blynyddoedd blaenorol ac erbyn hyn mae gennym ddiffyg o **£734 miliwn** o ran arian wrth gefn argadwedig. Cafodd y sefyllfa ariannol ei chymeradwyo gan ein Bwrdd a'i chadarnhau gan yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon ar ôl ystyried gofyniad llif arian dyfarniadau grantiau, y bydd nifer ohonynt yn ariannu prosiectau rhwng tair a phum mlynedd.

Adran pedwar
Eitemau datgelu statudol

Asedau sefydlog
Nodir y symudiadau mewn asedau sefydlog yn Nodyn 9 y cyfrifon. Yn ystod y flwyddyn, buddsoddwyd £2.1 miliwn mewn gwariant cyfalaf sy'n gysylltiedig i raddau helaeth â'r buddsoddiad cychwynnol yn ein system ariannu newydd.

Colli data
Ni chafwyd unrhyw golledion data personol y gellir adrodd amdanynt yn ystod 2008/09.

Digwyddiadau ar ôl y fantolen
Ar 1 Ebrill 2009, gwnaethom dderbyn £32 miliwn mewn ad-daliadau ynghyd â llog gan dri deiliad grant a oedd wedi derbyn grantiau drwy raglen Ynni Adnewyddadwy y Gronfa Cyfleoedd Newydd. Ym mis Mawrth 2009, cymeradwyodd Senedd y DU Orchymyn Ymrwymo i Ynni Adnewyddadwy 2009, sy'n darparu ysgogiadau lwfans cyfalaf ffafriol ar gyfer buddsoddi mewn cynlluniau ynni adnewyddadwy. O ganlyniad i hyn, mae derbynyddion y tri grant mawr a wnaed drwy ein rhaglen Ynni Adnewyddadwy wedi'n hysbysu am eu bwriad i ad-dalu eu grantiau'n llawn ynghyd â llog. Rydym yn cyfrifo ad-daliadau wrth i ni eu derbyn ac felly nid ydym wedi addasu'r cyfrifon i gynnwys y trafodion hyn.

Ni chafwyd unrhyw ddigwyddiadau sylweddol eraill yn effeithio'n ariannol ar y cyfrifon blynyddol hyn rhwng 31 Mawrth 2009 ac adeg cymeradwyo'r cyfrifon i'w cyhoeddi, sef 13 Gorffennaf 2009.

Archwilwyr
O dan Ddeddf y Loteri Genedlaethol 2006, mae'n rhaid i gyfrifon blynyddol y Gronfa Loteri Fawr gael eu harchwilio a'u cadarnhau gan y Rheolwr a'r Archwilydd Cyffredinol. Mae'r Swyddfa Archwilio Genedlaethol yn cyflawni archwiliad allanol y Gronfa Loteri Fawr.

Adran pump
Ein fframwaith llywodraethu a sut rydym yn gweithio

Ein hanes a'n fframwaith statudol
Daeth y Gronfa Loteri Fawr i fodolaeth fel corff gweinyddol ar 1 Mehefin 2004 ac fe'i sefydlwyd yn ffurfiol ar 1 Rhagfyr 2006 wrth i'r Gronfa Gymunedol a'r Gronfa Cyfleoedd Newydd gyfuno'n gyfreithiol, ac wrth i weithgareddau ac asedau gweddilliol gael eu trosglwyddo o Gomisiwn y Mileniwm. Mae ein gwaith ni wedi'i lywodraethu gan Ddeddf y Loteri Genedlaethol etc 1993, fel y'i diwygiwyd gan Ddeddfau'r Loteri Genedlaethol 1998 a 2006.

Y rheoliadau sy'n ein llywodraethu
Swyddog Cyfrifon y Gronfa Loteri Fawr yw ein Prif Weithredwr, sy'n atebol i'r Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS) a'i Phrif Swyddog Cyfrifon. Gall hefyd fod yn ofynnol i ni roi tystiolaeth i bwyllgorau Senedd y DU a'r gweinyddiaethau datganoledig.

Darperir ein fframwaith llywodraethu gan DCMS mewn ymgynghoriad â'r gweinyddiaethau datganoledig, ac mae'n cynnwys: Cyfarwyddiadau Polisi, sy'n nodi materion y dylem eu hystyried wrth benderfynu sut i wario arian y Loteri; Cyfarwyddiadau Ariannol a'r Datganiad o Ofynion Ariannol, sy'n nodi sut y dylem reoli arian y Loteri; a Chyfarwyddiadau Cyfrifon, sy'n nodi sut rydym yn atebol am ddefnyddio arian y Loteri. Mae'r Datganiad Rheoli gyda DCMS yn darparu fframwaith ein perthynas waith gyda'r adran. Rydym hefyd yn ystyried arweiniad a ddarperir gan y Trysorlys a DCMS. Rhoddir yr holl gyfarwyddiadau hyn ar waith gan ein polisïau a'n gweithdrefnau mewnol.

Mae gennym bwerau ariannu helaeth sy'n ein galluogi i ddyfarnu grantiau (neu fenthyciadau) i lawer o fathau gwahanol o sefydliadau yn y sectorau elusennol, gwirfoddol a chymunedol, cyhoeddus a phreifat. Gallwn ddosbarthu arian nad yw'n gysylltiedig â'r Loteri hefyd.

Ein trefniadau llywodraethu mewnol – ein Bwrdd a'n Pwyllgorau Gwlad
Mae bwrdd y Gronfa Loteri Fawr yn gyfrifol am ein cyfeiriad strategol a'n perfformiad, gan gynnwys ein hatebolrwydd i Lywodraeth a'r cyhoedd. I gyflawni ei rwymedigaethau, mae gan y Bwrdd dri phwyllgor corfforaethol:

- y Pwyllgor Adnoddau
- y Pwyllgor Archwilio a Risgiau
- y Pwyllgor Tâl Cydnabyddiaeth.

Mae'r Bwrdd yn cwrdd bob deufis ac mae aelodau'r Uwch Dîm Rheoli'n mynychu cyfarfodydd.

Mae'r Pwyllgor Archwilio a Risgiau'n cwrdd pedair gwaith y flwyddyn. Mae'n cymeradwyo'r rhaglen archwilio fewnol, yn cadarnhau'r gofrestr risgiau ac yn craffu canlyniadau adroddiadau mewnol ac allanol. Mae cylch gorchwyl y Pwyllgor yn caniatáu dau aelod allanol. Mae Hilary Gay wedi gwasanaethu drwy'r flwyddyn, ymddiswyddodd Brian Toft ym mis Gorffennaf 2008 a phenodwyd Angela Marshall drwy gystadleuaeth agored. Mae'r aelodau allanol hyn yn dod ag arbenigedd ychwanegol i'r Pwyllgor.

Mae'r Pwyllgor Adnoddau'n cwrdd pedair gwaith y flwyddyn. Mae'n craffu'r gyllideb flynyddol ac yn goruchwylio gwariant.

Mae'r Pwyllgor Tâl Cydnabyddiaeth yn cwrdd o leiaf unwaith y flwyddyn ac yn gyfrifol am oruchwylio perfformiad a chyflogau'r Prif Weithredwr a'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'r Bwrdd hefyd wedi sefydlu pwyllgorau i wneud penderfyniadau ar raglenni grantiau i'r DU gyfan.

Mae'r Bwrdd yn cynnwys 12 aelod; y Cadeirydd, pedwar Cadeirydd Pwyllgor Gwlad a saith aelod cyffredinol o'r Bwrdd. Mae rhestr lawn aelodau'r Bwrdd a'u cyfrifoldebau ar y dudalen ganlynol.

Mae aelodau'r Bwrdd a'u cyfrifoldebau dros gadeirio pwyllgorau corfforaethol y Bwrdd fel a ganlyn:

Syr Clive Booth
Cadeirydd
Cadeirydd, Pwyllgor Tâl Cydnabyddiaeth

Anna Southall
Aelod cyffredinol ac Is-gadeirydd
Aelod o'r Ymddiriedolaeth Etifeddiaeth

Sanjay Dighe
Cadeirydd, Pwyllgor Lloegr

Judith Donovan CBE
Aelod cyffredinol
Cadeirydd, Pwyllgor Adnoddau
Aelod o'r Ymddiriedolaeth Etifeddiaeth

Roland Doven MBE
Aelod cyffredinol
Cadeirydd, Pwyllgor Archwilio a Risgiau

Breidge Gadd CBE
Cadeirydd, Pwyllgor Gogledd Iwerddon

John Gartside OBE
Aelod cyffredinol

Alison Magee
Cadeirydd, Pwyllgor Yr Alban

Rajay Naik
(o fis Chwefror 2009)
Aelod cyffredinol

Esther O'Callaghan OBE
(wedi ymddiswyddo fis Mai 2008)
Aelod cyffredinol

Huw Vaughan Thomas
Cadeirydd, Pwyllgor Cymru

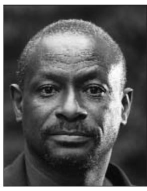

Albert Tucker
Aelod cyffredinol

Diana Whitworth
Aelod cyffredinol

Adran pump

Ers 1 Rhagfyr 2006, mae materion sy'n ymwneud ag arian grant wedi cael eu datganoli i bedwar pwyllgor gwlad, un yr un ar gyfer Cymru, Lloegr, Yr Alban a Gogledd Iwerddon. Mae'r pwyllgorau hyn yn gyfrifol am roi cyngor ynghylch polisïau strategol y Gronfa Loteri Fawr a gwneud penderfyniadau ynghylch arian grant o fewn eu gwledydd eu hunain. Mae aelodau pwyllgorau gwlad yn cael eu recriwtio a'u penodi'n agored gan y Bwrdd, gyda chaniatâd yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon yn Lloegr neu weinidogion yng ngweinyddiaethau datganoledig Cymru, Yr Alban a Gogledd Iwerddon.

O bryd i'w gilydd, mae aelodau ychwanegol yn cael eu recriwtio i bwyllgorau rhaglenni penodol. Mae manylion aelodaeth o bwyllgorau rhaglenni ar gael ar ein gwefan.

Mae 10 aelod ar **bwyllgor Lloegr**.

Sanjay Dighe, Cadeirydd
Dr Mohammed Amran FRSA
Dr Alan Billings
Sue Charteris
John Gartside OBE
Margaret Hyde OBE
Lydia Thomas FRSA (wedi ymddiswyddo fis Mawrth 2009)
Albert Tucker
Nalini Varma
Geoffrey Wilkinson

Mae 10 aelod ar **bwyllgor Yr Alban**.

Alison Magee, Cadeirydd
Tim Allan
Elizabeth Cameron
Helen Forsyth
David Green
Alistair Grimes
Kristofer McGhee
Maureen McGinn
Lucy McTernan
Shirley Young

Mae saith aelod ar **bwyllgor Cymru**.

Huw Vaughan Thomas, Cadeirydd
Graham Benfield OBE
Fran Targett OBE (o fis Mehefin 2008)
Gareth Newton
Janet Reed OBE
Mike Theodoulou
Barbara Wilding CBE, QPM, CCMI

Mae chwe aelod ar **bwyllgor Gogledd Iwerddon**.

Breidge Gadd CBE, Cadeirydd
Geraldine Campbell (o fis Hydref 2008)
Paul Cavanagh
Siobhan Craig (wedi ymddiswyddo fis Medi 2008)
Julie Harrison (o fis Gorffennaf 2008)
Claire Keatinge
Peter Osborne

Yr Uwch Dîm Rheoli

Penodir y Prif Weithredwr gan y Bwrdd; mae hefyd wedi cael ei benodi'n Swyddog Cyfrifon y Gronfa Loteri Fawr gan Swyddog Cyfrifon yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon. Mae'r Prif Weithredwr yn cadeirio'r Uwch Dîm Rheoli, sy'n cefnogi'r Bwrdd o safbwynt rheolaeth strategol.

Mae'r Uwch Dîm Rheoli'n yn ystyried polisïau a materion strategol a gweithredol allweddol sy'n gofyn am gymeradwyaeth y Bwrdd a'i brif bwyllgorau. Mae'r Uwch Dîm Rheoli hefyd yn cadw trosolwg o weithrediadau beunyddiol y sefydliad

Mae'r Uwch Dîm Rheoli'n cynnwys y Prif Weithredwr a saith cyfarwyddwr. Dyma gyfrifoldebau pob cyfarwyddwr yn ystod 2008/09:

Prif Weithredwr
Peter Wanless

Cyfarwyddwr, Gwasanaethau Ariannol a Chorfforaethol
Mark Cooke

Cyfarwyddwr, Cymru
Ceri Doyle

Cyfarwyddwr, Yr Alban
Dharmendra Kanani

Cyfarwyddwr, Gweithrediadau
Adriènne Kelbie

Cyfarwyddwr, Polisïau a Phartneriaethau
Gerald Oppenheim

Cyfarwyddwr, Cyfathrebu a Marchnata
Linda Quinn

Cyfarwyddwr, Gogledd Iwerddon
Walter Rader

Adran pump

Cofrestr diddordebau

Mae'n rhaid i holl aelodau ein Bwrdd a'n Pwyllgorau, ein haseswyr, ein hymgynghorwyr ac aelodau unrhyw banel ymgynghorol ddatgan buddiannau perthnasol o dan ein côd moeseg. Mae'r côd hwn yn cydymffurfio â chôd ymarfer Swyddfa'r Cabinet ar gyfer aelodau Byrddau cyrff cyhoeddus.

Mae manylion buddiannau o'r fath ar gyfer holl aelodau pwyllgorau sy'n gwneud penderfyniadau ar gael ar gais ysgrifenedig i Ysgrifenyddiaeth Pennaeth y Bwrdd.

Os bydd y Bwrdd neu bwyllgor yn gwneud unrhyw benderfyniad y gellir tybio'n rhesymol ei fod yn arwain at wrthdaro buddiannau, yn bennaf o ran dyfarnu grantiau i sefydliadau ond hefyd o ran unrhyw berthnasoedd masnachol, bydd pennaeth y cyfarfod yn sicrhau bod unrhyw ddatgeliad yn cael ei wneud ar ddechrau'r cyfarfod a bod yr aelod yn gadael wrth i'r eitem berthnasol gael ei thrafod. Mae'r tabl isod yn rhoi manylion dyfarniadau a wnaed i sefydliadau lle mae aelodau'r Bwrdd a phwyllgorau gwlad wedi datgan buddiant cyfredol neu yn y gorffennol.

Aelod Bwrdd neu Bwyllgor	Natur y berthynas	Crynodeb o ddyfarniadau a ddatganwyd	Dyfarnwyd in 2008/09	Talwyd yn 2008/09	Balans sy'n ddyledus ar 31 Mawrth 2009
Siobhan Craig	Aelod o Bwyllgor Rheoli, Include Youth	1 dyfarniad o £39,825	£-	£39,825	£-
Breidge Gadd	Aelod Bwrdd, Bytes Belfast	1 dyfarniad o £453,659	1 dyfarniad o £453,659	£4,240	£460,183
John Gartside	Ymddiriedolwr ac Ysgrifennydd Cwmni, The Tim Parry Jonathan Ball Trust	1 dyfarniad o £499,186	£-	£440,677	£54,409
Alison Magee	Cyn-gynullydd, Highland Council	1 dyfarniad o £7,544	£-	£-	£7,544
	Cyn gyfarwyddwr, Sutherland Partnership	1 dyfarniad o £375,900	£-	£55,100	£253,212
Lucy McTernan	Cyfarwyddwr, Cyngor Sefydliadau Gwirfoddol Yr Alban	1 dyfarniad o £8,508,040	£-	£957,549	£7,265,766
Albert Tucker	Aelod Bwrdd, Places for People	1 dyfarniad o £15,669,999	£-	£882,067	£14,340,669
Huw Vaughan Thomas	Ymddiriedolwr Cymru, Sefydliad Cenedlaethol Brenhinol y Deillion	11 dyfarniad, cyfanswm o £2,043,010	1 dyfarniad o £279,813	£408,881	£928,780
Diana Whitworth	Prif Weithredwr ar y Cyd, Grandparents Plus (hyd at fis Hydref 2007)	1 dyfarniad o £167,918	£-	£54,988	£112,930
Geoffrey Wilkinson	Cyfarwyddwr Anweithredol, Eden Project	1 dyfarniad o £249,015	£-	£114,626	£114,648

Adran pump
Adroddiad Tâl Cydnabyddiaeth

Mae'r adroddiad hwn yn nodi polisi'r Gronfa Loteri Fawr ar dâl cydnabyddiaeth ei Chyfarwyddwyr ac aelodau Bwrdd. Testun yr archwiliad yw'r adran o'r adroddiad tâl cydnabyddiaeth sy'n ymdrin â thâl cydnabyddiaeth a dderbyniwyd yn unig.

Pwyllgor Tâl Cydnabyddiaeth

Mae'r Pwyllgor Tâl Cydnabyddiaeth, pwyllgor o'r Bwrdd, yn llunio polisi tâl cydnabyddiaeth Uwch Dîm Rheoli'r Gronfa Loteri Fawr. Mae'r pwyllgor hwn yn cynnwys Cadeirydd y Bwrdd, Syr Clive Booth, yr Is-gadeirydd, Anna Southall, Cadeirydd y Pwyllgor Adnoddau, Judith Donovan ac un aelod arall o'r Bwrdd, John Gartside. Ar gais cadeirydd y Pwyllgor, gall y Prif Weithredwr, y Dirprwy Gyfarwyddwr, Adnoddau Dynol neu Swyddogion eraill fod yn bresennol mewn cyfarfodydd neu ar gyfer eitemau penodol ar yr agenda.

Dyma gyfrifoldebau'r Pwyllgor:

- cytuno ar amodau a thelerau cyflogaeth y Prif Weithredwr;
- penderfynu ar arfarniad perfformiad a thâl cysylltiedig y Prif Weithredwr;
- cymeradwyo arfarniadau perfformiad a thâl cysylltiedig Cyfarwyddwyr; a
- phenderfynu ar delerau diswyddo ar gyfer y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr, yn amodol ar unrhyw ganiatâd angenrheidiol gan DCMS/y Trysorlys.

Mae'r Pwyllgor yn cwrdd yn ôl yr angen.

Polisïau tâl cydnabyddiaeth staff uwch

Nod polisi tâl cydnabyddiaeth yr uwch dîm rheoli yw cynnig tâl cydnabyddiaeth sy'n galluogi'r Gronfa Loteri Fawr i ddenu, cadw a symbylu unigolion hynod alluog sydd â'r sgiliau a'r galluoedd i arwain a rheoli'r Gronfa Loteri Fawr. Wrth wneud hynny, mae'r polisi'n ceisio:

- rhoi tâl teg sy'n cydnabod cyfrifoldebau a chyfraniadau unigol, gan ddarparu elfen o dal ar sail perfformiad; a
- chydymffurfio â'r arweiniad blynyddol ar dâl a gyhoeddir gan Drysorlys EM.

Tâl Cydnabyddiaeth yr uwch dîm rheoli

Mae sail tâl cydnabyddiaeth uwch wedi'i nodi yn eu contractau cyflogaeth unigol. Mae'r Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr yn destun amodau a thelerau cyflogaeth safonol y Gronfa Loteri Fawr, gan gynnwys cyfraniadau i Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil.

Penodwyd Peter Wanless yn Brif Weithredwr ym mis Ionawr 2008. Mae ei gontract cyflogaeth yn caniatáu cyfnod rhybudd chwe mis a thaliad cynnydd sy'n dibynnu ar berfformiad yn ystod dwy flynedd gyntaf y penodiad. Mae'r taliad hwn wedi'i gyfuno at ddibenion pensiwn. Gellir dyfarnu bonws perfformiad ychwanegol heb ei gyfuno sydd, ynghyd â'r taliad cynnydd, o fewn 20 y cant o'r cyflog blynyddol hefyd. Y tu hwnt i'r ddwy flynedd gyntaf, mae contract y Prif Weithredwr yn caniatáu bonws perfformiad hyd at 20 y cant o'r cyflog blynyddol. Mae hyd at ddau y cant o'r bonws hwn wedi'i gyfuno at ddibenion pensiynau, a thelir balans unrhyw ddyfarniad fel bonws heb ei gyfuno, gan gydymffurfiad ag arweiniad diweddar a dderbyniwyd gan Drysorlys EM sy'n ymwneud â phenodi Prif Weithredwyr.

Mae cyfarwyddwyr yn derbyn dyfarniad tâl blynyddol cyfunol ar yr un lefel â'r hyn a gyd-drafodwyd ar gyfer staff y Gronfa Loteri Fawr a bonws perfformiad nad yw'n gyfunol hyd at wyth y cant o'u cyflog blynyddol.

Roedd uchafswm hawliau cyflogau a phensiynau uwch reolwyr y Gronfa Loteri Fawr fel a amlinellir yn y tabl isod. Ni thalwyd unrhyw fuddiannau nad ydynt yn arian yn ystod y flwyddyn.

Ffigurau cymharu 2007/08 mewn cromfachau	**Cyflog, gan gynnwys bonws perfformiad ar gyfer y 12 mis a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 £'000**	**Cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn yn 60 oed £'000**	**Cyfanswm pensiwn cronedig yn 60 oed fel yr oedd ar 31 Mawrth 2009 £'000**	**Gwerth trosglwyddo cyfwerth ag arian (CETV)* £'000**	**Cynnydd gwirioneddol mewn CETV sy'n daladwy gan y cyflogwr £'000**
Peter Wanless (Prif Weithredwr) o 1 Chwefror 2008	135-140 (20 - 25)	2.5 - 5.0 plws 7.5 - 10 cyfandaliad	35 - 40 plws 105 - 110 cyfandaliad	526 (443)	42
Mark Cooke (Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cyllid a Chorfforaethol)	100 - 105 (100 - 105)	0 - 2.5	5 - 10	118 (89)	18
Ceri Doyle (Cyfarwyddwr, Cymru)	85 -90 (85 - 90)	0 - 2.5	15 - 20	194 (169)	7
Dharmendra Kanani (Cyfarwyddwr, Yr Alban)	85 - 90 (85 - 90)	0 - 2.5 plws 0 - 2.5 cyfandaliad	5 - 10 plws 25 - 30 cyfandaliad	138 (118)	9
Adriènne Kelbie (Cyfarwyddwr Gweithrediadau)	105 - 110 (100 - 105)	0 - 2.5 plws 0 - 2.5 cyfandaliad	15 - 20 plws 50 - 55 cyfandaliad	209 (183)	8
Gerald Oppenheim (Cyfarwyddwr Polisi a Phartneriaethau)	100 - 105 (100 - 105)	0 - 2.5 plws 0 - 2.5 cyfandaliad	40 - 45 plws 120 - 125 cyfandaliad	924 (855)	0
Linda Quinn (Cyfarwyddwr Cyfathrebu a Marchnata)	80 - 85 (75 - 80)	0 - 2.5 plws 0 - 2.5 cyfandaliad	20 - 25 plws 60 - 65 cyfandaliad	468 (425)	8
Walter Rader (Cyfarwyddwr, Gogledd Iwerddon)	85 - 90 (80 - 85)	0 - 2.5 plws 2.5 - 5 cyfandaliad	10 - 15 plws 35 - 40 cyfandaliad	293 (251)	17

*Mae'n bosib bod y ffigur ar gyfer CETV yn wahanol i'r ffigur terfynol yng nghyfrifon y llynedd. Mae hyn oherwydd i'r ffactorau CETV gael eu diweddaru i gydymffurfio â rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (Diwygiad) 2008.

Adran pump

Darperir buddiannau pensiwn drwy Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Rhoddir datgeliadau pensiwn pellach yn nodyn 20.

CETV yw gwerth wedi'i gyfalafu buddiannau'r cynllun pensiwn fel yr aseswyd gan actiwari sydd wedi'i gronni gan aelod ar bwynt penodol mewn amser. Mae colofn 5 y tabl ar dudalen 53 yn dangos y gwerth trosglwyddo cyfwerth ag arian (CETV) a gronnwyd ar ddechrau a diwedd y cyfnod adrodd. Mae'n ystyried y cynnydd mewn pensiwn a gronnwyd oherwydd chwyddiant, cyfraniadau a dalwyd gan y gweithiwr (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddiannau a drosglwyddwyd o gynllun neu drefniad pensiwn arall ac yn defnyddio ffactorau prisio cyffredinol y farchnad ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod. Mae colofn 6 yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariannwyd yn effeithiol gan y Gronfa Loteri Fawr gan ei bod yn hepgor cynnydd oherwydd chwyddiant a chyfraniadau a delir gan y gweithiwr.

Ad-delir yr uwch dîm rheoli ar gyfer treuliau achlysurol wrth iddynt gyflawni eu dyletswyddau ar ran y Gronfa Loteri Fawr. Mae manylion y treuliau hyn ar gael ar y wefan, www.cronfaloterifawr.org.uk.

Polisi tâl cydnabyddiaeth aelodau'r Bwrdd

Mae swydd Cadeirydd y Gronfa Loteri Fawr yn benodiad rhan-amser, deuddydd yr wythnos. Mae pedwar cadeirydd y Pwyllgorau Gwlad hefyd yn rhan-amser, hyd at wyth niwrnod y mis. Penodir a phenderfynir ar dâl cydnabyddiaeth y Cadeirydd a Chadeiryddion y Pwyllgorau Gwlad gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon. Mae'r tâl cydnabyddiaeth a dderbynnir gan y Cadeirydd a Chadeiryddion y Pwyllgorau Gwlad wedi'i nodi yn y golofn ganlynol. Nid ydynt yn derbyn unrhyw gyfraniad at bensiwn.

	Blwyddyn i 31 Mawrth 2009 £	Blwyddyn i 31 Mawrth 2008 £
Syr Clive Booth, Cadeirydd Bwrdd y DU	39,141	38,001
Sanjay Dighe, Cadeirydd Pwyllgor Lloegr ac Aelod Bwrdd y DU	24,883	24,158
Breidge Gadd, Cadeirydd Pwyllgor Gogledd Iwerddon ac Aelod Bwrdd y DU	24,883	24,158
Alison Magee, Cadeirydd Pwyllgor Yr Alban ac Aelod Bwrdd y DU	24,883	24,158
Huw Vaughan Thomas, Bwrdd, Cadeirydd Pwyllgor Cymru ac Aelod Bwrdd y DU	24,883	24,158

Penodir holl aelodau Bwrdd y Gronfa Loteri Fawr gan yr ysgrifennydd gwladol am gyfnod penodol. Mae gan aelodau'r bwrdd hawl i dderbyn tâl cydnabyddiaeth ar gyfer yr amser maent yn ei dreulio ar weithgareddau'r gronfa. Mae'r gweithgareddau hyn, y gall aelodau'r Bwrdd hawlio ffi dyddiol o £215 (2007/08 £209), yn ymwneud yn bennaf â chyfarfodydd yn swyddfeydd y Gronfa. Y gyfradd ddyddiol yw'r hyn a nodir gan DCMS bob blwyddyn. Ni dderbyniodd unrhyw aelod o'r Bwrdd gyfraniadau tuag at eu pensiwn.

Mae aelodau Pwyllgorau Gwlad ac aelodau allanol y Pwyllgor Archwilio hefyd yn gallu hawlio tâl cydnabyddiaeth ar y gyfradd hon.

Y cyfanswm taliadau a dalwyd i aelodau'r Bwrdd a Phwyllgorau hyd at 31 Mawrth 2009 oedd £253,500 (2007/08 £211,800), fel a nodir isod.

	Blwyddyn i 31 Mawrth 2009 £'000	Blwyddyn i 31 Mawrth 2008 £'000
Bwrdd y DU		
Judith Donovan	10.4	9.7
Roland Doven	11.3	12.3
Rajay Naik (o fis Chwefror 2009)	-	-
Esther O'Callaghan (tan fis Mai 2008)	-	3.8
Anna Southall (Is-gadeirydd)	15.4	16.7
Diana Whitworth	10.1	10.5
Pwyllgor Lloegr		
John Gartside (Hefyd yn aelod o Fwrdd y DU)	17.6	23.1
Albert Tucker (Hefyd yn aelod o Fwrdd y DU)	16.4	11.5
Y Parch. Dr Alan Billings	14.5	11.7
Lydia Thomas (tan fis Mawrth 2009)	4.9	2.9
Dr Mohammed Amran	11.9	11.2
Geoffrey Wilkinson	9.3	6.9
Margaret Hyde	10.4	4.9
Nalini Varma	12.3	10.1
Sue Charteris	6.2	4.8
Pwyllgor Yr Alban		
Alistair Grimes	5.6	5.9
David Green	7.5	5.5
Elizabeth Cameron	4.2	4.2
Helen Forsyth	6.3	5.0
Kristofer McGhee (o fis Rhagfyr 2007)	6.9	2.2
Lucy McTernan	3.1	4.6
Maureen McGinn	4.1	4.8
Tim Allen	3.8	2.0
Shirley Young (o fis Rhagfyr 2007)	5.2	1.2

	Blwyddyn i 31 Mawrth 2009 £'000	Blwyddyn i 31 Mawrth 2008 £'000
Pwyllgor Cymru		
Janet Reed	5.9	5.1
Barbara Wilding	2.4	1.9
Graham Benfield	3.8	0.9
Mike Theodoulou	5.3	4.7
Tom Davies (tan fis Tachwedd 2007)	-	-
Gareth Newton (o fis Chwefror 2008)	6.5	-
Fran Targett OBE (o fis Mehefin 2008)	2.0	-
Pwyllgor Gogledd Iwerddon		
Paul Cavanagh	10.1	11.5
Peter Osbourne	5.8	5.7
Siobhan Craig (tan fis Medi 2008)	3.7	1.8
Claire Keatinge	4.8	4.7
Julie Harrison (o fis Mehefin 2008)	3.8	-
Geraldine Campbell (o fis Hydref 2008)	2.0	-

Ad-delir aelodau'r Bwrdd a Phwyllgorau am fân dreuliau wrth gyflawni eu dyletswyddau ar ran y Gronfa Loteri Fawr. Mae manylion y treuliau hyn ar gael ar y wefan, www.cronfaloterifawr.org.uk

Peter Wanless
Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifon

7 Gorffennaf 2009

Adran chwech
Cyfrifon blynyddol

Mae'r adran hon yn cynnwys y Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifon; y datganiad o reolaeth fewnol; y dystysgrif archwilio a'r datganiadau ariannol.

Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifon

Dan Adran 35(3) Deddf y Loteri Genedlaethol etc. 1993 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddfau'r Loteri Genedlaethol 1998 a 2006), mae'n ofynnol i'r Gronfa Loteri Fawr baratoi datganiad o gyfrifon ar gyfer y cyfnod ariannol ar y ffurf a'r sail a bennir gan Ysgrifennydd Gwladol yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon.

Paratoir y datganiad o gyfrifon ar sail croniadau ac mae'n rhaid iddo ddarparu golwg gwir a theg o sefyllfa'r Gronfa Loteri Fawr ar ddiwedd y cyfnod ac o'i hincwm, ei gwariant a'i llif arian ar gyfer y cyfnod cyfrifo.

Wrth baratoi'r cyfrifon, mae'n ofynnol i aelodau'r Bwrdd:

- gadw at y cyfarwyddyd cyfrifon a gyhoeddir gan yr Ysgrifennydd Gwladol, gan gynnwys y gofynion cyfrifo a datgelu perthnasol a defnyddio polisïau cyfrifo addas yn gyson.
- gwneud dyfarniadau ac amcangyfrifon ar sail resymol.
- nodi a yw safonau cyfrifo perthnasol wedi cael eu dilyn, a datgelu unrhyw wyriad materol yn y cyfrifon blynyddol
- paratoi'r datganiad o gyfrifon ar sail busnes gweithredol, oni bai ei bod yn amhriodol ystyried y bydd y Gronfa Loteri Fawr yn parhau i weithredu.

Mae Swyddog Cyfrifon yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon wedi penodi Prif Weithredwr y Gronfa Loteri Fawr fel Swyddog Cyfrifon. Mae fy nghyfrifoldebau perthnasol fel Swyddog Cyfrifon yn cynnwys cyfrifoldeb dros briodoldeb a chysondeb cyllid cyhoeddus, a chadw cyfrifon cywir, wedi'u nodi ym memorandwm Swyddogion Cyfrifon Cyrff Cyhoeddus Anadrannol a gyhoeddir gan y Drysorfa yn 'Rheoli Arian Cyhoeddus' ac yn y Cyfarwyddiadau Ariannol a gyhoeddir gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon dan Adran 26(3) Deddf y Loteri Genedlaethol etc 1993.

Fel Swyddog Cyfrifon, hyd eithaf fy ngwybodaeth, nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw archwilwyr y Gronfa Loteri Fawr yn ymwybodol ohoni. Rwyf wedi cymryd bob cam perthnasol fel Swyddog Cyfrifon i sicrhau fy mod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol a bod archwilwyr y Gronfa Loteri Fawr yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

Cyfrifoldebau dirprwyedig

Pryd bynnag y bo'n briodol, mae'r Gronfa Loteri Fawr wedi ceisio defnyddio pwerau dirprwyo a chymell a ddarparwyd gan Ddeddf y Loteri Genedlaethol 1998. O ganlyniad i hyn, gall partïon eraill fod yn atebol am elfennau penodol o raglenni.

Mae'r cytundeb fframwaith canlynol ar waith yn y Gronfa Loteri Fawr:

- Rhwng y Gronfa Loteri Fawr a'r Adran dros Addysg, Ysgolion a Theuluoedd o ran rhaglen Building Neighbourhood Nurseries yn Lloegr, sy'n nodi'r meysydd y mae Swyddog Cyfrifon yr Adran dros Blant, Ysgolion a Theuluoedd yn gyfrifol amdanynt, sef:
  - cadarnhad y Partneriaethau Datblygu Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant o geisiadau am arian, gan gynnwys dichonoldeb cyrff cymeradwy, a ddarperir i'r Gronfa Loteri Fawr;
  - barn ynghylch cynaladwyedd cynigion sy'n cael eu hasesu'n ganolog gan yr Adran dros Addysg a Sgiliau.

Mae'r Gronfa Loteri Fawr wedi cymryd rhan mewn cynlluniau ar y cyd, fel a ddiffinnir yn Neddf y Loteri Genedlaethol 1998, i ddarparu arian ochr yn ochr â chyrff eraill i gyflawni'r canlyniadau a ddiffinnir gan y Gorchymyn Cynllun ar y Cyd perthnasol. Yn y cynlluniau hyn, mae Swyddog Cyfrifon y Gronfa Loteri Fawr yn gyfrifol am sicrhau bod arian y Loteri a ddyrennir gan y Gronfa'n cael ei ddefnyddio'n unol â phwerau cyfreithiol y Gronfa; defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o arian y Loteri a ddyrennir gan y Gronfa Loteri Fawr i'r rhaglen; cael ei fodloni bod y systemau a ddefnyddir i weithredu'r rhaglen yn gadarn ac yn addas i'r diben; a chytuno ar y mecanwaith ar gyfer dyrannu costau gweinyddol y rhaglen rhwng y Dosbarthwyr Loteri sy'n cymryd rhan. Yn ogystal â hynny yn achos rhaglen Arian i Bawb Lloegr, gan fod y Gronfa Loteri Fawr yn gweinyddu'r rhaglen, mae Swyddog Cyfrifon y Gronfa hefyd yn gyfrifol am gyflwyno'r systemau a ddefnyddir i weithredu'r rhaglen.

Yn ystod 2008/09, mae'r Gronfa Loteri Fawr wedi cymryd rhan yn y cynlluniau canlynol ar y cyd:

- Arian i Bawb Lloegr; cynllun a weinyddir gan y Gronfa Loteri Fawr ar ran Cyngor Celfyddydau Lloegr, Cronfa Dreftadaeth y Loteri, y Gronfa Loteri Fawr a Sport England.
- Spaces for Sports and Arts, rhan o raglen Addysg Gorfforol a Chwaraeon mewn Ysgolion; cynllun a weinyddir gan Sport England ar ran Sport England, Cyngor Celfyddydau Lloegr, yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon, yr Adran dros Blant, Ysgolion a Theuluoedd a'r Gronfa Loteri Fawr.
- Active England, rhan o raglen Addysg Gorfforol a Chwaraeon mewn Ysgolion; cynllun a weinyddir gan Sport England ar ran Sport England a'r Gronfa Loteri Fawr.
- Parks for People; cynllun a weinyddir gan Gronfa Dreftadaeth y Loteri ar ran Cronfa Dreftadaeth y Loteri a'r Gronfa Loteri Fawr.

Mae'r Gronfa Loteri Fawr wedi defnyddio'r pwerau a ddarperir gan Ddeddf y Loteri Genedlaethol 1998 i ddirprwyo'r cynlluniau grant canlynol i bartneriaid dyfarnu. Mae'r cytundeb dirprwyo rhwng y Gronfa Loteri Fawr a'r partneriaid dyfarnu'n amlinellu cyfrifoldeb Prif Weithredwr y partner dyfarnu i sicrhau bod systemau a roddir ar waith i weinyddu ceisiadau Loteri ac i brosesu a monitro grantiau Loteri yn dderbyniol ac yn addas i'r diben a bod arian y Loteri'n cael ei ddosbarthu'n gywir ac yn briodol. Cadwaf gyfrifoldeb cyffredinol dros ddiogelu'r arian cyhoeddus a ddarperir i'r Gronfa Loteri Fawr ac am sicrhau bod partneriaid dyfarnu'n gweithredu o fewn ein telerau cytunedig ac yn unol â'r cyfarwyddiadau polisi ac ariannol a ddarparwyd i mi.

Fel rhan o'r rhaglenni cyfleoedd newydd ar gyfer iechyd:
- **Sefydliad Prydeinig y Galon** – Heart Failure Support Networks.

Fel rhan o'r rhaglen cyfleoedd newydd ar gyfer Addysg Gorfforol a Chwaraeon mewn Ysgolion:
- **Cyngor Chwaraeon Gogledd Iwerddon** – Community Sport.

Fel rhan o'r Gronfa Pobl Ifanc:
- **UnLtd** – Big Boost.
- **Youthnet** – BIG Deal.

Fel rhan o raglen Cymunedau Cefn Gwlad:
- **Carnegie Institute**.

Fel rhan o raglen Changing Spaces:
- **Cymdeithas Frenhinol Ymddiriedolaethau Bywyd Gwyllt** – Bwyd lleol
- **Building Research Establishment Ltd** – Rhaglen Community Sustainable Energy
- **Ymddiriedolaeth Groundwork** – Community Spaces
- **Natural England** – Access to Nature
- **Mind** – Ecominds

Peter Wanless
Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifon

7 Gorffennaf 2009

Adran chwech
Datganiad o reolaeth fewnol

Cwmpas y cyfrifoldeb
Fel Swyddog Cyfrifon, rwy'n gyfrifol am gynnal system gadarn o reolaeth fewnol sy'n cefnogi cyflawni nodau ac amcanion y Gronfa Loteri Fawr wrth ddiogelu

arian ac asedau cyhoeddus yr wyf yn gyfrifol amdanynt yn bersonol, yn unol â chyfrifoldebau a neilltuwyd trwy 'Reoli Arian Cyhoeddus' a sicrhau cydymffurfio â gofynion Datganiad Rheoli, Cyfarwyddiadau Polisi, Cyfarwyddiadau Ariannol a Datganiad o Ofynion Ariannol y Gronfa Loteri Fawr.

Diben y system rheoli mewnol
Mae'r system rheoli mewnol wedi'i chynllunio i reoli risg i lefel resymol yn hytrach na chael gwared ar yr holl risgiau o fethu â chyflawni polisïau, nodau ac amcanion; gan hynny dim ond sicrwydd rhesymol y gellir ei roi mewn perthynas ag effeithlonrwydd, nid sicrwydd llwyr. Mae'r system rheoli mewnol yn seiliedig ar broses barhaus y mae ei nod yw nodi a blaenoriaethu'r risgiau y mae cyflawni polisïau, nodau ac amcanion y Gronfa Loteri Fawr yn eu hwynebu, er mwyn gwerthuso tebygolrwydd gwireddu'r risgiau hynny a'r effaith pe bai hynny'n digwydd, a'u rheoli'n effeithiol, yn effeithlon ac yn economaidd. Mae'r system rheoli mewnol wedi bod ar waith drwy gydol y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r adroddiad a'r cyfrifon blynyddol. Mae'n cyfateb i arweiniad y Trysorlys.

Mae prif elfennau fframwaith rheoli'r Gronfa Loteri Fawr wedi'u hamlinellu isod.

Amgylchedd rheoli
- Mae'r Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon wedi fy nynodi, fel Prif Weithredwr y Gronfa Loteri Fawr, yn Swyddog Cyfrifon. I'r perwyl hwn mae gennyf lythyr penodi ar wahân sy'n nodi'n glir fy nghyfrifoldebau a'm hatebolrwydd o ran cynnal system gadarn o reolaeth fewnol o fewn y Gronfa.
- Uwch Dîm Rheoli gyda chylch gorchwyl clir ac aelodaeth ddiffiniedig sy'n cwrdd o leiaf unwaith y mis i ystyried cynlluniau a gweithrediadau'r Gronfa Loteri Fawr a chydymffurfio â'r Datganiad Rheoli.
- Bwrdd sy'n cwrdd bob deufis i ystyried cyfeiriad strategol y Gronfa Loteri Fawr. Mae'r Bwrdd yn cynnwys Cadeirydd ac aelodau anweithredol, ac mae aelodau o'r Uwch Dîm Rheoli'n dod iddo hefyd.
- Y Pwyllgor Archwilio a Risgiau, y mae ei Gylch Gorchwyl yn mynnu bod y Pwyllgor yn cymeradwyo'r rhaglen archwilio fewnol, yn cadarnhau'r gofrestr risgiau ac yn craffu canlyniadau adroddiadau archwiliadau mewnol ac allanol. Mae Cadeirydd y Pwyllgor yn adrodd i'r Bwrdd am y materion sy'n cael eu trafod gan y Pwyllgor.
- Y Pwyllgor Tâl Cydnabyddiaeth, y mae ei gylch gorchwyl yn darparu trosolwg o dâl cydnabyddiaeth a pherfformiad aelodau staff uwch, gan gynnwys fy hun, a'i cymeradwyo.
- Y Pwyllgor Adnoddau, y mae ei Gylch Gorchwyl yn mynnu bod y Pwyllgor yn cymeradwyo'r gyllideb flynyddol ac yn derbyn adroddiadau ariannol rheolaidd i herio a goruchwylio gwariant.
- Cynllun corfforaethol a gyhoeddir sy'n nodi ein hamcanion a'n mesurau perfformiad.

- Adroddiadau rheoli perfformiad chwarterol i'r uwch dîm rheoli sy'n adrodd am gynnydd wrth gyflawni amcanion corfforaethol, perfformiad a thargedau cyflwyno gwasanaethau. Rydym wedi gwneud cynnydd da tuag at gyflawni'r targedau hyn, y rhoddir manylion amdanynt yn adran tri yr Adroddiad Blynyddol. Lle nad yw targedau wedi'u cyflawni, nodir camau gweithredu i wella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.
- Adroddiadau ariannol misol cryno i'r uwch dîm rheoli ac adroddiadau chwarterol i'r Pwyllgor Adnoddau, gan adrodd am gynnydd yn erbyn targedau ariannol, gan gynnwys cyllidebau ymrwymiadau grant, targedau balans NLDF a chyllidebau costau gweithredu.
- Polisi ar dwyll, sy'n sicrhau yr adroddir am ddrwgdybiaeth o dwyll i'r Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon ac yr ymdrinnir â hi drwy gyswllt â'r Heddlu ac asiantaethau eraill. Mae nifer o achosion yn destun ymchwiliadau ar hyn o bryd. Trwy gydol yr ymchwiliadau, p'un a fydd twyll yn cael ei brofi neu beidio, rydym yn adolygu gweithdrefnau a phrosesau i ddysgu gwersi a gwella systemau rheoli mewnol ac atal a chanfod twyll lle bo angen.
- Amrywiaeth helaeth o bolisïau sy'n ymdrin â materion rheoli ar gyfer llywodraethu corfforaethol, rheoli ariannol, rheoli prosiectau, iechyd a diogelwch, rheoli a datblygu, technoleg gwybodaeth a rheoli risgiau.
- Amrywiaeth eang o fesurau rheoli i sicrhau bod gweithgareddau asesu a monitro grantiau'n cael eu rheoli'n ddigonol a bod colledion o ran grantiau'r Loteri mor isel â phosib. Mae'r rheoliadau hyn yn cynnwys gweithdrefnau ysgrifenedig ar gyfer tasgau asesu grantiau a rheoli grantiau, tasgau goruchwylio diffiniedig i reolwyr, systemau dirprwyo clir ar gyfer gwneud penderfyniadau a rhaglen hyfforddiant sy'n cynnwys hyfforddiant ymwybyddiaeth twyll.
- Fframwaith rheoli prosiectau gyda chyfrifoldebau diffiniedig, gan gynnwys noddwyr prosiectau, ar gyfer datblygu rhaglenni newydd.
- Proses gyfathrebu fewnol sy'n sicrhau bod yr holl staff yn cael yr wybodaeth ddiweddaraf ynghylch penderfyniadau allweddol yn amserol drwy gyfryngau priodol, gan gynnwys sesiynau briffio wedi'u rhaeadru gan reolwyr llinell a chyflwyniadau gan y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr.
- Strategaeth gyfathrebu allanol sy'n sicrhau bod budd-ddeiliaid, Seneddwyr, y wasg a'r cyhoedd yn derbyn gwybodaeth briodol a dibynadwy.
- Proses diogelu gwybodaeth. Gan ddefnyddio arweiniad Swyddfa'r Cabinet, rydym wedi hunanasesu ein prosesau. Ystyriwyd hyn gan yr Adran Archwilio Mewnol ac mae cynllun gweithredu wedi'i roi ar waith i fynd i'r afael â'r materion a nodwyd.
- Uned Archwilio Mewnol sy'n gweithredu'n unol â safonau a ddiffinnir yn llawlyfr Archwilio Mewnol y Llywodraeth. Mae gwaith archwilio mewnol yn cael ei gyfeirio gan y gofrestr risgiau corfforaethol ac asesiad o ofynion sicrwydd y Gronfa Loteri Fawr a'r risgiau mwyaf sylweddol y mae'n eu hwynebu, gan bwysleisio'r prosesau a'r systemau beunyddiol allweddol o fewn y Gronfa. Mae'r cynllun archwilio mewnol blynyddol yn seiliedig ar y dadansoddiad hwn; fe'i cymeradwyir gennyf a'i cadarnhau gan y Pwyllgor Archwilio a Risgiau. Mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol yn cwrdd â mi'n rheolaidd ac yn darparu adroddiadau cynnydd cyfnodol, gan gynnwys canfyddiadau adolygiadau dilynol, sy'n mynd ymlaen i ffurfio adroddiad blynyddol ar weithgareddau archwilio mewnol. Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn cynnwys ei farn am ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd y systemau y mae archwilio mewnol wedi'u hadolygu.
- Mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol hefyd yn cwrdd yn rheolaidd gyda'r Pwyllgor Archwilio a Risgiau heb fod unrhyw swyddogion eraill yn bresennol. Mae'r Pwyllgor Archwilio a Risgiau'n adolygu'r adroddiadau cynnydd cyfnodol a'r adroddiad sicrwydd blynyddol.

Adran chwech

Rheoli risgiau

Gallu i reoli risgiau

Ar ddechrau'r flwyddyn ac yn ystod 2008/09, ystyriwyd a diweddarwyd y ddogfennaeth o'r risgiau y mae'r sefydliad yn eu hwynebu gan yr uwch dîm rheoli. Trafodwyd canlyniadau'r adolygiadau hyn gyda'r Pwyllgor Archwilio a Risgiau er mwyn cytuno ar y gofrestr risgiau corfforaethol, y diffiniadau asesu risgiau diwygiedig a'r awydd am risgiau. Mae'r adolygiadau hyn yn sicrhau bod y gofrestr risgiau a'n hatebion yn berthnasol.

Mae egwyddorion rheoli risgiau, gan gynnwys ystyried risgiau ac argymhellion ar gyfer eu lleihau'n briodol, hefyd yn rhan annatod o'n gweithdrefnau asesu grantiau, rheoli grantiau, datblygu rhaglenni newydd a rheoli prosiectau.

Mae pob Cyfarwyddwr yn gyfrifol am gynnal adolygiadau rheolaidd o risgiau o fewn eu Cyfarwyddiaeth. Mae'r adolygiadau hyn yn cael eu hystyried gan yr uwch dîm rheoli, gan canolbwyntio ar feysydd lle mae angen cymryd camau brys.

Yn ystod 2008/09 rydym wedi parhau i ddatblygu ein galluoedd rheoli risgiau. Rydym wedi datblygu hyfforddiant penodol ar draws y sefydliad ac yn ei gyflwyno ar hyn o bryd.

Fframwaith risgiau a rheoli

Amlygwyd 14 o risgiau corfforaethol yn y gofrestr risgiau y cytunwyd arni gan y Pwyllgor Archwilio a Risgiau. Yn ystod y flwyddyn hyd yn hyn, nodwyd tair risg gorfforaethol bellach. Mae effaith bosib pob risg a thebygolrwydd ei gwireddu wedi cael eu hasesu, nodwyd ein hawydd am bob risg a phennwyd camau priodol i leihau pob risg. Mae'r camau gweithredu hyn wedi cael eu cofnodi yn y gofrestr risgiau corfforaethol. Fel a nodwyd uchod, mae hon yn cael ei hadolygu a'i diweddaru bob chwarter.

Ar ben hynny, mae rheoli risgiau wedi'i ymgorffori yn ein prosesau cynllunio busnes fel a ganlyn:

- Mae'r fframwaith datblygu rhaglenni, sy'n cefnogi datblygiad yr holl rhaglenni grant newydd, yn gofyn am asesiad o risgiau allweddol pob rhaglen newydd sydd, yn eu tro, yn cael eu hadrodd i fwrdd rhaglenni'r wlad briodol.
- Dilynir proses debyg gyda phrosiectau datblygu busnesau.
- Mae gweithdrefnau asesu grantiau a rheoli grantiau'n nodi'r gofyniad i ddyrannu gradd risg, sy'n cyfeirio'r lefel ymyrraeth wrth i grantiau gael eu rheoli, i bob grant.

Yn ystod y cyfnod hyd yn hyn, mae'r risgiau blaenoriaeth wedi cynnwys y canlynol:

- Risg llywodraethu, gan gydnabod cyfnod ymgynefino'r strwythurau llywodraethu a threfniadau datganoli newydd.
- Risg wleidyddol ac yn benodol, methu ag ymateb i map gwleidyddol sy'n newid.
- Risgiau cyfathrebu, gan ymwneud â methu â chyfathrebu ein cyd-destun a'n cyfyngiadau'n effeithiol, a methu â rheoli'r galw am ariannu.
- Risg dyfarnu grantiau, gan gynnwys methu â chyflwyno canlyniadau, rheoli galw neu gyflawni targedau drwy a) allu annigonol y sefydliad i gyflwyno canlyniadau; b) rhaglenni sydd wedi'u dylunio'n wael; c) methu ag ymateb i werthuso ac ymchwil, a ch) prosiectau sy'n colli arian partneriaeth oherwydd y dirwasgiad economaidd.
- Risgiau datblygu systemau, gan gynnwys methiant y prosiect ail-lunio prosesau busnes i gyflwyno'r buddiannau'r disgwyliedig i'r busnes.
- Risg gyfreithiol a rheoleiddio, gan gynnwys cydymffurfio â'n deddfwriaeth newydd a chydymffurfio cyffredinol â deddfwriaeth sydd eisoes yn bodoli.

- Risgiau o ran arian nad yw'n arian y Loteri, gan gynnwys methu â chyflwyno ymagwedd gorfforaethol.
- Y risg i'n henw da, gan gynnwys y risgiau sy'n gysylltiedig â chanfyddiadau Gweinidogion a'r cyhoedd ynghylch ein penderfyniadau ariannu.
- Risgiau nas rhagwelwyd, gan gynnwys methiant systemau ac ymyrraeth i fusnesau.
- Risg ariannol, gostyngiad mewn incwm y Loteri sy'n arwain at gwtogi ar gyllidebau grantiau neu fethu â bodloni'r holl ymrwymiadau grant.
- Risg twyll, gan gynnwys colli hyder yn ein systemau.
- Risg gwybodaeth, gan gynnwys adolygiad archwilio mewnol o'n polisïau diogelu a thrin gwybodaeth, ynghyd ag adolygiad o ganllawiau Swyddfa'r Cabinet ar hyn o beth.

Adolygu effeithiolrwydd rheoli mewnol

Fel Swyddog Cyfrifon, rwy'n gyfrifol am adolygu effeithiolrwydd y system rheoli mewnol. Mae fy adolygiad wedi'i gyfeirio gan y canlynol: i) gwaith yr archwilwyr mewnol, gan gynnwys yr adroddiad sicrwydd blynyddol, adroddiadau cynnydd dros dro ac adolygiadau o argymhellion archwilio sydd ar ôl, ii) rheolwyr gweithredol yn y Gronfa Loteri Fawr sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal a chadw'r fframwaith rheoli mewnol, a iii) sylwadau a wnaed gan yr archwilwyr allanol yn llythyr rheoli 2007/08 ac adroddiadau eraill.

Darparodd yr adroddiad sicrwydd ysgrifenedig ar fesurau rheoli mewnol a dderbyniwyd gennyf gan y Pennaeth Archwilio Mewnol sicrwydd cymedrol ynghylch dyluniad, digonolrwydd ac effeithiolrwydd y system rheoli mewnol. Daethpwyd o hyd i wendidau yn nyluniad a/neu weithrediad rheoli mewnol ar draws nifer o systemau, ac ystyriwyd bod un yn ddigon arwyddocaol i ddylanwadu ar gyflawni amcanion sefydliadol. Roedd hyn mewn perthynas â sicrwydd ynghylch prosesau o fewn un o'n partneriaid dyfarnu. Cytunwyd ar waith adferol, a gofynnwyd am ddatganiad dros dro o ffitrwydd gan y partner dyfarnu. Nid yw adroddiadau archwilio mewnol yn ystod y flwyddyn wedi nodi mesurau rheoli mewnol annigonol. Ar ben hynny, mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol wedi adrodd ei fod yn fodlon bod gwendidau rheoli arwyddocaol sydd wedi cael eu nodi'n cael eu datrys mewn ffordd briodol.

Mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol hefyd wedi rhoi diweddariadau rheolaidd i mi ynghylch cynnydd fy uwch dîm rheoli ar roi argymhellion archwilio dros ben ar waith ac mae wedi darparu sicrhad annibynnol i mi bod y camau gweithredu yr adroddwyd amdanynt wedi'u rhoi ar waith.

Cydymffurfio

Mae'r Gronfa Loteri Fawr wedi rhoi gweithdrefnau ar waith ar draws y sefydliad i sicrhau bod gofynion y Cyfarwyddiadau Ariannol yn cael eu dilyn.

Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn cadw Cofrestr Diddordebau ar gyfer holl aelodau'r Bwrdd a'r Pwyllgorau a holl aelodau staff y Gronfa, sydd ar gael i gael ei harchwilio gan y cyhoedd. Ceir proses ar gyfer ymdrin â gwrthdaro buddiannau ar gyfer cyfarfodydd pwyllgorau sy'n gwneud penderfyniadau, a cheir gweithdrefnau i atal unrhyw aelod o'r staff rhag asesu cais am grant gan sefydliad y maent yn gysylltiedig ag ef.

Mae colledion grantiau'r Loteri wedi cael eu trin yn briodol a lle bo'n briodol, mae DCMS wedi cael ei hysbysu am y rhain.

Yn fy marn i, mae'r Gronfa Loteri Fawr hyd yn hyn wedi rhoi trefniadau digonol ar waith i sicrhau cydymffurfio â gofynion ein Datganiad Rheoli, a'n Cyfarwyddiadau Polisi ac Ariannol. Rwyf hefyd wedi fy modloni ein bod wedi rhoi trefniadau ar waith ar gyfer canfod ac ymateb i ddiffyg effeithlonrwydd, gwrthdaro buddiannau a thwyll, er mwyn cadw colledion o ran arian y Loteri mor fach â phosib.

Peter Wanless
Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifon

7 Gorffennaf 2009

Adran chwech

Tystysgrif ac Adroddiad y Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol i'r Senedd-dai a Senedd yr Alban

Cadarnhaf drwy hyn fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol y Gronfa Loteri Fawr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 o dan Ddeddf y Loteri Genedlaethol etc 1993 (fel y'i diwygiwyd). Mae'r rhain yn cynnwys y Cyfrif Incwm a Gwariant, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian, y Datganiad o enillion a cholledion cydnabyddedig a'r nodiadau cysylltiedig. Mae'r datganiadau ariannol hyn wedi'u paratoi o dan y polisïau cyfrifo a amlinellir y tu mewn iddynt. Rwyf hefyd wedi archwilio'r wybodaeth yn yr Adroddiad Tâl Cydnabyddiaeth y nodir yn yr adroddiad hwnnw ei bod wedi cael ei harchwilio.

Cyfrifoldebau priodol y Bwrdd, y Prif Weithredwr a'r archwiliwr.

Mae'r Bwrdd a'r Prif Weithredwr, fel Swyddog Cyfrifon, yn gyfrifol am baratoi'r Adroddiad Blynyddol, sy'n cynnwys yr Adroddiad Tâl Cydnabyddiaeth a'r datganiadau ariannol yn unol â Deddf y Loteri Genedlaethol ayyb 1993 (fel y'i diwygiwyd) a'r cyfarwyddiadau a wnaed fel rhan ohoni gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon, gyda chaniatâd Trysorlys ei Mawrhydi, ac er mwyn sicrhau rheoleidd-dra'r trafodion ariannol. Amlinellir y cyfrifoldebau hyn yn Natganiad Cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifon.

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau ariannol a'r rhan o'r adroddiad tâl cydnabyddiaeth sydd i'w harchwilio yn unol â'r gofynion cyfreithiol a rheoleiddio perthnasol ac â Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (DU ac Iwerddon).

Adroddaf fy marn i chi p'un a yw'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun cywir a theg neu beidio ac a yw'r datganiadau ariannol a'r rhan o'r Adroddiad Cydnabyddiaeth sydd i'w harchwilio wedi'u paratoi'n gywir yn unol â Deddf y Loteri Genedlaethol etc 1993 (fel y'i diwygiwyd) a'r cyfarwyddiadau a wneir fel rhan ohoni gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon, gyda chaniatâd Trysorlys ei Mawrhydi. Adroddaf i chi p'un a yw'r wybodaeth a roddir yn yr Adroddiad Blynyddol, sy'n cynnwys Adrannau 1, 3, 4 a 5 yr Adroddiad Blynyddol yn cyfateb, yn fy marn i, i'r datganiadau ariannol. Adroddaf hefyd p'un a yw'r gwariant a'r incwm wedi cael eu cymhwyso at y dibenion a bennwyd gan y Senedd ym mhob agwedd faterol ac a yw'r trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Yn ogystal â hynny, adroddaf i chi os nad yw'r Gronfa Loteri Fawr wedi cadw cofnodion cyfrifo cywir, os nad wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth a'r esboniadau sy'n ofynnol ar gyfer fy archwiliad, neu os nad yw gwybodaeth y gofynnir amdani gan Drysorlys ei Mawrhydi sy'n ymwneud â chydnabyddiaeth a thrafodion eraill wedi'i datgelu.

Adolygaf p'un a yw'r Datganiad o Reoli Mewnol yn dangos bod y Gronfa Loteri Fawr wedi cydymffurfio â chanllawiau Trysorlys ei Mawrhydi neu beidio, ac adroddaf os nad ydyw. Nid yw'n ofynnol i mi ystyried a yw'r datganiad hwn yn ymdrin â'r holl risgiau a mesurau rheoli neu beidio, na ffurfio barn ar effeithlonrwydd gweithdrefnau llywodraethu corfforaethol y Gronfa Loteri Fawr na'i gweithdrefnau risg a rheoli.

Rwyf wedi darllen yr wybodaeth arall sydd wedi'i chynnwys yn yr Adroddiad Blynyddol ac wedi ystyried a yw'n cyfateb i'r datganiadau ariannol wedi'u harchwilio. Mae'r wybodaeth arall hon yn cynnwys Adran 2 a'r rhan o'r Adroddiad Tâl Cydnabyddiaeth nas archwiliwyd. Rwy'n ystyried y goblygiadau ar gyfer fy adroddiad os daw unrhyw gamddatganiadau amlwg neu anghysondebau sylweddol gyda'r datganiadau ariannol i'm sylw. Nid yw fy nghyfrifoldebau yn ymestyn at unrhyw wybodaeth arall.

Sail ein barn archwilio

Cyflawnais fy archwiliad yn unol â Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (DU ac Iwerddon) a gyhoeddwyd gan y Bwrdd Arferion Archwilio. Mae fy archwiliad yn cynnwys archwilio, ar sail prawf, o dystiolaeth sy'n berthnasol i symiau, datgeliadau a rheoleidd-dra'r trafodion ariannol sydd wedi'u cynnwys yn y datganiadau ariannol a'r rhan o'r Adroddiad Cydnabyddiaeth sydd i'w harchwilio. Mae hefyd yn cynnwys asesiad o amcangyfrifon a dyfarniadau sylweddol a wneir gan y Bwrdd a'r Swyddog Cyfrifon wrth baratoi datganiadau ariannol, ac a yw'r polisïau cyfrifo yn fwyaf priodol i amgylchiadau'r Gronfa Loteri Fawr, yn cael eu cymhwyso'n gyson a'u datgelu'n ddigonol.

Cynlluniais a pherfformiais fy archwiliad er mwyn dod o hyd i'r holl wybodaeth a'r esboniadau yr oeddwn yn eu hystyried eu bod yn angenrheidiol, yn fy marn i, ar gyfer darparu digon o dystiolaeth i mi allu rhoi sicrwydd rhesymol nad oedd y datganiadau ariannol a'r rhan o'r Adroddiad Cydnabyddiaeth sydd i'w harchwilio yn cynnwys unrhyw gamddatganiad materol, boed drwy dwyll neu gamgymeriad, a bod y gwariant a'r incwm wedi cael eu defnyddio at y dibenion a bennwyd gan y Senedd a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli. Wrth lunio fy marn, rwyf hefyd wedi gwerthuso digonolrwydd cyffredinol cyflwyniad yr wybodaeth yn y datganiadau ariannol a'r rhan o'r Adroddiad Cydnabyddiaeth sydd i'w harchwilio.

Barn

Yn fy marn i:

- mae'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa'r Gronfa Loteri Fawr ar 31 Mawrth 2009 ei ddiffyg, ei henillion a'i cholledion cydnabyddedig a'i llifoedd arian ar gyfer y cyfnod a ddaeth i ben bryd hynny, yn unol â Deddf y Loteri Genedlaethol 1993 (fel y'i diwygiwyd) a'r cyfarwyddiadau a wnaed fel rhan ohoni gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon, gyda chaniatâd Trysorlys ei Mawrhydi;
- mae'r datganiadau ariannol a rhan o'r Adroddiad Tâl Cydnabyddiaeth sydd i'w harchwilio wedi'u paratoi'n gywir yn unol â Deddf y Loteri Genedlaethol 1993 (fel y'i diwygiwyd) a'r cyfarwyddiadau a wnaed fel rhan ohoni gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon, gyda chaniatâd Trysorlys ei Mawrhydi; ac
- mae'r wybodaeth yn Adrannau 1, 3, 4 a 5 yr Adroddiad Blynyddol yn cyfateb i'r datganiadau ariannol.

Barn am Reoleidd-dra

Yn fy marn i, ym mhob agwedd berthnasol mae'r gwariant a'r incwm wedi'u cymhwyso at y dibenion a bennwyd gan y Senedd, ac mae'r trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Adroddiad

Nid oes gennyf unrhyw sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Amyas C E Morse
Y Rheolwr a'r Archwilydd Cyffredinol
Y Swyddfa Archwilio Genedlaethol
151 Buckingham Palace Road
Victoria
Llundain SW1W 9SS

13 Gorffennaf 2009

Incwm a gwariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009

	Nodyn	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 £'000	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008 £'000
Incwm o'r Loteri Genedlaethol			
Elw o'r Loteri Genedlaethol	11	624,587	601,181
Incwm Buddsoddi o Gronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol	11	30,632	48,661
Cynnydd ar ailbrisio'r buddsoddiad		662	1,271
Llog banc a dderbyniwyd		895	1,355
Adfer grantiau		5,022	7,862
		661,798	660,330
Incwm o ffynonellau eraill			
Incwm arall	2	6,873	4,645
Cyfanswm Incwm		668,671	664,975
Gwariant			
Gwariant ar raglenni			
Ymrwymiadau grant a wnaed	14	526,499	1,111,777
Llai ymrwymiadau sydd wedi darfod neu gael eu diddymu	14	(27,656)	(41,402)
		498,843	1,070,375
Gwaddol Cenedlaethol ar gyfer Gwyddoniaeth, Technoleg a'r Celfyddydau	19	15,000	15,000
Trosglwyddiad Olympaidd	19	42,932	-
Gwariant uniongyrchol i gefnogi rhaglenni	3	3,923	4,978
		560,698	1,090,353
Costau gweithredu			
Costau gweithredu ar gyfer dosbarthu incwm y Loteri	4	56,840	59,994
Costau gweithredu ar gyfer dosbarthu incwm nad yw'n incwm y Loteri	4	6,873	4,645
Costau adolygiad strwythurol	7	3,248	(722)
Cyfanswm costau gweithredu		66,961	63,917
Cyfanswm gwariant		627,659	1,154,270
Gwarged/(diffyg) cyn treth		41,012	(489,295)
Treth	8	(241)	(411)
Gwarged/(diffyg) dros y cyfnod		40,771	(489,706)
Diffyg argadwedig			
Dygwyd ymlaen ar 1 Ebrill 2008		(774,387)	(284,681)
Gwarged/(diffyg) dros y cyfnod		40,771	(489,706)
Diffyg argadwedig ar 31 Mawrth 2009		(733,616)	(774,387)

Nid oes gan y Gronfa Loteri Fawr unrhyw enillion na cholledion cydnabyddedig ar wahân i'r uchod ac felly, ni chyflwynwyd unrhyw ddatganiad ar wahân o gyfanswm enillion a cholledion cydnabyddedig. Nid oes unrhyw weithgareddau sydd wedi dod i ben.

Mae'r nodiadau ar dudalennau 67 to 80 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Mantolen ar 31 Mawrth 2009

	Nodyn	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 £'000	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008 £'000
Asedau sefydlog			
Asedau sefydlog diriaethol	9	6,030	4,740
Asedau cyfredol			
Dyledwyr a rhagdaliadau	10	8,949	8,631
Arian yn y banc ac mewn llaw		30,003	15,016
Balans buddsoddi yng Nghronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol	11	545,119	577,876
		584,071	601,523
Credydwyr: symiau sy'n dod yn ddyledus o fewn blwyddyn			
Credydwyr	12	(7,929)	(8,305)
Grantiau yr ymrwymwyd i'w talu	14	(625,113)	(640,926)
		(633,042)	(649,231)
Ymrwymiadau cyfredol net		(48,971)	(47,708)
Cyfanswm asedau llai ymrwymiadau cyfredol		(42,941)	(42,968)
Credydwyr: symiau sy'n dod yn ddyledus ar ôl blwyddyn			
Credydwyr	12	(805)	(907)
Grantiau yr ymrwymwyd i'w talu	14	(681,601)	(724,468)
		(682,406)	(725,375)
Darpariaethau ar gyfer ymrwymiadau a thaliadau	13	(8,269)	(6,044)
Cyfanswm net ymrwymiadau		(733,616)	(774,387)
Cynrychiolwyd gan:			
Diffyg argadwedig		(733,616)	(774,387)

Llofnodwyd ar ran Bwrdd y Gronfa Loteri Fawr ar 7 Gorffennaf 2009

Peter Wanless
Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifon

Syr Clive Booth
Cadeirydd

Mae'r nodiadau ar dudalennau 67 to 80 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Datganiad llif arian hyd at 31 Mawrth 2009

	Nodyn	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 £'000	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008 £'000
Gweithgareddau gweithredu			
Arian a dynnwyd i lawr o Gronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol	11	688,638	670,286
Adfer grantiau ac arian gan ffynonellau eraill		5,022	8,195
Incwm arall		7,707	2,491
Taliadau i gyflenwyr		(26,337)	(28,990)
Taliadau i weithwyr ac ar eu rhan		(37,051)	(37,514)
Taliadau i dderbynyddion grantiau		(563,405)	(604,869)
Taliad i NESTA		(15,000)	(15,000)
Taliad i'r OLDF		(42,932)	-
Arian a dalwyd ac a gadwyd gan drydydd partïon		(77)	9,133
Llif arian net o weithgareddau gweithredu	17	16,565	3,732
Enillion o fuddsoddiadau a gwasanaethu cyllid			
Llog banc a dderbyniwyd		899	1,391
Gwariant cyfalaf			
Taliadau i gaffael asedau sefydlog diriaethol		(2,138)	(666)
Treth			
Treth a dalwyd ar y llog a dderbyniwyd		(339)	(326)
Cynnydd mewn arian parod		14,987	4,131
Newid yn y cyllid yn sgil llif arian			
Balans arian a ddygwyd ymlaen ar 31 Mawrth 2009		30,003	15,016
Llai balans arian a ddygwyd ymlaen ar 1 Ebrill 2008		(15,016)	(10,885)
Symudiad		14,987	4,131

Mae'r nodiadau ar dudalennau 67 to 80 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Nodiadau'r cyfrifon

1. Datganiad o bolisïau cyfrifo

1.1 Confensiwn cyfrifo

Paratowyd y cyfrifon hyn o dan y confensiwn costau hanesyddol a addaswyd i ystyried ailbrisio asedau sefydlog yn ôl eu gwerth i'r busnes drwy gyfeirio at eu cost bresennol. Paratowyd y cyfrifon ar ffurf a nodwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon gyda chaniatâd y Trysorlys yn unol ag Adran 43D(2) Deddf y Loteri Genedlaethol ayyb 1993 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddfau'r Loteri Genedlaethol 1998 a 2006).*

Mae Cyfarwyddiadau Cyfrifo'r Gronfa Loteri Fawr yn gofyn am gynnwys Asedau Sefydlog ar eu gwerth i'r busnes drwy gyfeirio at gostau cyfredol. Ar gyfer 2008/09 nid yw'r Gronfa Loteri Fawr yn credu bod y gwerthoedd hyn yn sylweddol wahanol i'r costau hanesyddol a ddangosir yn y Fantolen. Heb gyfyngu ar yr wybodaeth a roddir, mae'r cyfrifon yn bodloni gofynion cyfrifo a datgelu'r Ddeddf Cwmnïau a Safonau Cyfrifo a gyhoeddwyd gan y Bwrdd Safonau Archwilio pan fo'n briodol.

1.2 Busnes gweithredol

Paratowyd y cyfrifon blynyddol ar sail busnes cyfredol. Ymgymerwyd ag ymrwymiadau grantiau ar gyfer y blynyddoedd i ddod ar ôl ystyried gofynion arian parod derbynyddion grantiau (gellir ymestyn y rhain dros dair i bum mlynedd) ac ar ôl ystyried y rhagolygon incwm a ddarparwyd gan yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon, gan gynnwys trosglwyddo arian i Ddosbarthwr Loteri'r Gemau Olympaidd. Wrth ystyried incwm y dyfodol mae'r Bwrdd yn tybio fel mater o bolisi'r cyhoedd y bydd y Loteri yn parhau i weithredu. Maent hefyd yn tybio cynnal canran y Gronfa Loteri Fawr o Gronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol fel a amlinellir yn Neddf y Loteri Genedlaethol 1993 (fel y'i diwygiwyd).

1.3 Cronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol

Mae'r balans yng Nghronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol (NLDF) yn parhau o dan stiwardiaeth yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon. Er hynny, mae cyfran y balans hwn y gellir ei phriodoli i'r Gronfa Loteri Fawr i'w gweld yn y cyfrifon ac, ar ddyddiad y Fantolen, mae wedi'i hardystio gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon fel arian sydd ar gael ar gyfer ei ddosbarthu gan y Gronfa Loteri Fawr mewn perthynas ag ymrwymiadau presennol a'r rhai yn y dyfodol.

1.4 Asedau sefydlog

Mae'r asedau sefydlog yn cael eu cyfalafu yn y Fantolen ar sail cost, ac eithrio eitemau'n costio llai na £2,000, sy'n cael eu dileu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant ym mlwyddyn y prynu.

Darperir dibrisiant yn unol â'r cyfraddau a gyfrifwyd i ddileu prisiau'r asedau ar sail llinell wastad yn ystod amcangyfrif o'u hoes ddefnyddiol, fel a ganlyn:

Gwelliannau prydles	Yn ystod oes y brydles
Offer, dodrefn a ffitiadau Swyddfa	3 blynedd
Offer TG	3 blynedd
System ariannu – yn cael ei datblygu	Dim dibrisiant nes bod yr ased yn cael ei chomisiynu

1.5 Cronfa bensiwn

Mae gweithwyr yn rhan o ddarpariaethau Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS), sy'n cynllun pensiwn amlgyflogwr heb ei ariannu â buddion wedi'u diffinio. Telir buddiannau pensiwn gan PCSPS. Mae cyfrifoldebau'r Gronfa Loteri Fawr wedi'u cyfyngu i gost, sydd wedi'i osod gan Actwari'r Llywodraeth, sy'n gysylltiedig â chyflogau a delir ym mhob blwyddyn.

* Mae copi o'r Cyfarwyddiadau Cyfrifo, a gyhoeddwyd gan yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon ar 10 Ebrill 2007, ar gael trwy gyflwyno cais ysgrifenedig i'r Gronfa Loteri Fawr, 1 Plough Place, Llundain EC4A 1DE

Nodiadau'r cyfrifon

1.6 Prydlesi gweithredol
Codir costau prydlesi gweithredol a ddelir gan y Gronfa Loteri Fawr ar y Cyfrif Incwm a Gwariant dros y cyfnod y maent yn berthnasol iddo. Dosrennir buddiannau cyfnodau di-rent ar brydlesi dros y cyfnod hyd at yr adolygiad rheng cyntaf ar sail llinol.

1.7 Gwariant ar raglenni
Mae Deddf y Loteri Genedlaethol etc 1993 yn gwneud darpariaeth i'r Gronfa Loteri Fawr ddosbarthu grantiau i ariannu neu gynorthwyo ariannu prosiectau a gwneud neu gychwyn trefniadau sydd â'r nod o dalu am wariant sy'n elusennol neu'n gysylltiedig ag iechyd, addysg neu'r amgylchedd fel a bennir gan yr Ysgrifennydd Gwladol.

Cynigion ac ymrwymiadau grant
Mae'r Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon yn datgan ei bod yn ofynnol gwahaniaethu rhwng ymrwymiadau meddal ac ymrwymiadau caled.

Diffinnir ymrwymiadau caled fel swm y grant sy'n daladwy dros gyfnod y cynllun y mae'r Gronfa Loteri Fawr wedi llunio cytundeb ysgrifenedig ar ei gyfer gyda'r ymgeisydd. Daw'r ymrwymiadau caled o'r cyfrif incwm a gwariant yn ystod y flwyddyn y llofnodir y cytundeb ynddi. Dangosir yr ymrwymiadau caled ar y Fantolen fel credydwr, ac mae'r balans yn cael ei ostwng wrth i daliadau gael eu rhyddhau i dderbynyddion y grantiau.

Diffinnir ymrwymiadau meddal fel cytundeb mewn egwyddor gan y Gronfa Loteri Fawr i ariannu cynllun a chynnig grant a wneir i'r ymgeisydd nad yw'r ymgeisydd wedi'i dderbyn yn ffurfiol eto. Dangosir y rhain fel nodyn i'r cyfrifon ond nid ydynt yn cael eu trin fel rhan o'r Cyfrif Incwm a Gwariant.

Grantiau sy'n cael eu had-dalu a'u hadennill
Mae amodau grantiau'r Gronfa Loteri Fawr yn caniatáu adfer ac ad-dalu'r grantiau a dalwyd. Gall hyn ddigwydd os bydd deiliaid grant yn methu â chydymffurfio â'r telerau a'r amodau neu os yw'r union wariant gan ddeiliaid yn is na'r grant sydd wedi'i dalu ar sail amcangyfrif o'r costau. Mae arian sy'n cael ei adennill yn cael ei gydnabod fel incwm ar ôl derbyn yr ad-daliad.

Gwariant uniongyrchol ar raglenni
Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn cofnodi costau a geir wrth gyflwyno gwasanaethau i fuddiolwyr neu dderbynyddion grantiau'n uniongyrchol yn unol â'i Gyfarwyddiadau Polisi Adran 43 fel gwariant uniongyrchol ar raglenni; er enghraifft, darparu strwythurau cefnogi a sicrwydd ansawdd i ymgeiswyr a derbynyddion grantiau er budd uniongyrchol derbynyddion grantiau.

1.8 Rheoli grantiau

Partneriaid dirprwyedig
Mae'r Gronfa Loteri Fawr wedi llunio cytundebau gyda nifer o gyrff dirprwyol i gyflawni prosesau rheoli grantiau penodol. Cofnodir yr arian a roddir ymlaen llaw i bartneriaid dirprwyedig er mwyn talu am ymrwymiadau caled fel dyledwyr nes bod y Gronfa Loteri Fawr yn derbyn cadarnhad bod ymrwymiadau grantiau wedi'u bodloni.

Cynlluniau ar y cyd
Os yw'r Gronfa Loteri Fawr wedi llunio cynllun ar y cyd, fel a ddiffinnir yn Neddf y Loteri Genedlaethol 1998, cyfrifir ymrwymiadau caled a wneir mewn perthynas â'r cynllun ar y cyd ar sail cyfran y Gronfa Loteri Fawr o'r cynllun. Cofnodir y cyllid a roddir ymlaen llaw i'r cynllun ar y cyd at ddiben talu ymrwymiadau caled fel dyledwyr nes bod y Gronfa Loteri Fawr yn derbyn cadarnhad bod yr ymrwymiadau grantiau wedi'u bodloni. Mae'r costau gweinyddu wedi'u cynnwys yn y Cyfrif Incwm a Gwariant yn unol â'r swm a godir ar y Gronfa Loteri Fawr.

1.9 Asedau trydydd parti
Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn cadw rhai asedau sy'n perthyn i drydydd parti fel ceidwad. Nid yw'r rhain yn gyfrifon cydnabyddedig gan nad oes gan y Gronfa Loteri Fawr fudd uniongyrchol ynddynt.

2. Incwm arall

	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 £'000	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008 £'000
Incwm wedi'i adennill trwy gyflwyno arian nad yw'n arian y Loteri	3,933	1,055
Incwm o gyflwyno arian y Loteri ar ran dosbarthwyr eraill	1,291	1,497
Incwm rhent	1,456	1,624
Arall	193	469
	6,873	4,645

3. Gwariant uniongyrchol i gefnogi rhaglenni

Costau yn ymwneud â gwariant er budd uniongyrchol derbynyddion trydydd parti a wnaed fel rhan o gontract yn hytrach na dyfarniad grant.

	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 £'000	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008 £'000
Cefnogaeth ymgynghori a ddarperir yn uniongyrchol i ymgeiswyr am grantiau a'u derbynyddion	3,891	3,759
Dyfarniad Miliynau'r Bobl	32	1,028
Dyfarniad Scottish Youth Football	-	191
	3,923	4,978

Nodiadau'r cyfrifon

4. Costau gweithredu

	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009			Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008
	Costau dosbarthu incwm y Loteri £'000	Costau dosbarthu arian nad yw'n arian y Loteri £'000	Cyfanswm costau gweithredu £'000	Cyfanswm costau gweithredu £'000
Tâl cydnabyddiaeth gweithwyr (nodyn 6)	34,351	1,571	35,922	35,385
Teithio a threuliau				
Staff	1,826	78	1,904	1,619
Aelodau'r Bwrdd a phwyllgorau	137	-	137	116
Taliadau prydlesi gweithredol (eiddo)	4,169	1,793	5,962	6,179
Costau cyfathrebu	3,382	48	3,430	3,469
Costa'r isadeiledd TG	3,037	285	3,322	3,514
Costau llety prydles anweithredol	3,263	13	3,276	3,653
Cefnogaeth allanol ar gyfer rhaglenni grant	1,745	369	2,114	2,845
Recriwtio a hyfforddi staff	1,972	190	2,162	2,209
Gwerthuso rhaglenni	646	19	665	958
Ffioedd proffesiynol	597	1,501	2,098	969
Dibrisio	831	17	848	899
Prosiect ailbeiriannu prosesau busnes	132	-	132	602
Tâl archwilwyr ar gyfer gwaith archwilio	105	-	105	110
Tâl archwilwyr ar gyfer yr adolygiad IFRS	2	-	2	-
Ysgrifennu asedau sefydlog i lawr	-	-	-	133
Costau eraill	645	989	1,634	1,979
Cyfanswm	56,840	6,873	63,713	64,639

5. Dangosydd perfformiad ariannol

Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn mesur ei chostau gweinyddu fel canran o'r incwm a dderbynnir gan y Loteri. Cyfrifir y dangosydd hwn ar sail net, hynny yw ac eithrio incwm a chostau sy'n ymwneud â gweithgareddau a ail-godir ar ddosbarthwyr eraill. Mae'r costau gweithredu, ac eithrio costau adolygiad strwythurol untro, yn 8.6 y cant o'r incwm (2007/08 9.1 y cant).

6. Nifer a chostau staff

Roedd cyfanswm cost cyflogau staff, gan gynnwys aelodau'r Bwrdd, fel a ganlyn:

	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 £'000	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008 £'000
Tâl a chyflogau	27,395	26,508
Costau nawdd cymdeithasol	2,184	2,165
Costau pensiwn	4,889	4,783
Staff asiantaethau	1,454	9,929
	35,922	35,385

Mae'r costau hyn yn cynnwys £208,000 ar gyfer staff ar secondiad gyda sefydliadau eraill. Mae adenillion o £160,000 wedi'u cynnwys gydag incwm arall.

Mae cyflog a hawliau pensiwn aelodau uwch dîm rheoli a Bwrdd y Gronfa Loteri Fawr wedi'u cynnwys uchod; datgelir y manylion yn yr Adroddiad Tâl Cydnabyddiaeth.

Roedd nifer cyfartalog y gweithwyr cyfwerth ag amser llawn a staff dros dro yn gweithio i'r Gronfa Loteri Fawr yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009			Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008
	Nifer cyfartalog y staff dros dro (Cyfwerth ag amser llawn)	Nifer cyfartalog y gweithwyr (Cyfwerth ag amser llawn)	Cyfanswm nifer cyfartalog y staff (Cyfwerth ag amser llawn)	Cyfanswm nifer cyfartalog y staff (Cyfwerth ag amser llawn)
Dyfarnu grantiau	59	575	634	636
Cefnogi cwsmeriaid a budd-ddeiliaid	8	186	194	193
Llywodraethu a gweinyddu	19	199	218	192
	86	960	1,046	1,021

Ar 31 Mawrth 2009 roedd y Gronfa Loteri Fawr yn cyflogi 969 o weithwyr cyfwerth ag amser llawn (2008 909).

Nodiadau'r cyfrifon

7. Adolygiad strwythurol/uno

Mae'r adolygiad strwythurol, rhaglen fawr o newid i ailstrwythuro ac adleoli gweithgareddau dosbarthu grantiau a swyddogaethau gwasanaeth corfforaethol yn Lloegr, wedi tynnu ar y costau isod yn ystod 2008/09:

	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 £'000	Blwyddyn a ddaeth i ben i ben 31 Mawrth 2008 £'000
Taliadau terfynu	1,937	818
Rhesymoli eiddo	1,311	126
Rhyddhau eiddo nad oes ei angen bellach	-	(1,666)
	3,248	(722)

8. Treth gorfforaethol

Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn talu treth gorfforaethol. ar log banc a dderbynnir. Y dreth sy'n daladwy yw £241,164 (2007/08 £410,914). Nid yw arian sy'n cael ei gadw a'i fuddsoddi gan Gronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol ar ran y Gronfa Loteri Fawr yn drethadwy.

9. Asedau sefydlog diriaethol

	Gwelliannau prydlesol £'000	TG £'000	Offer, dodrefn a ffitiadau swyddfeydd £'000	System ariannu – yn cael ei datblygu £'000	Cyfanswm £'000
Cost					
Ar 1 Ebrill 2008	6,273	2,034	185	-	8,492
Ychwanegiadau	264	245	43	1,586	2,138
Gwaredlaiadau					
Ar 31 Mawrth 2009	6,537	2,279	228	1,586	10,630
Dibrisio					
Ar 1 Ebrill 2008	2,261	1,358	133	-	3,752
Tâl am y flwyddyn	435	364	49	-	848
Gwarediad					
Ar 31 Mawrth 2009	2,696	1,722	182	-	4,600
Cost net					
ar 31 Mawrth 2009	3,841	557	46	1,586	6,030
Ar 31 Mawrth 2008	4,012	676	52	-	4,740

Mae'r holl welliannau prydlesol ar eiddo prydles fer gyda phrydles sy'n dod i ben o fewn 50 mlynedd.

10. Dyledwyr a rhagdaliadau

	Ar 31 Mawrth 2009 £'000	Ar 31 Mawrth 2008 £'000
Yn cael ei ddal gan bartneriaid dirprwyol ar gyfer talu ymrwymiadau grantiau	2,633	600
Dyledwyr eraill	2,650	4,284
Rhagdaliadau ac incwm cronedig	3,666	3,747
	8,949	8,631

Mae'r canlynol wedi'i gynnwys yn y symiau uchod: £52,561 sy'n ddyledus gan 86 aelod o staff ar gyfer benthyciadau tocynnau tymor. Nid oes unrhyw fenthyciad yn fwy na £5,000. Mae'r holl fenthyciadau am gyfnod o 12 mis ac yn daladwy trwy eu tynnu o'r cyflog.

Nodiadau'r cyfrifon

Mae'r Balansau sy'n daladwy gan gyrff eraill y Llywodraeth fel a ganlyn:

	Ar 31 Mawrth 2009 £'000	Ar 31 Mawrth 2008 £'000
Symiau sy'n ddyledus gan gyrff eraill y Llywodraeth	1,737	4,612
Symiau sy'n ddyledus gan Awdurdodau Lleol	997	304

11. Balans a ddelir gan Gronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol

	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill 2008		577,876
Incwm a dderbyniwyd gan y Loteri Genedlaethol	624,587	
Incwm buddsoddi a enillwyd	30,632	
Arian a dynnwyd i lawr	(688,638)	
Gostyngiad net yn y balans		(33,419)
Cost ar 31 Mawrth 2009		
Enillion buddsoddi heb eu gwireddu		662
Gwerth marchnad ar 31 Mawrth 2009		545,119

Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn derbyn cyfran o'r arian a delir gan Camelot Group plc i Gronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol ar ôl tynnu costau'r Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon wrth iddo ddefnyddio ei swyddogaethau o dan Ddeddf y Loteri, costau'r rheolydd (Comisiwn y Loteri Genedlaethol), costau'r rheolwr buddsoddi (y Comisiynwyr Dyledion Cenedlaethol) a chostau Uned Hyrwyddo'r Loteri Genedlaethol.

12. Credydwyr: symiau sy'n dod yn ddyledus o fewn blwyddyn

	Ar 31 Mawrth 2009 £'000	Ar 31 Mawrth 2008 £'000
Credydwyr masnach	103	10
Credydwyr eraill	2,003	1,478
Croniadau ac incwm gohiriedig	5,582	6,478
Treth Gorfforaethol	241	339
	7,929	8,305

Mae'r balans canlynol sy'n daladwy i gyrff eraill y Llywodraeth wedi'i gynnwys yn y symiau uchod:

	Ar 31 Mawrth 2009 £'000	Ar 31 Mawrth 2008 £'000
Symiau sy'n ddyledus i gyrff eraill y Llywodraeth	1,677	3,023
Symiau sy'n ddyledus i Awdurdodau Lleol	103	9

Credydwyr: symiau sy'n dod yn ddyledus ar ôl mwy na blwyddyn

	Ar 31 Mawrth 2009 £'000	Ar 31 Mawrth 2008 £'000
Credydwyr eraill	805	907

13. Darpariaethau ar gyfer ymrwymiadau a thaliadau

	Taliadau prydles anochel £'000	Cyfraniadau ymddeol yn gynnar £'000	Darpariaethau colli swyddi £'000	Cefnogaeth colli swyddi £'000	Cyfanswm darpariaethau £'000
Dygwyd ymlaen ar 1 Ebrill 2008	2,826	2,089	990	139	6,044
Swm net a godwyd ar wariant yn ystod y flwyddyn	1,502	68	1,832	34	3,436
Taliadau a wnaed	(301)	(268)	(611)	(31)	(1,211)
Dygwyd ymlaen ar 31 Mawrth 2009	4,027	1,889	2,211	142	8,269

Mae'r Gronfa Loteri Fawr wedi is-osod rhan o'i heiddo yn Plough Place, Llundain. Mae'r ddarpariaeth yn cynrychioli'r gwahaniaeth rhwng y rhent a godwyd ar denantiaid y Gronfa Loteri Fawr a'r hynny y mae'r Gronfa dan gytundeb i'w dalu i'w landlordiaid. Cyfrifir y ddarpariaeth ar gyfer y gwahaniaeth yn rhent y farchnad gan ddefnyddio cyfradd log dybiedig o 3 y cant, sy'n golygu y bydd y ddarpariaeth yn cael ei gwireddu dros 15 mlynedd. Bydd y ddarpariaeth hon yn cael ei hadolygu ar bob dyddiad adolygu rhent y brydles. Mae'r elfen o'r ddarpariaeth a ddygwyd ymlaen sy'n ymwneud ag ymrwymiadau di-rhent wedi cael ei rhyddhau yn ystod y flwyddyn. Yn ystod 2008/09 penderfynwyd marchnata llawr arall yn Plough Place – mae darpariaethau wedi'u gwneud ar gyfer gwneud colled ar y trafodyn hwn ar sail tybiaethau ynghylch cyflwr presennol y farchnad.

Fel rhan o'r cyfuno a hefyd fel rhan o'r adolygiad strwythurol mae rhai swyddi wedi'u hadnabod fel rhai nad oes eu hangen bellach neu maent wedi'u hadleoli. O ganlyniad mae staff wedi cael eu diswyddo neu wedi ymddeol yn gynnar.

- Lle bydd staff sy'n gymwys i ymddeol yn gynnar yn gwneud hynny, mae'r Gronfa dan rwymedigaeth gontract i fodloni rhai cyfraniadau pensiwn nes bod y staff hyn yn cyrraedd eu dyddiad ymddeol statudol. Darperir amcangyfrif o'r cyfraniadau hyn yn y dyfodol. Bydd taliadau yn erbyn y ddarpariaeth hon yn parhau am hyd at ddeng mlynedd.
- Mae darpariaeth wedi'i gwneud ar gyfer costau diswyddo amcangyfrifedig y staff hynny y mae'r Gronfa Loteri Fawr wedi bod yn ymgynghori â hwy cyn 31 Mawrth 2009 ond nad oes setliad wedi'i dalu erbyn y dyddiad hwnnw. Gwneir taliadau diswyddo'n unol â threfniadau a thelerau cytundebol a amlinellir yn nhrefniadau Pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Disgwylir y bydd y rhan fwyaf o'r ddarpariaeth hon yn cael ei gwireddu yn ystod 2009/10.

Nodiadau'r cyfrifon

14. Ymrwymiadau caled

	£'000	£'000
Dygwyd ymlaen ar 1 Ebrill 2008		1,365,394
Ymrwymiadau caled a wnaed	526,499	
Ymrwymiadau caled di-rym neu wedi'u diddymu	(27,656)	
Ymrwymiadau caled a fodlonwyd	(557,523)	
Symudiad net mewn ymrwymiadau caled		(58,860)
Dygwyd ymlaen ar 31 Mawrth 2009		1,306,714

Ymrwymiadau caled sy'n heneiddio

Mae balans yr ymrwymiad caled ar ddiwedd y flwyddyn yn cynrychioli'r symiau sy'n ddyledus i dderbynyddion yn ystod y cyfnodau a ganlyn:

	Ar 31 Mawrth 2009 £'000	Ar 31 Mawrth 2008 £'000
Grantiau yr ymrwymwyd i'w talu o fewn un flwyddyn	625,113	640,926
Grantiau yr ymrwymwyd i'w talu dros fwy nag un flwyddyn	681,601	724,468
	1,306,714	1,365,394

Mae'r balansau a ganlyn sy'n daladwy i gyrff eraill y Llywodraeth wedi'u cynnwys yn y symiau uchod.

	Ar 31 Mawrth 2009 £'000	Ar 31 Mawrth 2008 £'000
Grantiau yr ymrwymwyd i'w talu i gyrff eraill y Llywodraeth	25,735	35,836
Grantiau yr ymrwymwyd i'w talu i gyrff awdurdodau lleol	280,411	424,678
Grantiau yr ymrwymwyd i'w talu i sefydliadau'r gwasanaeth iechyd gwladol	73,059	85,125

15. Ymrwymiadau meddal

Mae ymrwymiadau meddal yn cynrychioli cynigion grant nad ydynt wedi'u derbyn yn ffurfiol yn ysgrifenedig eto gan yr ymgeisydd. Gan hynny, nid yw'r cynigion hyn yn cael eu cydnabod fel ymrwymiad ariannol o fewn y cyfrifon hyn.

	£'000	£'000
Dygwyd ymlaen ar 1 Ebrill 2008		123,502
Ymrwymiadau meddal a wnaed	487,321	
Ymrwymiadau meddal di-rym neu wedi'u diddymu	(1,006)	
Ymrwymiadau meddal a drosglwyddwyd i ymrwymiadau caled	(526,499)	
Symudiad Net mewn ymrwymiadau meddal		(40,184)
Dygwyd ymlaen ar 31 Mawrth 2009		83,318

16. Cynlluniau ar y cyd

Ni wnaed unrhyw ymrwymiadau grant newydd. Dygwyd ymlaen £2.7 miliwn (2007/08 £1.8 miliwn) o ymrwymiadau grant ar 31 Mawrth, gan gynrychioli cyfraniad y Gronfa Loteri Fawr i grantiau a wnaed fel rhan o gynllun Active England ar y cyd. Bydd y Gronfa'n cyfrannu £77.5 miliwn i'r cyfanswm ariannu o £107 miliwn. Gweinyddir y cynllun hwn gan Sport England ar ran yr holl bartïon i'r cytundeb.

Mae £36.9 miliwn (2007/08 £38.3 miliwn) o ymrwymiadau grant newydd a £2.2 miliwn (2007/08 £2.2 miliwn) o ymrwymiadau grant a ddygwyd ymlaen ar 31 Mawrth wedi'u cynnwys o fewn ymrwymiadau caled, gan gynrychioli cyfraniad y Gronfa Loteri Fawr at gynllun Arian i Bawb Lloegr ar y cyd. Yn ystod 2008/09, cyfrannodd y Gronfa Loteri Fawr £35 miliwn i'r cyfanswm o £49.6 miliwn. Gweinyddir y cynllun hwn gan y Gronfa Loteri Fawr ar ran yr holl bartïon i'r cytundeb. Mae cyfrifon memorandwm ar gyfer cynllun Arian i Bawb Lloegr ar y cyd ynghlwm wrth y cyfrifon hyn.

Mae £25.9 miliwn (2008/08 £4.4 miliwn) o ymrwymiadau grant newydd a £27.1 miliwn (2008/09 £4.5 miliwn) o ymrwymiadau grant a ddygwyd ymlaen ar 31 Mawrth wedi'u cynnwys o fewn ymrwymiadau caled, gan gynrychioli cyfraniad y Gronfa Loteri Fawr at gynllun Parks for People ar y cyd. Bydd y Gronfa'n cyfrannu hyd at £80 miliwn i'r cyfanswm ariannu disgwyliedig o £140 miliwn. Gweinyddir y cynllun hwn gan Gronfa Dreftadaeth y Loteri ar ran yr holl bartïon i'r cytundeb.

17. Cysoni incwm a gwariant i'r mewnlif arian net o weithgareddau gweithredu

	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 £'000	**Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008 £'000**
(Gwarged/diffyg) cyn treth	41,012	(489,295)
Dibrisiad asedau sefydlog	848	899
Colledion o waredu asedau sefydlog	-	133
Incwm ar ffurf llog	(895)	(1,355)
(Diffyg)/gwarged cyn treth, wedi'i addasu ar gyfer trafodion nad ydynt yn arian parod nac yn ariannu	40,965	(489,618)
(Cynnydd)/gostyngiad mewn dyledwyr	(322)	6,861
Gostyngiad yn y balans NLDF	32,756	19,173
(Gostyngiad)/cynnydd mewn credydwyr	(380)	1,095
Cynnydd/(gostyngiad) mewn darpariaethau	2,225	(4,275)
(Gostyngiad)/cynnydd mewn darpariaethau ar gyfer ymrwymiadau grant	(58,679)	470,496
Mewnlif arian net o weithgareddau gweithredu	16,565	3,732

18. Risgiau ariannol

Risgiau hylifedd

Yn y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009, daeth £625 miliwn (93 y cant) o incwm y Gronfa Loteri Fawr o'r Loteri Genedlaethol. Daeth gweddill yr incwm o ddychweliadau buddsoddi ar y balans a ddelir gyda'r NLDF, sef £31 miliwn (5 y cant) ac o log banc ac incwm arall, sef £12 miliwn (2 y cant)

Ar 31 Mawrth 2008, roedd gan y Gronfa Loteri Fawr ymrwymiadau net o £734 miliwn ac ymrwymiadau meddal o £83 miliwn. Er bod gan y Gronfa Loteri Fawr ymrwymiadau net, nid yw'r Bwrdd yn credu bod y Gronfa Loteri Fawr mewn perygl o wynebu risgiau hylifedd sylweddol gan na fydd llawer o'r ymrwymiadau yn cael eu talu tan ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol nesaf. Ni all deiliaid grantiau dynnu arian i lawr hyd nes iddynt brofi'r angen am dderbyn y gyfran nesaf o'r arian grant sydd wedi'i ddyrannu iddynt. Oherwydd y gwahaniaethau amseru hyn rhwng y dyddiad mae'r deiliad grant yn derbyn y cynnig grant a'r dyddiadau y maent yn tynnu'r arian hwn i lawr, mae'r Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon yn annog y Gronfa Loteri Fawr i gorymrwymo'r arian sydd ar gael.

	£'000
Asedau hylif ar 31 Mawrth 2009	
Gwerth marchnad buddsoddiadau NLDF	545,000
Arian parod	30,000
	575,000
Rhagfynegiad o lifoedd arian yn ystod 2009/10	
Incwm o'r Loteri Genedlaethol	703,000
Llai trosglwyddiad i Gemau Olympaidd Llundain 2012	(172,000)
Incwm arall	62,000
Taliadau costau gweithredu	(66,000)
Taliad i NESTA	(15,000)
Taliadau grant	(578,000)
Rhagfynegiad o dreuliau net	(66,000)
Rhagfynegiad o asedau hylifol ar 31 Mawrth 2010	509,000

Nodiadau'r cyfrifon

Mae'r rhagfynegiadau incwm yn seiliedig ar ragamcaniadau a ddarperir gan yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon. Mae'r rhagfynegiad o daliadau grant yn seiliedig ar broffiliau tynnu i lawr disgwyliedig a luniwyd ar 30 Ebrill 2009.

Risgiau cyfraddau llog

Buddsoddir balansau ariannol yng Nghronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol. Fel a nodir yn Nodyn 1.3, nid oes gan y Bwrdd unrhyw reolaeth dros fuddsoddi'r arian yng Nghronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol; rheolir hyn gan y Comisiynwyr Dyledion Cenedlaethol ar ran yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon. Gwerth marchnad y buddsoddiad yng Nghronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol ar ddiwedd y flwyddyn oedd £545 miliwn. Yn ystod y flwyddyn, 3.7 y cant ar gyfartaledd oedd yr elw ar y buddsoddiadau hyn.

Delir y balansau arian sy'n cael ei dynnu i lawr o Gronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol i dalu am ymrwymiadau grant a chostau gweithredu mewn cyfrifon banc mynediad di-oed, gyda chyfraddau llog amrywiol, ac ar gyfartaledd cafwyd cyfradd llog o 3.13 y cant yn ystod y flwyddyn. Roedd y balans arian parod ar ddiwedd y flwyddyn yn £30 miliwn. Nid yw'r Bwrdd yn credu bod y Gronfa Loteri Fawr yn wynebu risgiau sylweddol mewn perthynas â chyfraddau llog.

Risgiau arian tramor

Nid yw'r Gronfa Loteri Fawr yn wynebu unrhyw risgiau sylweddol o ran arian tramor.

Risg Credyd

Nid yw'r Gronfa Loteri Fawr yn wynebu risgiau credyd sylweddol.

19. Ymrwymiadau ariannol

Gwaddol Cenedlaethol ar gyfer Gwyddoniaeth, Technoleg a'r Celfyddydau (NESTA)

Yn 2005/06 cytunodd y Senedd i ddarparu cyllid ychwanegol i NESTA. Mae swm o £15 miliwn yn cael ei ddargyfeirio o incwm NLDF a ddyrennir i'r Gronfa Loteri Fawr am gyfnod o 5 mlynedd gan gychwyn ar 31 Mawrth 2006. Bydd y taliad terfynol ar 31 Mawrth 2010.

Trosglwyddiad y Gemau Olympaidd

Yn 2007/08 cytunodd Senedd y DU i drosglwyddo hyd at £1,085 miliwn o'r NLDF i Gronfa Ddosbarthu Gemau Olympaidd y Loteri i dalu am rai o gostau cynnal y gemau yn 2012. Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn ymrwymedig i gyfrannu hyd at £638 miliwn rhwng mis Chwefror 2009 a mis Awst 2012 mewn rhandaliadau chwarterol.

Ymrwymiadau o dan brydlesi gweithredu

Ar 31 Mawrth 2009, roedd gan y Gronfa Loteri Fawr yr ymrwymiadau blynyddol a ganlyn o dan y prydlesi gweithredu ar gyfer tir ac adeiladau.

	31 Mawrth 2009 £'000	31 Mawrth 2008 £'000
Yn dod i ben mewn llai na blwyddyn	95	86
Yn dod i ben o fewn 2-5 mlynedd	464	421
Yn dod i ben y tu hwnt i 5 mlynedd	5,984	5,535
	6,543	6,042

20. Cynllun pensiwn

Darperir buddiannau pensiwn drwy drefniadau Pensiwn y Gwasanaeth Sifil. O 1 Hydref 2002 ymlaen, gall gweision sifil berthyn i un o dri chynllun buddiannau "cyflog terfynol" diffiniedig statudol (clasurol, premiwm neu glasurol plws). Nid yw'r Cynlluniau yn cael eu hariannu, telir costau'r buddiannau gan arian a bennir gan Senedd y DU bob blwyddyn. Mae'r pensiynau a delir o dan y cynlluniau clasurol, premiwm a chlasurol plws yn cael eu cynyddu'n flynyddol yn unol â'r newidiadau yn y Mynegai Prisiau Manwerthu. Gall aelodau newydd o 1 Hydref 2002 ymlaen ddewis rhwng aelodaeth bremiwm neu ymuno â threfniant cyfranddeiliaid "prynu arian" o safon gyda chyfraniad sylweddol gan y cyflogwr (cyfrif pensiwn partneriaeth).

Pennir cyfraniadau'r gweithwyr ar gyfradd o 1.5 y cant o'r enillion pensiynadwy ar gyfer y cynllun clasurol a 3.5 y cant ar gyfer y cynlluniau premiwm chlasurol plws. Mae manteision y cynllun clasurol yn cronni ar gyfradd o 1/80 o'r cyflog pensiynadwy ar gyfer pob blwyddyn o'r gwasanaeth. Yn ychwanegol, mae cyfandaliad cyfwerth â phensiwn tair blynedd yn daladwy wrth ymddeol.

Ar gyfer y cynllun premiwm, mae'r manteision yn cronni ar gyfradd o 1/60 o'r enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i'r cynllun clasurol, ni cheir unrhyw gyfandaliad awtomatig (ond gall aelodau ildio (cymudo) peth o'u pensiwn i ddarparu cyfandaliad). Amrywiad ar y cynllun premiwm yw'r cynllun clasurol plws yn ei hanfod, ond gyda buddiannau mewn perthynas â gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 wedi'u cyfrif yn fras yn unol â'r clasurol.

Trefniant pensiwn cyfranddeiliaid yw'r cyfrif pensiwn partneriaeth. Mae'r cyflogwr yn gwneud cyfraniad sylfaenol rhwng 3 y cant a 12.5 y cant (gan ddibynnu ar oedran yr aelod) i bensiwn cyfranddeiliaid a ddewisir gan y gweithiwr. Nid oes rhaid i'r gweithiwr gyfrannu ond os yw'n gwneud cyfraniadau, bydd y cyflogwr yn cyfrannu'n gyfatebol hyd at uchafswm o 3 y cant o'r cyflog pensiynadwy (yn ogystal â chyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae'r cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.8 y cant pellach o gyflog pensiynadwy i dalu cost yr yswiriant risg a ddarperir yn ganolog (marw mewn gwasanaeth ac ymddeol oherwydd salwch).

Ceir manylion pellach am drefniadau Pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar y wefan www.civilservice-pensions.gov.uk

Ar gyfer 2008/09, roedd cyfraniadau'r cyflogwyr o £4,829,000 yn daladwy i Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (2006/07 £4,783,000) ar un o bedair cyfradd yn yr amrediad o 17.1 - 25.5 y cant o'r cyflog pensiynadwy, yn seiliedig ar fandiau cyflog (fel a nodir isod). Dylid adolygu cyfraniadau'r cyflogwr bob pedair blynedd yn sgil gwerthusiad llawn. Cynhaliwyd y gwerthusiad diweddaraf gan Hewitt Associates ar 31 Mawrth 2008. Mae'r cyfraddau cyfrannu'n adlewyrchu'r buddiannau wrth iddynt gronni, nid pan fo'r costau'n cael eu codi, ac maent yn adlewyrchu profiadau'r cynllun yn y gorffennol. Mae cyfraddau 2009/10 wedi cael eu cynyddu ar sail argymhellion gan yr Actwari.

Bandiau	**Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009**
£19,000 a llai	17.1%
£19,001 - £39,000	19.5%
£39,001 - £65,500	23.2%
£66,501 a mwy	25.5%

Bandiau	**Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008**
£18,500 a llai	17.1%
£18,501 - £38,000	19.5%
£38,001 - £65,000	23.2%
£66,001 a mwy	25.5%

21. Colledion a thaliadau arbennig

Ceir colledion pan nad oes unrhyw dystiolaeth bod amcanion y prosiect wedi'u cyflawni. Yn y flwyddyn ariannol hyd at 31 Mawrth 2009 rydym wedi dileu colledion o £1,362,428, gan gynrychioli 89 o ddyfarniadau. (2007/08 £2,579,978). Cafwyd un dilead y tu hwnt i £100,000, y rhoddir manylion amdano isod.

Firewalker Midlands Ltd	£116,437

Ceir taliadau arbennig yn yr achosion canlynol:

- gwnaed grant yn anfwriadol i sefydliad nad yw'n gyfreithiol gymwys i'w dderbyn ond lle mae'r grant o fewn bwriad cyffredinol deddfwriaeth statudol. Gwariwyd yr holl ddyfarniadau hyn ar amcanion prosiectau, yn unol ag amodau a thelerau'r grant
- cymeradwyir taliadau ex gratia.

Yn y flwyddyn ariannol hyd at 31 Mawrth 2009, gwnaed naw taliad arbennig o £52,536 mewn perthynas â grant. (2007/08 £19,666).

22. Trafodion cyrff cysylltiedig

Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn gorff cyhoeddus anadrannol a noddir gan yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS). Ystyrir bod DCMS yn gorff cysylltiedig.

Yn ystod y flwyddyn, mae'r Gronfa Loteri Fawr a'i rhagflaenwyr wedi cwblhau amrywiaeth o drafodion sylweddol gyda DCMS a chyrff eraill yr ystyrir mai'r adran noddi ar eu cyfer yw DCMS: Cronfa Dreftadaeth y Loteri, Sport England, Cyngor Celfyddydau Lloegr ac MLA.

Nodiadau'r cyfrifon

Mae trafodion gyda DCMS yn adlewyrchu incwm a dderbyniwyd drwy Gronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol a secondio staff i mewn. Mae trafodion gyda dosbarthwyr eraill y Loteri'n cynnwys incwm a dderbyniwyd ar gyfer rheoli Arian i Bawb a rhentu swyddfeydd. Gwnaed taliadau i Gronfa Dreftadaeth y Loteri a Sport England ar gyfer eu gwasanaethau o ran cynnal rhaglenni grantiau ar y cyd (Nodyn 16).

Yn ogystal, mae'r Gronfa Loteri Fawr yn cwblhau nifer o drafodion sylweddol gydag Adrannau'r Llywodraeth a chyrff sy'n ystyried bod adrannau eraill y Llywodraeth yn eu noddi:

- mae Natural England, a noddir gan yr Adran dros yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig, yn derbynnydd dyfarniad grant
- mae Highlands and Islands Enterprise, a noddir gan Weithrediaeth yr Alban, yn cyflwyno rhaglen grant ar ein rhan
- Cyllid a Thollau EM mewn perthynas â thrafodion Talu wrth Ennill ac Yswiriant Gwladol.

Aelodau Bwrdd

Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn glynu wrth gôd ymarfer Swyddfa'r Cabinet ar gyfer aelodau Byrddau cyrff cyhoeddus. Fel mater o bolisi a threfn, mae aelodau'r Bwrdd yn cadw cofrestri buddion sydd ar gael i'r cyhoedd ac yn datgan unrhyw fudd uniongyrchol mewn ceisiadau grant a wneir i'r Gronfa Loteri Fawr a pherthnasoedd masnachol gyda'r Gronfa.

Pan wneir unrhyw benderfyniadau pwyllgor y gellir ystyried yn rhesymol y byddent yn achosi gwrthdro buddiannau, yn bennaf o ran grantiau i gyrff gwirfoddol, mae cadeirydd y cyfarfod yn sicrhau o'r cychwyn cyntaf bod datgeliad yn cael ei wneud a bod yr aelod o'r pwyllgor yn gadael yn ystod unrhyw drafodaeth o'r eitem dan sylw. Mae gweithdrefnau'r Gronfa Loteri Fawr hefyd yn sicrhau nad yw swyddogion grant yn ymwneud â phrosesu ceisiadau y mae ganddynt fudd ynddynt.

Mae nifer o aelodau'r Bwrdd wedi datgan buddion mewn cyrff cyhoeddus, gwirfoddol ac elusennol y mae gan y Gronfa fuddion busnes anfaterol gyda nhw. Datgelir y rhain yn adran pump yr Adroddiad Blynyddol.

23. Asedau trydydd parti

Mae'r asedau hyn yn cynrychioli balansau banc a ddelir ar ran trydydd partïon yr ydym yn rheoli rhaglenni grant ar eu rhan, ac ar ran Dosbarthwr Loteri'r Gemau Olympaidd ac Uned Hyrwyddo'r Loteri Genedlaethol, i wneud taliadau a brosesir gan y Gronfa Loteri Fawr o dan gytundebau lefel gwasanaeth. Nid yw'r balansau hyn wedi'u cynnwys o fewn cyfrifon y Gronfa ei hun.

Ar 31 Mawrth 2009 cadwyd y balansau banc canlynol ar ran trydydd partïon:

Yr Adran dros Ysgolion, Plant a Theuluoedd; rhaglen ***myplace***	£958,314
Swyddfa'r Trydydd Sector; y rhaglen Asedau Cymunedol	£10,078
Cyngor Celfyddydau Lloegr; Arian i Bawb Lloegr a rhaglen West Midlands Community Buildings	£634,020
Cronfa Dreftadaeth y Loteri; Arian i Bawb Lloegr, Yr Alban a Gogledd Iwerddon	£437,895
Sport England; rhaglen West Midlands Community Buildings	£38,215
Cyngor Celfyddydau'r Alban; Arian i Bawb	£83,691
SportsScotland; Arian i Bawb	£102,057
Cyngor Chwaraeon Gogledd Iwerddon	£29,798
Dosbarthwr Loteri'r Gemau Olympaidd	£17,330
Uned Hyrwyddo'r Loteri Genedlaethol	£1,165,897

Cyfrifon memorandwm – Arian i Bawb Lloegr

Incwm a Gwariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009

	Nodiadau	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 £'000		Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2008 £'000	
Incwm					
Cyfraniadau gan bartneriaid					
Cyngor Celfyddydau Lloegr		5,043		6,243	
Cronfa Loteri Fawr		38,803		40,207	
Cronfa Dreftadaeth y Loteri		4,390		3,961	
Sport England		6,561		5,948	
Treth dybiannol		21	54,818	22	56,381
Llog a dderbyniwyd			150		108
Ad-daliadau grant			1,284		1,719
Cyfanswm incwm			56,252		58,208
Gwariant					
Ymrwymiadau grant a wnaed yn ystod y flwyddyn	5	52,255		53,868	
Llai ymrwymiadau di-rym neu wedi'u diddymu	5	(58)	52,197	(70)	53,798
Costau staff	2	1,987		2,091	
Costau gweithredu eraill	3	2,047	4,034	2,297	4,388
Cyfanswm gwariant			56,231		58,186
Gwarged cyn treth			21		22
Treth dybiannol	4		(21)		22
Gwarged/diffyg ar gyfer y cyfnod			-		-
Gwarged/diffyg argadwedig					
Dygwyd ymlaen ar 1 Ebrill 2008			-		-
Diffyg ar gyfer y cyfnod			-		-
Diffyg argadwedig ar 31 Mawrth 2009			-		-

Nodiadau'r cyfrifon

Cyfrifon memorandwm – Arian i Bawb Lloegr

Mantolen ar 31 Mawrth 2009

	Nodiadau		31 Mawrth 2009 £'000		31 Mawrth 2008 £'000
Asedau cyfredol					
Balansau sy'n ddyledus gan bartneriaid					
Cyngor Celfyddydau Lloegr		-		932	
Cronfa Loteri Fawr		483		-	
Cronfa Dreftadaeth y Loteri		-		591	
Sport England		926	1,409	1,010	2,533
Arian parod			1,981		659
			3,390		3,192
Credydwyr yn ddyledus o fewn blwyddyn					
Balans yn ddyledus i bartneriaid					
Cronfa Loteri Fawr		-			34
Cyngor Celfyddydau Lloegr		264			
Cronfa Dreftadaeth y Loteri		58	322		
Grantiau yr ymrwymwyd i'w talu	5		3,047		3,136
Credydwyr eraill			21		22
			3,390		3,192
Cyfanswm asedau llai ymrwymiadau			-		-
Gwarged argadwedig			-		-

Cyfrifon memorandwm – Arian i Bawb Lloegr

Nodiadau'r cyfrifon memorandwm ar 31 Mawrth 2009

1. Cyllideb ar gyfer dyfarnu grantiau

Ariennir rhaglen Arian i Bawb Lloegr drwy gynllun ar y cyd rhwng Cyngor Celfyddydau Lloegr, y Gronfa Loteri Fawr, Cronfa Dreftadaeth y Loteri a Sport England. Dyma'r gyllideb ariannu ar gyfer y rhaglen:

	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 £'000	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 31 Mawrth 2008 £'000
Cyngor Celfyddydau Lloegr	4,600	6,300
Cronfa Loteri Fawr	35,000	40,000
Cronfa Dreftadaeth y Loteri	4,000	4,000
Sport England	6,000	6,000
	49,600	56,300

2. Costau staff

	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 £'000	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 31 Mawrth 2008 £'000
Tâl a chyflogau	1,517	1,504
Costau nawdd cymdeithasol	103	104
Costau pensiwn eraill	230	244
Staff asiantaethau	137	239
	1,987	2,091

75 oedd nifer cyfartalog y gweithwyr cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd ar gynllun Arian i Bawb Lloegr (2007/08 74).

3. Costau gweithredu eraill

	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2009 £'000	Blwyddyn a ddaeth i ben 31 31 Mawrth 2008 £'000
Teithio a threuliau	42	35
Llety	444	444
Cyfathrebu	463	530
Costau gweinyddu	1,098	1,288
	2,047	2,297

4. Treth dybiannol

Mae treth gorfforaethol yn ddyledus ar log banc a dderbynnir gan bob dosbarthwr. Mae'r cyfrif tybiannol a godir ar y cyfrifon hyn yn cymryd bod y rhaglen Arian i Bawb Lloegr yn endid unigol. Cyfrifir treth ar gyfradd effeithiol o 14 y cant (2007/08 20 y cant).

5. Ymrwymiadau caled

		£'000
Dygwyd ymlaen ar 1 Ebrill 2008		3,136
Ymrwymiadau caled a wnaed yn ystod y flwyddyn	52,255	
Di-rym ac wedi'u diddymu	(58)	
Ymrwymiadau caled a bodlonwyd	52,286	(89)
Dygwyd ymlaen ar 31 Mawrth 2009		3,047

Bydd yr holl daliadau'n ddyledus o fewn blwyddyn.

Nid oes unrhyw ymrwymiadau meddal, mae derbynyddion grantiau yn cadarnhau derbyn telerau ac amodau grantiau fel rhan o'u cais.

Adran saith

Ein cefndir statudol

Cyfarwyddiadau polisi

Rhoddir y pŵer i'r Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon o dan y Ddeddf i roi Cyfarwyddiadau i'r materion i'w hystyried wrth ddosbarthu grantiau a'r amodau y dylid eu hystyried wrth ddosbarthu arian. Ar ôl ymgynghoriadau rhwng y Llywodraeth a'r Gronfa Loteri Fawr, cytunwyd ar set o themâu, canlyniadau a blaenoriaethau, a oedd yn caniatáu datblygu polisïau a rhaglenni ar gyfer y Gronfa Loteri Fawr drwy'r trefniadau uno gweinyddol a ddaeth a'r Gronfa Gymunedol a'r Gronfa Cyfleoedd Newydd ynghyd fel y Gronfa Loteri Fawr. Yn ystod 2005/06, cyhoeddwyd Cyfarwyddiadau Polisi newydd i alluogi i'r Gronfa Gymunedol gefnogi'r ystod newydd o raglenni ariannu o fewn ei phwerau cyfreithiol newydd, yn benodol y gallu i ddosbarthu grantiau trawsnewidiol. Cyhoeddwyd y Cyfarwyddiadau hyn ym mis Tachwedd 2006 ar ôl sefydlu'r Gronfa Loteri Fawr. Amlinellir y rhain isod.

Mae'r Gronfa Loteri Fawr wedi cydymffurfio â'r Cyfarwyddiadau hyn yn ystod y flwyddyn ariannol 2008/09 ym mhob agwedd berthnasol.

Lloegr a'r DU

CYFARWYDDIADAU A RODDIR I'R GRONFA LOTERI FAWR O DAN ADRAN 36E DEDDF Y LOTERI GENEDLAETHOL AYYB 1993.

Trwy hyn mae'r Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon, wrth ddefnyddio'r pwerau a gyflwynwyd iddi gan adran 36E Deddf y Loteri Genedlaethol ayyb 1993 ac ar ôl ymgynghori â'r Gronfa Loteri Fawr (“y Gronfa”), Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Gweinidogion yr Alban a'r Adran dros Ddiwylliant, y Celfyddydau a Hamdden Gogledd Iwerddon yn unol ag adran 36E(5) y Ddeddf, yn rhoi'r cyfarwyddiadau a ganlyn i'r Gronfa:

1. Yn y Cyfarwyddiadau hyn bydd unrhyw gyfeiriad at adran yn cyfeirio at adran yn Neddf y Loteri Genedlaethol ayyb 1993.

Cyfarwyddiadau Cyffredinol

2. Wrth ddefnyddio unrhyw un o'i swyddogaethau mewn perthynas â gwariant datganoledig Lloegr, gwariant datganoledig Ynys Manaw a gwariant grant trawsnewidiol, bydd y Gronfa yn ystyried y materion a ganlyn wrth bennu i bwy y dylai'r Gronfa ddosbarthu grantiau, y dibenion dros ddosbarthu grantiau a'r amodau y dylid eu hystyried wrth i'r Gronfa ddosbarthu arian:

A. Yr angen am sicrhau bod arian yn cael ei ddosbarthu o dan adran 25(1) ar gyfer prosiectau sy'n hyrwyddo lles y cyhoedd ac nad ydynt wedi'u bwriadu'n bennaf er lles personol.

B. Yr angen am sicrhau bod arian yn cael ei ddosbarthu o dan adran 25(1) i brosiectau sy'n gwneud gwelliannau real a chynaliadwy i ansawdd bywyd cymunedau lleol.

C. Yr angen am annog arloesedd wedi'i gydbwyso gyda'r angen am reoli risg mewn modd sy'n gymesur â'r math o brosiect ac ymgeisydd.

Ch. Yr angen am hyrwyddo amcanion datblygiad cynaliadwy ymhellach.

D. Yr angen am osod cyfyngiadau amser penodol ar y cyfnodau y mae grantiau'n daladwy, boed hynny ar gyfer gwariant cyfalaf neu refeniw.

Dd. Yr angen:

(i) ym mhob achos, i'r ymgeiswyr ddangos dichonoldeb ariannol y prosiect dros gyfnod y grant;

(ii) os ceisir am arian cyfalaf:

a) am gynllun busnes clir gan gynnwys yr angen am sicrhau bod adnoddau ar gael er mwyn bodloni unrhyw gostau rhedeg a chynnal a chadw sy'n gysylltiedig â phob prosiect am gyfnod rhesymol, gan ystyried maint a natur y prosiect; a

b) sicrhau proses werthuso a rheoli prosiect ar gyfer prosiectau mawr sy'n cyd-fynd â'r rheini yn Adolygiadau Gateway Swyddfa Masnach y Llywodraeth.

(iii) mewn achosion eraill, dylid ystyried argaeledd tebygol arian arall i dalu am gostau parhaus am gyfnod rhesymol ar ôl cwblhau dyfarniad y Loteri, gan roi ystyriaeth i faint a natur y prosiect, ac i arian y Loteri gael ei ddefnyddio i gynorthwyo cynnydd tuag at hyfywdra lle bynnag fo hynny'n bosibl.

E. Y dymunoldeb o weithio gyda sefydliadau eraill, gan gynnwys dosbarthwyr eraill, lle fo hyn yn ffordd effeithiol o gyflwyno elfennau o strategaeth y Gronfa.

F. Yr angen am sicrhau bod gan y Gronfa wybodaeth o'r fath y mae'n ei hystyried yn angenrheidiol i wneud penderfyniadau ar bob cais, gan gynnwys cyngor arbenigol annibynnol lle fo hynny'n ofynnol.

Ff. Yr angen am geisio am elfen o ariannu partneriaeth a/neu gyfraniadau mewn nwyddau gan ffynonellau eraill sy'n gymesur â gallu rhesymol y gwahanol fathau o ymgeiswyr, neu ymgeiswyr mewn ardaloedd penodol, i sicrhau cefnogaeth o'r fath.

G. Yr angen am gynnwys amod yn yr holl grantiau i gydnabod arian y Loteri gan ddefnyddio brandio cyffredin y Loteri.

Ng. Yr angen am gynnwys y cyhoedd wrth lunio polisïau, gosod blaenoriaethau a dosbarthu grantiau.

Grantiau Trawsnewidiol

3. Wrth ddefnyddio unrhyw un o'i swyddogaethau mewn perthynas â gwariant grant trawsnewidiol, bydd y Gronfa yn ystyried y materion a ganlyn wrth bennu i bwy y dylai'r Gronfa ddosbarthu grantiau, y dibenion dros ddosbarthu grantiau a'r amodau y dylid eu hystyried wrth i'r Gronfa ddosbarthu arian:

A. Yr angen am sicrhau bod y Gronfa yn dosbarthu arian dros amser i brosiectau ym mhob gwlad yn y Deyrnas Unedig.

B. Yr angen i arian gael ei ddosbarthu at ddibenion gwariant cyfalaf ar brosiectau a dim ond ei ddosbarthu fel arall os yw'r arian:

(i) yn cael ei ddosbarthu at ddibenion gwaddolion neu ar ffurf grantiau refeniw lle fo:

a) gwaddolion neu grantiau o'r fath yn gysylltiedig â phrosiect cyfalaf, y mae arian wedi'i ddosbarthu neu bwriadir dosbarthu arian mewn perthynas â hwy; a

b) gwaddolion neu grantiau o'r fath yn cefnogi cyflwyno canlyniadau'r prosiect, cynyddu hygyrchedd, lleihau rhwystrau at fynediad a sicrhau bod prosiectau o'r fath yn gynaliadwy; neu

(ii) yn cael ei ddosbarthu ar gyfer arian datblygu i brosiectau yr aseswyd eu bod yn addas ar gyfer eu hariannu.

C. Yr angen am drawsnewid ac adfywio cymunedau a'r amgylchedd corfforol.

Ch. Yr angen am gyfranogiad cyhoeddus eang wrth benderfynu dyfarnu grantiau sy'n:

(i) cynnwys ymgynghori, systemau pleidleisio neu fecanweithiau addas eraill;

(ii) rhydd rhag rhagfarn, llygredd a thriniaeth; ac sy'n

(iii) cynnwys partneriaethau gyda chyfryngau darlledu, electronig, print ac eraill.

Adran saith

Gwariant Datganoledig Lloegr ac Ynys Manaw

4. Wrth ddefnyddio unrhyw un o'i swyddogaethau mewn perthynas â gwariant

datganoledig Lloegr ac Ynys Manaw, bydd y Gronfa yn ystyried y materion a ganlyn wrth bennu i bwy y bydd yn dosbarthu grantiau, y dibenion dros ddosbarthu grantiau, a'r amodau y dylid eu hystyried wrth i'r Gronfa ddosbarthu arian:

A. Yr angen am sicrhau fod y Gronfa, wrth ystyried ei hasesiad o anghenion ac unrhyw flaenoriaethau y mae wedi'u hadnabod yn ei strategaeth, dros amser yn dosbarthu arian i ledaeniad weddol eang o dderbynyddion, gan gynnwys sefydliadau bach, y sefydliadau hynny sy'n gweithredu ar lefel leol yn unig, mentrau cymdeithasol, a sefydliadau gyda chanolfan yn Lloegr ac sy'n gweithio dramor.

B. Yr angen am sicrhau bod y Gronfa dros amser yn dosbarthu arian yn weddol gyfartal rhwng gwariant ar neu sy'n gysylltiedig â:

(i) hyrwyddo dysgu cymunedol;

(ii) hyrwyddo diogelwch a chydlyniant cymunedol; a

(iii) hyrwyddo lles corfforol a meddyliol.

C. Yr angen am ystyried buddion Lloegr cyfan, buddion gwahanol rannau o Loegr a meintiau poblogaeth cymharol wahanol rannau o Loegr a'r sgôp i leihau amddifadedd economaidd a chymdeithasol o fewn gwahanol rannau o Loegr.

5. Mewn perthynas â gwariant datganoledig Lloegr ac Ynys Manaw bydd y Gronfa yn ystyried yr angen am ddosbarthu arian o dan adran 25(1) i brosiectau y bwriedir iddynt gyflawni un neu'n fwy o'r canlyniadau a ganlyn:

A. Gwell cyfle mewn bywyd i bobl, gyda gwell mynediad at hyfforddiant a datblygiad i wella eu sgiliau bywyd.

B. Cymunedau cryfach, gyda dinasyddion mwy gweithredol, yn cydweithio er mwyn mynd i'r afael â'u problemau.

C. Amgylchiadau gwledig a threfol wedi'u gwella, y mae cymunedau yn gallu cael gwell mynediad atynt a'u mwynhau.

Ch. Pobl a chymunedau iachach a mwy gweithredol.

6. Mewn perthynas â gwariant datganoledig Lloegr ac Ynys Manaw, bydd y Gronfa, wrth ddosbarthu arian o dan adran 25(1), yn ystyried yr angen am sicrhau bod un neu'n fwy o'r blaenoriaethau a ganlyn yn cael eu bodloni:

A. Gwella sgiliau teuluol.

B. Gwella llythrennedd, rhifedd, TGCh a sgiliau creadigol.

C. Datblygu sgiliau defnyddwyr, gan gynnwys rheoli cyllid a dyledion.

Ch. Datblygu sgiliau busnes sylfaenol, yn benodol ar gyfer menter gymdeithasol a chreadigol.

D. Cael gwared ar rwystrau at gyflogadwyedd a datblygu cyflogadwyedd, gan gynnwys drwy wella sgiliau cyfathrebu a datrys problemau.

Dd. Datblygu sgiliau bywyd, gan gynnwys sgiliau sy'n helpu i wella annibyniaeth bersonol a rhyngweithio ag eraill.

E. Cefnogi anghenion hyfforddi gwirfoddolwyr.

F. Dathlu hunaniaeth gymunedol, diwylliant, amrywiaeth a llwyddiannau.

Ff. Cryfhau isadeiledd y sector gwirfoddoli a gwirfoddol.

G. Meithrin gallu ar gyfer ymglymiad cymunedol.

Ng. Ehangu ar brofiadau plant a phobl ifanc a chodi disgwyliadau.

H. Lleihau unigedd, er enghraifft ar gyfer pobl hŷn, pobl anabl a'u gofalwyr, a galluogi iddynt gymryd rhan mewn bywyd cymunedol a theuluol.

I. Cefnogi dinasyddiaeth, arweinyddiaeth a chynllunio a chyflwyno lleol

L. Sicrhau mannau mwy diogel, yn rhydd rhag ymddygiad gwrthgymdeithasol a throsedd.

Ll. Mannau cyhoeddus a chelf gyhoeddus wedi'u cynllunio'n dda, sy'n lân ac yn cael eu cadw'n dda.

M. Cynyddu defnydd y cyhoedd o barciau lleol, cyfleusterau chwarae, mannau cyhoeddus, adeiladau cymunedol a chefn gwlad.

N. Galluogi i gymunedau fynd i'r afael â phroblemau amgylcheddol lleol a gwella eu hamgylchedd lleol.

O. Hyrwyddo ymwybyddiaeth amgylcheddol drwy brosiectau addysgol.

P. Cynyddu cyfranogiad cymunedol mewn chwaraeon, dawns, chwarae a gweithgaredd corfforol a chreadigol.

Ph. Datblygu gwell ymdriniaethau tuag at fynd i'r afael â phroblemau iechyd meddwl, gan gynnwys drwy addysg, ymwybyddiaeth gyhoeddus a'r celfyddydau.

R. Gwella cyfleoedd ar gyfer bwyta'n iachach a hyrwyddo perthynas rhwng dulliau cynhyrchu a'r amgylchedd.

Rh. Mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd drwy brosiectau addysgol a gwybodaeth.

Llofnodwyd ar ran yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon

Yr Alban

CYFARWYDDIADAU A RODDIR I'R GRONFA LOTERI FAWR O DAN ADRAN 36E(4)(b) DEDDF Y LOTERI GENEDLAETHOL AYYB. 1993

Trwy hyn mae Gweinidogion yr Alban, wrth ddefnyddio'r pwerau a gyflwynwyd iddynt gan adran 36E(4)(b) Deddf y Loteri Genedlaethol ayyb 1993 ac ar ôl ymgynghori â'r Gronfa Loteri Fawr ("y Gronfa") ac ar ôl sicrhau caniatâd yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon yn unol ag adran 36E(8) y Ddeddf, yn rhoi'r cyfarwyddiadau a ganlyn i'r Gronfa:

1. Yn y Cyfarwyddiadau hyn mae unrhyw gyfeiriad at adran yn cyfeirio at adran yn Neddf y Loteri Genedlaethol ayyb 1993.

Cyfarwyddiadau Cyffredinol

2. Wrth ddefnyddio unrhyw un o'i swyddogaethau mewn perthynas â gwariant datganoledig yr Alban bydd y Gronfa yn ystyried y materion a ganlyn wrth bennu i bwy, i ba ddiben a'r amodau y dylid eu hystyried wrth i'r Gronfa ddosbarthu arian:

A. Yr angen am sicrhau bod arian yn cael ei ddosbarthu o dan adran 25(1) ar gyfer prosiectau sy'n hyrwyddo lles y cyhoedd ac nad ydynt wedi'u bwriadu'n bennaf er lles personol.

B. Yr angen am sicrhau bod arian yn cael ei ddosbarthu o dan adran 25(1) i brosiectau sy'n gwneud gwelliannau real a chynaliadwy i ansawdd bywyd cymunedau lleol.

C. Yr angen am annog arloesiad wedi'i gydbwyso gyda'r angen am reoli risg mewn modd sy'n gymesur â'r math o brosiect ac ymgeisydd.

Ch. Yr angen am hyrwyddo amcanion datblygiad cynaliadwy ymhellach.

D. Yr angen am osod cyfyngiadau amser penodol ar y cyfnodau y mae grantiau yn daladwy, boed ar gyfer gwariant cyfalaf neu refeniw.

Adran saith

Dd. Yr angen:

(i) ym mhob achos, i'r ymgeiswyr ddangos dichonoldeb ariannol y prosiect dros gyfnod y grant;

(ii) os ceisir am arian cyfalaf:

a) am gynllun busnes clir gan gynnwys yr angen am sicrhau adnoddau er mwyn

bodloni unrhyw gostau rhedeg a chynnal a chadw sy'n gysylltiedig â phob prosiect am gyfnod rhesymol, gan ystyried maint a natur y prosiect; a

b) sicrhau proses werthuso a rheoli prosiect ar gyfer prosiectau mawr yn cyd-fynd â'r rheini yn Adolygiadau Gateway Swyddfa Masnach y Llywodraeth.

(iii) mewn achosion eraill, dylid ystyried argaeledd tebygol arian arall i dalu am gostau parhaus am gyfnod rhesymol ar ôl cwblhau dyfarniad y Loteri, gan roi ystyriaeth i faint a natur y prosiect, ac i arian y Loteri gael ei ddefnyddio i gynorthwyo cynnydd tuag at hyfywdra lle bynnag fo hynny'n bosibl.

G. Dymunoldeb gweithio gyda sefydliadau eraill, gan gynnwys dosbarthwyr eraill, lle fo hyn yn ffordd effeithiol o gyflwyno elfennau o strategaeth y Gronfa.

F. Yr angen am sicrhau bod gan y Gronfa wybodaeth o'r fath y mae'n ei hystyried yn angenrheidiol i wneud penderfyniadau ar bob cais, gan gynnwys cyngor arbenigol annibynnol lle fo hynny'n ofynnol.

Ff. Yr angen am geisio am elfen o ariannu partneriaeth a/neu gyfraniadau mewn nwyddau gan ffynonellau eraill sy'n gymesur â gallu rhesymol y gwahanol fathau o ymgeiswyr, neu ymgeiswyr mewn ardaloedd penodol, i sicrhau cefnogaeth o'r fath.

G. Yr angen am gynnwys amod yn yr holl grantiau i gydnabod arian y Loteri gan ddefnyddio brandio cyffredin y Loteri.

Ng. Yr angen am gynnwys y cyhoedd wrth lunio polisïau, gosod blaenoriaethau a dosbarthu grantiau.

Gwariant Datganoledig yr Alban

3. Wrth ddefnyddio unrhyw un o'i swyddogaethau mewn perthynas â gwariant

datganoledig yr Alban, bydd y Gronfa yn ystyried y materion a ganlyn wrth bennu i bwy, at ba ddiben a'r amodau y dylid eu hystyried wrth i'r Gronfa ddosbarthu arian:

A. Yr angen am sicrhau bod y Gronfa, wrth ystyried ei hasesiad o anghenion ac unrhyw flaenoriaethau y mae wedi'u hadnabod yn ei strategaeth, dros amser yn dosbarthu arian i ledaeniad gweddol eang o dderbynyddion, gan gynnwys sefydliadau bach, y sefydliadau hynny sy'n gweithredu ar lefel leol yn unig, mentrau cymdeithasol, a sefydliadau gyda chanolfan yn yr Alban ac sy'n gweithio dramor.

B. Yr angen am sicrhau bod y Gronfa dros amser yn dosbarthu arian yn weddol gyfartal rhwng gwariant ar neu sy'n gysylltiedig â:

(i) hyrwyddo dysgu cymunedol;

(ii) hyrwyddo diogelwch a chydlyniant cymunedol; a

(iii) hyrwyddo lles corfforol a meddyliol.

C. Yr angen am ystyried buddiannau'r Alban gyfan, buddiannau gwahanol rannau o'r Alban a meintiau poblogaeth cymharol wahanol rannau'r Alban a'r sgôp i leihau amddifadedd economaidd a chymdeithasol o fewn y rhannau hynny.

Ch. Y flaenoriaeth dros fynd i'r afael ag anfantais a'r angen am fodloni anghydraddoldebau.

D. Yr angen am weithredu o fewn cyd-destun polisi gwahanol yr Alban, ychwanegu gwerth lle fo'n briodol i strategaethau ac i weithgareddau Gweinidogion yr Alban a rhai'r partneriaid a'r budd-ddeiliaid, gan gynnwys y sectorau gwirfoddol a chymunedol, y cyrff cyhoeddus eraill a'r sector preifat.

Mewn perthynas â gwariant datganoledig yr Alban bydd y Gronfa yn ystyried yr angen am ddosbarthu arian o dan adran 25(1) i brosiectau y bwriedir iddynt gyflawni un neu'n fwy o'r canlyniadau a ganlyn:

A. Gwell cyfleoedd i bobl mewn bywyd.

B. Cymunedau yn fwy diogel, yn gryfach ac yn gallu gweithio gyda'i gilydd i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau.

C. Gwasanaethau ac amgylcheddau gwell a mwy cynaliadwy i bobl.

Ch. Pobl a chymunedau yn iachach.

Mewn perthynas â gwariant datganoledig yr Alban bydd y Gronfa, wrth ddosbarthu arian o dan adran 25(1), yn ystyried yr angen am sicrhau bod un neu'n fwy o'r blaenoriaethau a ganlyn yn cael eu bodloni:

A. Datblygu gofal plant a darpariaeth chwarae o ansawdd da a hygyrch i blant o bob oedran;

B. Gwella hyder a sgiliau bywyd plant a phobl ifanc, gan gynnwys drwy weithgareddau diwylliannol a chwaraeon;

C. Cynyddu cyfleoedd cyflogaeth cynaliadwy;

Ch. Mynd i'r afael ag allgau ariannol a dyled;

D. Darparu cyfleoedd dysgu gydol oes;

Dd. Cefnogi rhwydweithiau cymunedol;

E. Cryfhau gweithredu gwirfoddol a chymunedol;

F. Meithrin gallu ar gyfer ymglymiad a datblygiad cymunedol, gan gynnwys hyrwyddo cyfranogiad gweithredol pobl ifanc yn eu cymunedau a'r penderfyniadau sy'n effeithio arnynt a'u cymunedau;

Ff. Cefnogi cymunedau i hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth a delio gydag effaith gwahaniaethu ac aflonyddu;

G. Creu cyfleoedd i ddatblygu gwerthoedd a rennir a chymunedau cynhwysol ar lefel leol.

Ng. Sicrhau cymunedau mwy diogel a chryfach, yn rhydd rhag ymddygiad gwrthgymdeithasol a throsedd.

H. Hyrwyddo a chefnogi datblygiad cynaliadwy;

I. Cefnogi adfywiad wedi'i arwain gan y gymuned;

L. Cyfoethogi amgylcheddau cymunedol, gan gynnwys amgylcheddau hanesyddol, a mannau gwyrdd;

Ll. Gwella mynediad at wasanaethau o fewn cymunedau gwledig a threfol;

M. Gwella mynediad at amgylcheddau lleol drwy feicio, cerdded a thrafnidiaeth modur cynaliadwy;

N. Hyrwyddo perchnogaeth a defnydd tir cymunedol;

O. Hyrwyddo ymwybyddiaeth ac arfer da amgylcheddol;

P. Cefnogi a datblygu ymdriniaethau cymunedol tuag at fioamrywiaeth, ynni adnewyddadwy, adeiladau cynaliadwy a defnyddio adnoddau cynaliadwy gan gynnwys cynlluniau ailgylchu;

Ph. Cefnogi ymdriniaethau cymunedol ar gyfer cynhyrchu, defnyddio a dathlu bwyd iach cynaliadwy;

R. Gwella iechyd a mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd – yn benodol drwy wella cyfleoedd ar gyfer bwyta'n iach, gweithgaredd corfforol a mynd i'r afael ag anghenion iechyd pobl ifanc;

Rh. Datblygu ymdriniaeth newydd tuag at wella iechyd a lles meddyliol;

S. Adnabod a chefnogi arfer da wrth hyrwyddo a gwella iechyd cymunedol;

T. Cefnogi gwaith sy'n hyrwyddo perthynas rhwng iechyd a lles ac adfywiad cymunedol ehangach.

Llofnodwyd ar ran Gweinidogion yr Alban
Patricia Ferguson,
Gweinidog dros Dwristiaeth, Diwylliant a Chwaraeon
Aelod o Weithrediaeth yr Alban
Rhagfyr 2006

Adran saith

Cymru

CYFARWYDDIADAU A RODDIR I'R GRONFA LOTERI FAWR O DAN ADRAN 36E DEDDF Y LOTERI GENEDLAETHOL AYYB. 1993

Trwy hyn mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru, wrth ddefnyddio'r pwerau a gyflwynwyd iddo gan adran 36E(4)(a) Deddf y Loteri Genedlaethol ayyb 1993 ac ar ôl ymgynghori â'r Gronfa Loteri Fawr ("y Gronfa") ac ar ôl sicrhau caniatâd yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon yn unol ag adran 36E(8) y Ddeddf, yn rhoi'r cyfarwyddiadau a ganlyn i'r Gronfa:

1. Yn y Cyfarwyddiadau hyn mae unrhyw gyfeiriad at adran yn cyfeirio at adran yn Neddf y Loteri Genedlaethol ayyb 1993.

Cyfarwyddiadau Cyffredinol

2. Wrth ddefnyddio unrhyw un o'i swyddogaethau mewn perthynas â gwariant datganoledig Cymru, bydd y Gronfa yn ystyried y materion a ganlyn wrth bennu i bwy y dylai'r Gronfa ddosbarthu grantiau neu fenthyciadau, y dibenion dros ddosbarthu grantiau neu fenthyciadau, y broses a ddefnyddir i bennu pa daliadau i'w gwneud a'r telerau a'r amodau y mae'r Gronfa yn eu defnyddio wrth ddosbarthu grantiau neu fenthyciadau:

A. Yr angen am sicrhau bod arian yn cael ei ddosbarthu o dan adran 25(1) ar gyfer prosiectau sy'n hyrwyddo lles y cyhoedd ac nad ydynt wedi'u bwriadu'n bennaf er lles personol.

B. Yr angen am sicrhau bod arian yn cael ei ddosbarthu o dan adran 25(1) i brosiectau sy'n gwneud gwelliannau real a chynaliadwy i ansawdd bywyd cymunedau lleol.

C. Yr angen am annog arloesedd wedi'i gydbwyso gyda'r angen am reoli risg mewn modd sy'n gymesur â'r math o brosiect ac ymgeisydd.

Ch. Yr angen am hyrwyddo a chefnogi'r iaith Gymraeg ac adlewyrchu natur ddwyieithog Cymru, gan gynnwys rhoi grym i egwyddor cydraddoldeb rhwng yr iaith Gymraeg a'r iaith Saesneg. Dylid cyflawni hyn drwy gynnwys amodau penodol ar iaith mewn grantiau a monitro a goruchwylio perfformiad derbynyddion grantiau yn ymwneud â'r amodau hynny.

D. Yr angen am hyrwyddo amcanion datblygiad cynaliadwy ymhellach.

Dd. Yr angen am osod cyfyngiadau amser penodol ar y cyfnodau y mae grantiau'n daladwy, boed ar gyfer gwariant cyfalaf neu refeniw.

E. Yr angen:

(i) ym mhob achos, i'r ymgeiswyr ddangos dichonoldeb ariannol y prosiect dros gyfnod y grant;

(ii) os ceisir am arian cyfalaf:

a) am gynllun busnes clir gan gynnwys yr angen am sicrhau adnoddau er mwyn bodloni unrhyw gostau rhedeg a chynnal a chadw sy'n gysylltiedig â phob prosiect am gyfnod rhesymol, gan ystyried maint a natur y prosiect; a

b) sicrhau proses werthuso a rheoli prosiect ar gyfer prosiectau mawr sy'n cyd-fynd â'r rheini yn Adolygiadau Gateway Swyddfa Masnach y Llywodraeth.

(iii) mewn achosion eraill, dylid ystyried argaeledd tebygol arian arall i dalu am gostau parhaus am gyfnod rhesymol ar ôl cwblhau dyfarniad y Loteri, gan roi ystyriaeth i faint a natur y prosiect, ac i arian y Loteri gael ei ddefnyddio i gynorthwyo cynnydd tuag at hyfywdra lle bynnag fo hynny'n bosibl.

F. Y dymunoldeb o weithio gyda sefydliadau eraill, gan gynnwys dosbarthwyr eraill, lle fo hyn yn ffordd effeithiol o gyflwyno elfennau o strategaeth y Gronfa.

Ff. Yr angen am sicrhau bod gan y Gronfa wybodaeth o'r fath y mae'n ei hystyried yn angenrheidiol i wneud penderfyniadau ar bob cais, gan gynnwys cyngor arbenigol annibynnol lle fo hynny'n ofynnol.

G. Yr angen am geisio am elfen o ariannu partneriaeth a/neu gyfraniadau mewn nwyddau gan ffynonellau eraill sy'n gymesur â gallu rhesymol y gwahanol fathau o ymgeiswyr, neu ymgeiswyr mewn ardaloedd penodol, i sicrhau cefnogaeth o'r fath.

Ng. Yr angen am gynnwys amod yn yr holl grantiau i gydnabod arian y Loteri gan ddefnyddio brandio cyffredin y Loteri.

H. Yr angen am gynnwys y cyhoedd wrth lunio polisïau, gosod blaenoriaethau a dosbarthu grantiau.

I. Yr angen am sicrhau ymdriniaeth sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau, yn gweithio'n agos gyda phartneriaid priodol i gyflawni'r patrwm buddsoddi gorau er budd cymunedau ar draws Cymru. Lle fo'n briodol dylid defnyddio profiadau sefydliadau eraill er mwyn cyfoethogi datblygu a chyflwyno dulliau ariannu.

Gwariant Datganoledig Cymru

3. Wrth ddefnyddio unrhyw un o'i swyddogaethau mewn perthynas â gwariant datganoledig Cymru, bydd y Gronfa yn ystyried y materion a ganlyn wrth bennu i bwy y bydd yn dosbarthu grantiau neu'n rhoi benthyciadau, y dibenion dros ddosbarthu grantiau neu fenthyciadau, a'r broses a ddefnyddir i bennu pa daliadau i'w gwneud a'r telerau a'r amodau y mae'r Gronfa yn eu defnyddio wrth ddosbarthu grantiau neu fenthyciadau:

A. Yr angen am sicrhau fod y Gronfa, wrth ystyried ei hasesiad o anghenion ac unrhyw flaenoriaethau y mae wedi'u hadnabod yn ei strategaeth, dros amser yn dosbarthu arian i ledaeniad weddol eang o dderbynyddion, gan gynnwys sefydliadau bach, y sefydliadau hynny a oedd yn gweithredu ar lefel leol yn unig, mentrau cymdeithasol, a sefydliadau gyda chanolfan yng Nghymru ac sy'n gweithio dramor.

B. Yr angen am sicrhau bod y Gronfa dros amser yn dosbarthu arian yn weddol gyfartal rhwng gwariant ar neu sy'n gysylltiedig â:

(i) hyrwyddo dysgu cymunedol;

(ii) hyrwyddo diogelwch a chydlyniant cymunedol; a

(iii) hyrwyddo lles corfforol a meddyliol.

C. Yr angen am ystyried buddiannau Cymru gyfan, buddiannau gwahanol rannau o Gymru a meintiau poblogaeth cymharol wahanol rannau o Gymru a'r sgôp i leihau amddifadedd economaidd a chymdeithasol o fewn gwahanol rannau o Gymru, a'r angen am annog cyrff gwasanaeth cyhoeddus, drwy gydweithio, i gyflwyno canlyniadau gwasanaeth gwell i ddinasyddion.

4. Mewn perthynas â gwariant datganoledig Cymru bydd y Gronfa yn ystyried yr angen am ddosbarthu arian o dan adran 25(1) i brosiectau y bwriedir iddynt gyflawni un neu'n fwy o'r canlyniadau a ganlyn:

A. pobl o bob oed yn cael eu cyfarparu â'r sgiliau a'r ddysg i fodloni heriau cymdeithas fodern;

Adran saith

B. pobl yn cydweithio ar gyfer cymunedau cryfach, cyfiawnder cymdeithasol a gwell amgylcheddau gwledig a threfol; a

C. phobl a chymunedau iachach a mwy gweithredol yn gorfforol.

5. Mewn perthynas â gwariant datganoledig Cymru bydd y Gronfa, wrth ddosbarthu arian o dan adran 25(1), yn ystyried yr angen am sicrhau bod un neu'n fwy o'r blaenoriaethau a ganlyn yn cael eu bodloni:

A. mynd i'r afael â rhwystrau i ddysgu cymunedol a sgiliau bywyd effeithiol;

B. pobl yn cydweithio ar gyfer cymunedau cryfach, cyfiawnder cymdeithasol ac amgylcheddau gwledig a threfol gwell; a

C. rhoi'r grym i gymunedau ddatblygu a chyflwyno rhaglenni adfywio lleol;

Ch. datblygu ymatebion cymunedol adeiladol tuag at anfodlonrwydd, ymddygiad gwrthgymdeithasol a throsedd;

D. galluogi i bobl hŷn fyw bywydau annibynnol a chyfrannu at eu cymunedau;

Dd. galluogi i gymunedau reoli a chyfoethogi eu hamgylchedd a chyfleusterau lleol;

E. datblygu gallu pobl i gymryd cyfrifoldeb dros eu hiechyd a'u lles eu hunain yn unol ag egwyddorion gwaelodol Her Iechyd Cymru, sy'n annog unigolion a sefydliadau i wella iechyd yng Nghymru;

F. hyrwyddo bwyta'n iachach a chynyddu gweithgaredd corfforol ar draws pob oed, rhyw a grŵp cymdeithasol;

Ff. datblygu ymdriniaethau newydd tuag at hyrwyddo iechyd a lles meddyliol.

Gogledd Iwerddon

CYFARWYDDIADAU A RODDIR I'R GRONFA LOTERI FAWR O DAN ADRAN 36E(4)(b) DEDDF Y LOTERI GENEDLAETHOL AYYB. 1993

Trwy hyn mae Ysgrifennydd Gwladol Gogledd Iwerddon, wrth ddefnyddio'r pwerau a gyflwynwyd iddo gan adran 36E(4)(b) Deddf y Loteri Genedlaethol ayyb 1993 ac ar ôl ymgynghori â'r Gronfa Loteri Fawr ("y Gronfa") ac ar ôl sicrhau caniatâd yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon yn unol ag adran 36E(8) y Ddeddf, yn rhoi'r cyfarwyddiadau a ganlyn i'r Gronfa:

1. Yn y Cyfarwyddiadau hyn mae unrhyw gyfeiriad at adran yn cyfeirio at adran yn Neddf y Loteri Genedlaethol ayyb 1993.

Cyfarwyddiadau Cyffredinol

2. Wrth ddefnyddio unrhyw un o'i swyddogaethau mewn perthynas â gwariant datganoledig Gogledd Iwerddon, bydd y Gronfa yn ystyried y materion a ganlyn wrth bennu i bwy, i ba ddiben a'r amodau y dylid eu hystyried wrth i'r Gronfa ddosbarthu arian:

A. Yr angen am sicrhau bod arian yn cael ei ddosbarthu o dan adran 25(1) ar gyfer prosiectau sy'n hyrwyddo lles y cyhoedd ac nad ydynt wedi'u bwriadu'n bennaf er lles personol.

B. Yr angen am sicrhau bod arian yn cael ei ddosbarthu o dan adran 25(1) i brosiectau sy'n gwneud gwelliannau real a chynaliadwy i ansawdd bywyd cymunedau lleol.

C. Yr angen am annog arloesedd wedi'i gydbwyso gyda'r angen am reoli risg mewn modd sy'n gymesur â'r math o brosiect ac ymgeisydd.

Ch. Yr angen am hyrwyddo amcanion datblygiad cynaliadwy ymhellach.

D. Yr angen am osod cyfyngiadau amser penodol ar y cyfnodau y mae grantiau yn daladwy, boed ar gyfer gwariant cyfalaf neu refeniw.

Dd. Yr angen:

(i) ym mhob achos, i'r ymgeiswyr ddangos hyfywdra ariannol y prosiect ar gyfer cyfnod y grant;

(ii) os ceisir am arian cyfalaf:

(a) am gynllun busnes clir gan gynnwys yr angen am sicrhau adnoddau er mwyn bodloni unrhyw gostau rhedeg a chynnal a chadw sy'n gysylltiedig â phob prosiect am gyfnod rhesymol, gan ystyried maint a natur y prosiect; a

(b) sicrhau bod proses werthuso a rheoli prosiect ar gyfer prosiectau mawr yn cydfynd â'r rheini yn Adolygiadau Gateway Swyddfa Masnach y Llywodraeth.

(iii) mewn achosion eraill, dylid ystyried argaeledd tebygol arian arall i dalu am gostau parhaus am gyfnod rhesymol ar ôl cwblhau dyfarniad y Loteri, gan roi ystyriaeth i faint a natur y prosiect, ac i arian y Loteri gael ei ddefnyddio i gynorthwyo cynnydd tuag at hyfywdra lle bynnag fo hynny'n bosibl.

E. Y dymunoldeb o weithio gyda sefydliadau eraill, gan gynnwys dosbarthwyr eraill, lle fo hyn yn ffordd effeithiol o gyflwyno elfennau o strategaeth y Gronfa.

F. Yr angen am sicrhau bod gan y Gronfa wybodaeth o'r fath y mae'n ei hystyried yn angenrheidiol i wneud penderfyniadau ar bob cais, gan gynnwys cyngor arbenigol annibynnol lle fo hynny'n ofynnol.

Ff. Yr angen am geisio am elfen o ariannu partneriaeth a/neu gyfraniadau mewn nwyddau gan ffynonellau eraill sy'n gymesur â gallu rhesymol y gwahanol fathau o ymgeiswyr, neu ymgeiswyr mewn ardaloedd penodol, i sicrhau cefnogaeth o'r fath.

G. Yr angen am gynnwys amod yn yr holl grantiau i gydnabod arian y Loteri gan ddefnyddio brandio cyffredin y Loteri.

Ng. Yr angen am gynnwys y cyhoedd wrth lunio polisïau, gosod blaenoriaethau a dosbarthu grantiau.

Gwariant Datganoledig Gogledd Iwerddon

4. Wrth ddefnyddio unrhyw un o'i swyddogaethau mewn perthynas â gwariant datganoledig Gogledd Iwerddon, bydd y Gronfa yn ystyried y materion a ganlyn wrth bennu i bwy, i ba ddiben a'r amodau y dylid eu hystyried wrth i'r Gronfa ddosbarthu arian:

A. Yr angen am sicrhau fod y Gronfa, wrth ystyried ei hasesiad o anghenion ac unrhyw flaenoriaethau y mae wedi'u hadnabod yn ei strategaeth, dros amser yn dosbarthu arian i ledaeniad weddol eang o dderbynyddion, gan gynnwys sefydliadau bach, y sefydliadau hynny sy'n gweithredu ar lefel leol yn unig, mentrau cymdeithasol, a sefydliadau gyda chanolfan yng Ngogledd Iwerddon ac sy'n gweithio dramor.

B. Yr angen am sicrhau bod y Gronfa dros amser yn dosbarthu arian yn weddol gyfartal rhwng gwariant ar neu sy'n gysylltiedig â:

(i) hyrwyddo dysgu cymunedol;

(ii) hyrwyddo diogelwch a chydlyniant cymunedol; a

(iii) hyrwyddo lles corfforol a meddyliol.

C. Yr angen am ystyried buddiannau Gogledd Iwerddon cyfan, buddiannau gwahanol rannau o Ogledd Iwerddon a meintiau poblogaeth cymharol wahanol rannau o Ogledd Iwerddon a'r sgôp i leihau amddifadedd economaidd a chymdeithasol o fewn y rhannau hynny.

5. Mewn perthynas â gwariant datganoledig Gogledd Iwerddon bydd y Gronfa yn ystyried yr angen am ddosbarthu arian o dan adran 25(1) i brosiectau y bwriedir iddynt gyflawni un neu'n fwy o'r canlyniadau a ganlyn:

A. Cyfle i bobl gyflawni eu llawn botensial

B. Pobl yn gallu cyfranogi'n weithredol yn eu cymunedau er mwyn cyflwyno newidiadau positif

Adran saith

C. Perchnogaeth gymunedol ar amgylcheddau gwledig a threfol sy'n well ac yn fwy diogel

Ch. Gwell iechyd corfforol a meddyliol i bawb

6. Mewn perthynas â gwariant datganoledig Gogledd Iwerddon bydd y Gronfa, wrth ddosbarthu arian o dan adran 25(1), yn ystyried yr angen am sicrhau bod un neu'n fwy o'r canlyniadau a ganlyn yn cael eu bodloni:

A. Gwella sgiliau hanfodol i fodloni anghenion cymdeithasol ac economaidd

B. Cynyddu cyfleoedd ar gyfer dysgu yn y Gymuned

C. Meithrin gallu cymunedol

Ch. Cynyddu cyfleoedd ar gyfer gwirfoddoli a chysylltu o fewn cymunedau a rhwng cymunedau

D. Meithrin partneriaethau cymunedol a gwirfoddol/statudol

Dd. Gwella cyfleusterau, mynediad a gwasanaethau cymunedol

E. Cynyddu ymglymiad y gymuned wrth ddiogelu, adfer a chynnal amgylchedd trefol a gwledig

F. Helpu unigolion a chymunedau i ddatblygu sgiliau i wneud dewisiadau ffordd o fyw iachach

Ff. Hyrwyddo iechyd meddwl a lles emosiynol ar lefel unigol a chymunedol

Llofnodwyd ar ran Ysgrifennydd Gwladol Gogledd Iwerddon

CYFARWYDDIADAU ARIANNOL

Mae'r Cyfarwyddiadau Ariannol a amlinellir isod yn berthnasol ar draws ein holl weithgareddau ym mhedair gwlad y DU. Rydym wedi cydymffurfio â'r cyfarwyddiadau hyn trwy weithredu gweithdrefnau ar draws y sefydliad i sicrhau bod Datganiad o Ofynion Ariannol yn cael eu dilyn. Rydym yn cynnal gwasanaeth archwilio mewnol i wirio ar sail samplu bod yr holl swyddogion ac adrannau yn cadw at y gweithdrefnau cytûn, ac i sicrhau bod y gweithdrefnau hyn yn cael eu dogfennu a'u lledaenu'n briodol. Mae'r Datganiad o Ofynion Ariannol llawn ar gael o Gyfarwyddwr Polisi a Phartneriaethau'r Gronfa Loteri Fawr.

Y Cyfarwyddiadau Ariannol a ddosbarthwyd i'r Gronfa Loteri Fawr o dan Adran 26(3), (3A) & (4) Deddf y Loteri Genedlaethol ayyb 1993 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddfau'r Loteri Genedlaethol 1998) ac a ddaeth i rym ar 1 Chwefror 2006 oedd:

- Y Gronfa Loteri Fawr yw enw gweithredol Bwrdd Elusennau'r Loteri Genedlaethol a'r Gronfa Cyfleoedd Newydd, sy'n cydweithio yn unol â chyfuniad gweinyddol ym mis Mehefin 2006.
- Bydd y Gronfa Loteri Fawr yn cydymffurfio â'r gofynion sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad o Ofynion Ariannol ynghlwm sydd â statws cyfarwyddiadau o dan adran 26 Deddf y Loteri Genedlaethol ayyb 1993, fel y'i diwygiwyd ("y Ddeddf"). Mae'r Datganiad o Ofynion Ariannol yn ychwanegol at, a dylid ei ddarllen ar y cyd â, Datganiad Rheoli'r Gronfa Loteri Fawr, sy'n ymdrin â materion llywodraethu a rheoli corfforaethol.

Mae cyfeirio at y Gronfa Loteri Fawr yn y ddogfen hon yn cyfeirio at Fwrdd Elusennau'r Loteri Genedlaethol a'r Gronfa Cyfleoedd Newydd.

Llofnodwyd drwy awdurdod yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon

Atodiad

Ein grantiau mawr

Yn ystod 2008/09 roeddem yn rheoli 39 o grantiau gwerth £5m neu fwy. Yn yr atodiad hwn, rhoddir crynodeb o bob un o'r prosiectau hyn

Rhaglen Creu Cof Byw

Sefydliad:	**Sustrans**
Enw'r cynllun grant:	**Connect2**
Grant a ddyfarnwyd:	**£49,980,908**

Mae'r prosiect yn ceisio cysylltu pobl â'i gilydd ac â lleoedd drwy fynd i'r afael ag achosion 'gwahanu' o fewn cymunedau, megis ffyrdd a rheilffyrdd prysur sy'n gwneud teithio o un lle i'r llall yn anoddach. Nodwyd 79 o brosiectau unigol ar draws y DU, pob un â rhwystr adeileddol i symud ac ateb a nodwyd. Dyfarnwyd y grant yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009 roeddem wedi talu £1,585,150 i'r derbynnydd. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn 2013.

Sefydliad:	**Cyngor Falkirk**
Enw'r cynllun grant:	**The HELIX 'creating living connections'**
Grant a ddyfarnwyd:	**£25,000,000**

Mewn lleoliad rhwng Falkirk a Grangemouth, bydd y prosiect yn creu cyswllt camlas newydd, peiriant codi cychod 'Kelpie', cyrchfan camlesi a pharc 'Helics' newydd. Dyfarnwyd y grant yn 2007/08, ac erbyn 31 Mawrth 2009, roeddem wedi talu £240,233 i'r derbynnydd. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau yn 2015.

Sefydliad:	**Cyngor Cernyw**
Enw'r cynllun grant:	**Prosiect Heartlands Cernyw**
Grant a ddyfarnwyd:	**£22,297,272**

Bydd y prosiect yn trawsnewid safle tir llwyd 7.5 hectar yn Pool, gan gynnwys 4.5 hectar o dir segur a Robinson's Shaft, grŵp o adeiladu mwyngloddio rhestredig, i greu rhwydwaith o fannau gwyrdd a chyfleusterau amlddefnydd. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009 roeddem wedi talu £2,028,437. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau yn 2010.

Sefydliad:	**Partneriaeth Greater East Belfast**
Enw'r cynllun grant:	**Connswater Community Greenway**
Grant a ddyfarnwyd:	**£23,531,285**

Creu parc llinol drwy Ddwyrain Belfast gan ddilyn llwybr Afon Connswater a'i llednentydd, Afon Loop ac Afon Knock. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009 roeddem wedi talu £178,149 i'r derbynnydd. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau yn 2014.

Rhaglen Advice Plus

Sefydliad:	**The Advice Services Alliance**
Enw'r cynllun grant:	**Working Together for Advice**
Grant a ddyfarnwyd:	**£5,714,742**

Nod y prosiect yw datblygu portffolio o wasanaethau cefnogi ar gyfer y sector cyngor annibynnol. Bydd hyn yn cynnwys wyth llinyn sy'n ymwneud â gwaith a fydd yn gwella ansawdd cyngor a'i gyflwyniad, mynediad i gyngor ac ymwybyddiaeth a gwerthusiad o ganlyniadau cyngor ar gyfer y sector cyngor annibynnol dros dair blynedd.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £2,210,334 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Rhagfyr 2010.

BASIS

Sefydliad:	**Cyngor Ffoaduriaid Prydain**
Enw'r cynllun grant:	**RCO Infrastructure Building Project – Realising Potential**
Grant a ddyfarnwyd:	**£5,078,472**

Bydd y prosiect hwn yn sefydlu cefnogaeth isadeiledd ar draws Lloegr ar gyfer cyflwyno cefnogaeth ac adeiladu gallu i Sefydliadau Cymunedol Ffoaduriaid (RCOs). Bydd 400 RCO yn elwa o gyngor ar eu datblygiad, eu cynaladwyedd, eu llywodraethu a'u rheolaeth. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £1,498,113 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Mawrth 2012.

Atodiad

Rhaglen Changing Spaces

Sefydliad:	**Building Research Establishment Ltd**
Enw'r cynllun grant:	**Rhaglen Community Sustainable Energy**
Grant awarded:	**£10,161,838**

Yn dyfarnu grantiau i sefydliadau cymunedol nid er elw ar gyfer gosod technolegau microgynhyrchu trydan megis tyrbinau gwynt a phaneli solar, ynghyd â mesurau arbed ynni. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £1,060,044 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Mawrth 2012.

Sefydliad:	**Groundwork**
Enw'r cynllun grant:	**Community Spaces**
Grant a ddyfarnwyd:	**£50,000,000**

Yn dyfarnu grantiau i grwpiau cymunedol nid er elw i greu gwell amgylcheddau lleol a chynyddu mynediad i fannau agored. Gwella mannau gwyrdd lleol a chynyddu nifer y bobl sy'n ymwneud yn weithredol â datblygu a rhedeg prosiectau amgylcheddol. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £3,256,238 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Mawrth 2014.

Sefydliad:	**Natural England**
Enw'r cynllun grant:	**Access to Nature**
Grant a ddyfarnwyd:	**£25,000,000**

Yn dyfarnu grantiau i sefydliadau'r sectorau gwirfoddol, cymunedol a chyhoeddus i weithio gyda phobl nad oes ganddynt lawer o wybodaeth am natur neu gysyllt â hi. Mae'r prosiectau'n annog pobl i ddysgu am yr amgylchedd naturiol a chynigir prosiectau hefyd sy'n creu/gwella mannau bywyd gwyllt i ddiwallu anghenion cymunedau lleol. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £828,582 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Mawrth 2013.

Sefydliad:	**Royal Society of Wildlife Trusts**
Enw'r cynllun grant:	**Bwyd Lleol**
Grant a ddyfarnwyd:	**£50,000,000**

Yn gwneud dyfarniadau i grwpiau cymunedol nid er elw ar gyfer prosiectau sy'n rhoi'r cyfle i bobl dyfu a phrynu bwyd yn lleol drwy, er enghraifft, rhandiroedd a chynlluniau blychau. Mae'r prosiectau'n ceisio ysgogi gweithgarwch economaidd drwy ddatblygu mentrau cymdeithasol sy'n ymwneud â bwyd lleol ac yn hyrwyddo'r cysylltiad rhwng bwyd a ffyrdd iach o fyw. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £2,115,706 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Rhagfyr 2014.

Sefydliad:	**MIND**
Enw'r cynllun grant:	**Ecominds**
Grant a ddyfarnwyd:	**£8,886,126**

Yn dyfarnu grantiau i grwpiau cymunedol nid er elw ar gyfer prosiectau sy'n integreiddio defnyddwyr gwasanaethau iechyd meddwl i'r gymuned. Bydd y prosiectau'n cyflwyno drwy brosiectau amgylcheddol sy'n hyrwyddo iechyd meddyliol a chorfforol da.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2008/09 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £397,189 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Medi 2013.

Sefydliad:	**The Crime Concern Trust Ltd**
Enw'r cynllun grant:	**Community Space Challenge**
Grant a ddyfarnwyd:	**£8,372,839**

Yn darparu amrywiaeth o brosiectau amgylcheddol ar gyfer pobl ifanc sydd mewn perygl o ymddygiad gwrthgymdeithasol neu droseddu. Bydd y prosiectau'n cynnwys pobl leol wrth wella eu cymdogaethau, gan roi ymdeimlad o falchder yn eu cymuned iddynt. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £1,862,334 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Medi 2012.

Sefydliad: Imperial College
Enw'r cynllun grant: Rhwydwaith Open Air Laboratories
Grant a ddyfarnwyd: £11,760,783

Bydd y prosiectau'n cydweithio â phobl yn eu cymunedau wrth ochr gwyddonwyr blaenllaw er mwyn datblygu'r sgiliau a'r profiad i archwilio, astudio, mwynhau ac amddiffyn eu hamgylchedd naturiol. Bydd y data a gesglir hefyd yn darparu adnodd addysgol y gall y cymunedau ei hygyrchu. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £3,438,932 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Tachwedd 2012.

Sefydliad: Sefydliad Plunkett
Enw'r cynllun grant: Making Local Food Work
Grant a ddyfarnwyd: £10,033,875

Bydd y prosiectau'n gweithio gyda phobl leol i dyfu eu bwyd a rhedeg eu siopau a'u cydweithfeydd eu hunain. Mae'n ceisio ailgysylltu defnyddwyr â'r tir drwy gynyddu mynediad i bwyd ffres, iachus a lleol. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £3,139,165 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Medi 2012.

Sefydliad: Places for People Homes Ltd
Enw'r cynllun grant: Green spaces for people
Grant a ddyfarnwyd: £15,669,999

Yn hwyluso amrywiaeth o brosiectau i greu a gwella mannau gwyrdd ar gyfer pobl sy'n byw mewn tai cymdeithasol, yn enwedig ar ystadau lle mae ymddygiad gwrthgymdeithasol yn broblem. Bydd yn gweithio gyda phobl leol i greu ardaloedd chwarae i blant, gerddi cymunedol a mannau cwrdd. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £1,898,303 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Medi 2012.

Chwarae Plant

Sefydliad: National Children's Bureau
Enw'r cynllun grant: Play England
Grant a ddyfarnwyd: £14,494,368

Nodau prosiect Play England yw dylunio ac adeiladu isadeiledd cefnogi a datblygu chwarae cynaliadwy a rhanbarthol yn Lloegr, Bydd y strwythur yn cefnogi asiantaethau lleol yn y sectorau cyhoeddus, gwirfoddol, cymunedol a menter gymdeithasol. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2005/06 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £8,958,855 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn 31 Mawrth 2011.

Lles

Sefydliad: MEND Central Ltd
Enw'r cynllun grant: England on the MEND: Fitter, Happier and Healthier
Grant a ddyfarnwyd: £7,997,162

Rhaglen trin ac atal gymunedol sy'n canolbwyntio ar y teulu ar gyfer plant rhwng 7 a 13 oed sydd dros bwysau ac yn ordew. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £4,808,834 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Gorffennaf 2011.

Sefydliad: The Soil Association
Enw'r cynllun grant: Food for Life
Grant a ddyfarnwyd: £16,920,332

Mae portffolio Food for Life yn rhaglen genedlaethol sy'n sefydlu 20 o gymunedau blaenllaw ym mhob un o naw rhanbarth y Llywodraeth. Gan ddefnyddio ysgolion lleol fel canolbwyntiau, nod y portffolio yw i blant a theuluoedd wella eu sgiliau, eu gwybodaeth a'u mynediad i bwydydd iach a chynaliadwy. Bydd pob un o'r 20 ysgol flaenllaw yn cefnogi 20 o ysgolion pellach yn eu rhanbarth drwy ymagwedd model disglair, gan alluogi'r rhaglen i gyrraedd 3,600 o gymunedau.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £7,368,474 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Mawrth 2012.

Atodiad

Sefydliad:	**Cynulliad Rhanbarthol West Midlands**
Enw'r cynllun grant:	**Living Well in the West Midlands**
Grant a ddyfarnwyd:	**£6,793,739**

Portffolio o 31 o raglenni sy'n cyfrannu at leihau lefelau gordewdra, gwella iechyd meddwl a chynyddu cymryd rhan mewn gweithgareddau corfforol yn y rhanbarth. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £2,671,226 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Rhagfyr 2010.

Sefydliad:	**School Food Trust**
Grant scheme name:	**Let's Get Cooking**
Grant a ddyfarnwyd:	**£20,000,000**

Nod y portffolio yw cael effaith gadarnhaol ar ymddygiad bwyd plant oedran ysgol, eu teuluoedd a'r gymuned ehangach. Prif brosiect y portffolio yw creu clybiau 'Lets Get Cooking'. Caiff 3,000 o glybiau coginio newydd eu sefydlu mewn lleoliadau ysgol a chymunedol er mwyn gwella sgiliau coginio, gwybodaeth am fwyd a statws maeth plant, rhieni a chymunedau. Bydd 2,000 o glybiau coginio sydd eisoes yn bodoli mewn ysgolion yn ymuno â'r portffolio hefyd fel aelodau cyswllt, a byddant yn derbyn arian i estyn eu gwaith i deuluoedd a chymunedau.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £4,468,887 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Medi 2013.

Sefydliad:	**Greater London Authority**
Enw'r cynllun grant:	**Well London**
Grant a ddyfarnwyd:	**£9,460,000**

Bydd y portffolio hwn yn gweithio'n agos gyda 20 o gymunedau bach difreintiedig i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd sy'n gysylltiedig â deiet gwael, diffyg gweithgarwch corfforol a lles meddyliol gwael

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £2,957,344 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Hydref 2012.

Sefydliad:	**Cyngor Bwrdeistref Metropolitan Stockport**
Enw'r cynllun grant:	**Partneriaeth North West Networks for Healthy Living**
Grant a ddyfarnwyd:	**£7,043,000**

Mae'r portffolio pum mlynedd hwn yn ymestyn ar draws Gogledd-orllewin Lloegr i gyd o Carlisle i Ddwyrain Sir Gaer. Bydd 27 o brosiectau'n cyflwyno 48 o elfennau cyflwyno prosiectau. Mae prosiectau enghreifftiol yn cynnwys prosiectau 'celf ar bresgripsiwn' i'r rhai ag anawsterau iechyd meddwl ysgafn a chymedrol, gweithdai coginio a bwyta 'cawl a salad'; a rhaglenni 'fit for life' i annog teuluoedd i gymryd rhan mewn gweithgareddau corfforol.

At ei gilydd, bydd y portffolio'n targedu 49,500 o fuddiolwyr yn y rhanbarth o'r cymunedau mwyaf difreintiedig ac ar gyrion cymdeithas. Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £1,397,313 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Medi 2012.

Sefydliad:	**Awdurdod Iechyd Strategol Swydd Efrog a'r Humber**
Enw'r cynllun grant:	**Altogether better – working to create healthier people and communities**
Grant a ddyfarnwyd:	**£6,864,367**

Mae portffolio Altogether Better portfolio yn cynnwys rhanbarth Swydd Efrog a'r Humber. Mae'n ceisio helpu pobl i fwyta'n well, bod yn fwy actif yn gorfforol a gwella eu hiechyd meddwl. Mae'r portffolio'n cynnwys 16 o brosiectau lleol sy'n canolbwyntio ar y bobl a'r cymunedau mwyaf difreintiedig yn y rhanbarth.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £1,240,868 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Rhagfyr 2012.

Sefydliad: National Council on Ageing
Enw'r cynllun grant: Fit as a Fiddle
Grant a ddyfarnwyd: £15,177,417

Mae portffolio cenedlaethol 'Fit as a Fiddle' yn ceisio symbylu diddordeb pobl hŷn mewn gweithgareddau corfforol a bwyta'n iach, yn ogystal ag ymdrin â materion sy'n ymwneud ag iechyd meddyliol a chorfforol.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £3,291,242 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Hydref 2012.

Sefydliad: Mind – Cymdeithas Iechyd Meddwl Genedlaethol
Enw'r cynllun grant: Moving People
Grant a ddyfarnwyd: £16,150,000

Mae Moving People yn bortffolio cenedlaethol; mae'n ceisio dileu stigma a gwahaniaethu drwy wella dealltwriaeth gyhoeddus, cynyddu dyheadau pobl a'u hannog i sefyll dros eu hawliau. Bydd prosiectau lleol yn darparu cyfleoedd i bobl ag amrywiaeth o broblemau iechyd meddwl wella eu lles meddyliol a chorfforol drwy raglenni ymarfer corff.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £5,136,060 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Rhagfyr 2011.

Sefydliad: Sustrans Limited
Enw'r cynllun grant: Active Travel Consortium
Grant a ddyfarnwyd: £19,994,808

Nod y portffolio cenedlaethol hwn yw galluogi unigolion y nodwyd eu bod yn anactif neu'n annigonol o actif i gerdded a beicio fel rhan o'u bywydau bob dydd, gan wella eu lles corfforol a meddyliol. Bydd y portffolio'n canolbwyntio ar y meysydd canlynol: teithio i'r ysgol, teithio i'r gwaith; ysgogi pobl; teithiau lleol.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £5,364,240 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Gorffennaf 2012.

Sefydliad: Ffederasiwn Ymddiriedolaethau Groundwork
Enw'r cynllun grant: Target: Well-being
Grant a ddyfarnwyd: £8,872,800

Portffolio o 91 o brosiectau i wella lles pobl sy'n byw yn y cymunedau mwyaf difreintiedig drwy gyflwyno gweithgareddau sy'n gwella lles meddyliol, yn cynyddu lefelau gweithgarwch corfforol ac yn annog bwyta'n iach.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2008, mae £2,457,772 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Hydref 2012.

Sefydliad: South East Coast Strategic Health Authority
Enw'r cynllun grant: Chances 4 Change – Readdressing the hidden health inequalities in the South East
Grant a ddyfarnwyd: £5,609,580

Portffolio sy'n cynnwys 62 o brosiectau i fynd i'r afael â'r grwpiau a'r unigolion sydd wedi'u heithrio fwyaf yn gymdeithasol, yn economaidd ac yn ddaearyddol ac sydd am wella eu hiechyd yn barhaol.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/08 ac erbyn 31 Mawrth 2008, mae £1,819,649 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau erbyn mis Rhagfyr 2011.

Cronfa Pobl Ifanc – Lloegr

Sefydliad: UnLtd
Enw'r cynllun grant: The Big Boost
Grant a ddyfarnwyd: £9,817,028

Rydym wedi rhoi £10 miliwn i UnLtd (The Foundation for Social Entrepreneurs) a'i bartneriaid i gyflwyno'r rhaglen hon ar ein rhan. Erbyn 31 Mawrth 2008 roeddem wedi talu £9.8 miliwn. Mae'r rhaglen wedi'i chwblhau erbyn hyn.

Atodiad

Buddsoddi mewn Cymunedau – Cymunedau Deinamig a Chynhwysol

Sefydliad:	**Cyngor Sefydliadau Gwirfoddol Yr Alban (SCVO)**
Enw'r cynllun grant:	**Supporting Voluntary Action**
Grant a ddyfarnwyd:	**£8,508,040**

Mae'r grant yn cydlynu rhaglen strategol o weithgareddau sydd â'r nod o wella gweithrediad ac effeithiolrwydd y rhwydwaith CGG yn gyffredinol, yn cydlynu ac yn gwella'r ffordd y mae'n gweithio gyda rhwydweithiau eraill y sector gwirfoddol a chydraddoldeb ar draws y wlad.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2006/07 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £1,242,274 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau yn 2012.

Ymddiriedolaeth Building Change (Gogledd Iwerddon)

Sefydliad:	**Building change Trust Ltd**
Enw'r cynllun grant:	**Building Change Trust**
Grant a ddyfarnwyd:	**£10,000,000**

Bydd Ymddiriedolaeth Building Change yn buddsoddi £10 miliwn i helpu grwpiau cymunedol a sefydliadau gwirfoddol mwy i addasu a datblygu ffyrdd newydd o weithio er mwyn sicrhau y bydd y sector yn addas i'r diben yn y dyfodol. Caiff yr arian ei fuddsoddi dros 10 mlynedd. Ni fydd yr Ymddiriedolaeth yn dyfarnu grantiau mewn ffordd draddodiadol, ond bydd yn archwilio'r adnoddau sydd eisoes yn bodoli mewn cymunedau ac yn nodi ffyrdd o gefnogi datblygu a newidiadau.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2008/09. Erbyn 31 Mawrth 2009, mae £10,000,000 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau yn 2019.

Rhaglenni a etifeddwyd

Ymddiriedolaeth Cyfran Deg

Sefydliad:	**Ymddiriedolaeth Cyfran Deg Cyf**
Enw'r cynllun grant:	**Ymddiriedolaeth Cyfran Deg**
Grant a ddyfarnwyd:	**£50,000,000**

Mae Ymddiriedolaeth Cyfran Deg wedi'i thargedu ar 77 o ardaloedd ar draws y DU a gollodd allan ar arian y Loteri cyn 2002. Mae'r Rhwydwaith Sefydliadau Cymunedol yn cyflwyno'r rhaglen ar ein rhan ar draws y DU ac yn rheoli asiantau datblygu ym mhob ardal Cyfran Deg.

Dyfarnwyd y grant yn 2002/3. Bydd y grant yn dod i ben yn Yr Alban ym mis Mawrth 2010 ac yng ngweddill y DU yn 2013. Talwyd y grant llawn i'r Ymddiriedolaeth yn 2002/03.

Chwaraeon Cymunedol

Sefydliad:	**sportscotland**
Enw'r cynllun grant:	**Youth Football Action Plan**
Grant a ddyfarnwyd:	**£6,000,000**

Mae'r trefniad hwn yn ariannu'r cynllun gweithredu pêl-droed i bobl ifanc a redir gan Gymdeithas Pêl-droed Yr Alban. Dyma rhaglen ar draws Yr Alban sy'n ariannu pob agwedd ar bêl-droed i bobl ifanc o'r gwaelod i fyny.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007 ac erbyn 31 Mawrth 2009, mae £1,189,698 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau yn 2011.

Cyfleoedd Newydd ar gyfer Iechyd

Sefydliad:	**Sefydliad Prydeinig y Galon**
Enw'r cynllun grant:	**Heart Failure Support Network**
Grant a ddyfarnwyd:	**£9,459,819**

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2002/03. Erbyn 31 Mawrth 2009, mae £9,302,733 wedi'i dalu. Rhagwelir y caiff y prosiect hwn ei gwblhau yn 2009.

Ynni Adnewyddadwy

Sefydliad:	**SempCorp Utilities Teeside Ltd**
Enw'r cynllun grant:	**Wilton 10**
Grant a ddyfarnwyd:	**£11,900,000**

Bydd prosiect Wilton 10 yn defnyddio biomàs yn lle tanwydd ffosil i gynhyrchu ynni a lleihau allyriadau carbon.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2003/04. Erbyn 31 Mawrth 2009 roedd £8,925,000 wedi cael ei dalu. Dychwelwyd yr arian hwn, ynghyd â llog, i'r Gronfa Loteri Fawr ar 1 Ebrill 2009.

Sefydliad:	**Seascape Energy Ltd**
Enw'r cynllun grant:	**Fferm Wynt Alltraeth Burbo**
Grant a ddyfarnwyd:	**£10,000,000**

Bydd fferm wynt alltraeth Burbo yn defnyddio'r gwynt i gynhyrchu ynni yn lle tanwydd ffosil, gan leihau allyriadau carbon

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2003/04. Erbyn 31 March 2009 roedd £8,700,000 wedi cael ei dalu. Dychwelwyd yr arian hwn, ynghyd â llog, i'r Gronfa Loteri Fawr ar 1 Ebrill 2009.

Sefydliad:	**E.ON UK plc**
Enw'r cynllun grant:	**Lockerbie**
Grant a ddyfarnwyd:	**£18,000,000**

Bydd y cynllun biomàs yn Lockerbie yn defnyddio biomàs i gynhyrchu ynni yn lle tanwydd ffosil, gan leihau allyriadau carbon.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2004/05. Erbyn 31 March 2009 roedd £14,400,000 wedi cael ei dalu. Dychwelwyd yr arian hwn, ynghyd â llog, i'r Gronfa Loteri Fawr ar 1 Ebrill 2009.

Trawsnewid Gwastraff

Sefydliad:	**Cymdeithas Frenhinol Ymddiriedolaethau Bywyd Gwyllt**
Enw'r cynllun grant:	**Community Recycling and Economic Development Programme (CRED)**
Grant a ddyfarnwyd:	**£36,534,038**

Gwnaeth y cynllun hwn ddyfarniadau i amrywiaeth o brosiectau rheoli gwastraff cynaliadwy yn Lloegr gan gynnwys: ailgylchu ymyl y ffordd ar gyfer amrywiaeth o ddeunyddiau; compostio cymunedol, dodrefn; ailddefnyddio cyfrifiaduron a chyfarpar trydanol; arloesedd wrth ymdrin â gwastraff.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2003/04. Erbyn 31 Mawrth 2009, mae £36,017,348 wedi cael ei dalu. Cwblhawyd y prosiect yn 2008.

Ymddiriedolaeth Etifeddiaeth

Sefydliad:	**Ymddiriedolaeth Etifeddiaeth y DU**
Enw'r cynllun grant:	**Ymddiriedolaeth Etifeddiaeth y DU**
Grant a ddyfarnwyd:	**£29,000,000**

Roedd ein grant yn £29 miliwn. Gwnaed dyfarniadau ar wahân gan DCMS a Chyngor Celfyddydau Lloegr i greu gwaddol £40 miliwn ar gyfer Ymddiriedolaeth Etifeddiaeth y DU.

Dyfarnwyd y grant hwn yn 2007/8.

Bydd Ymddiriedolaeth Etifeddiaeth y DU yn helpu cymunedau ar draws y wlad i adeiladu etifeddiaeth barhaus ar sail Gemau Olympaidd a Pharalympaidd 2012 Llundain. Bydd ei phrosiectau'n cyfuno diwylliant, chwaraeon ac addysg, yn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol ym mywydau pawb sy'n ymwneud â nhw ac yn cefnogi mentrau o'r gwaelod i fyny y maent yn fach eu graddfa ac yn cyfuno cymunedau diddordeb ar lefelau lleol a rhanbarthol. Mae YEDU eisoes wedi ymrwymo'r rhan fwyaf o arian ei rhaglen rhanbarthol a chenedlaethol, a bydd yn cwblhau ei waith erbyn 2013.

Argraffwyd yn y DU ar gyfer Y Llyfrfaar ran Rheolydd Llyfrfa ei Marhydi
ID6193570 07/09
Argraffwyd ar Bapur yn cynnwys 75% o leiaf o gynnwys ffibr wedi'i ailgylchu.

Argraffu	Belmont Press
Cynllun	Graphicsi Ltd
Ffotograffau	Steve Brock, Kevin Clifford, Peter Devlin, Kevin Fitzmaurice-Brown, Steve Forrest, Dominic Holden, Martin Jenkinson, Brian Morrison, Amaya Roman, Paula Solloway and Chris Watt.

Copïau pellach ar gael o:

E-bost	ymholiadau.cymru@cronfaloterifawr.org.uk
Ffôn	01686 611 700
Ffôn testun	0845 6 02 16 59
Ein gwefan	www.cronfaloterifawr.org.uk

Mynediad

Cysylltwch â ni i drafod unrhyw anghenion cyfathrebu penodol sydd gennych.

Ein hegwyddorion cydraddoldeb

Hyrwyddo hygyrchedd; gwerthfawrogi amrywiaeth diwylliannol; hyrwyddo cymeryd rhan; hyrwyddo cyfleoedd cyfartal; hyrwyddo cymunedau cynhwysol; lleihau anfantais ac eithrio. Ymwelwch â'n gwefan am ragor o wybodaeth.

Rydym yn gofalu am yr amgylchedd

Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn ceisio lleihau ei heffaith negyddol ar yr amgylchedd ac mae'n defnyddio adnoddau gwirioneddol gynaliadwy yn unig.

Ein gweledigaeth

Rydym wedi'n hymrwymo i ddod â gwir welliannau i gymunedau ac i fywydau'r bobl fwyaf anghenus.

Ein gwerthoedd

Rydym wedi adnabod saith gwerth sy'n sail i'n holl waith: tegwch; mynediad hawdd; ffocws strategol; cynnwys pobl; arloesi; galluogi; ychwanegol at y llywodraeth.

Mae'r Gronfa Loteri Fawr wedi'i hymrwymo i werthfawrogi amrywiaeth a hyrwyddo cyfle cyfartal, fel cyflogwr a chyllidwr. Bydd y Gronfa Loteri Fawr yn anelu at fabwysiadau dull cynhwysol i sicrhau fod ymgeiswyr a derbynwyr grantiau, budd-ddeiliaid, ymgeiswyr am swyddi ac aelodau staff yn cael eu trin â thegwch.

Yn dyfarnu arian
Y Loteri Genedlaethol

Awarding funds from
The National Lottery®

information & publishing solutions

Cyhoeddwyd gan y Llyfrfa ac ar gael:
Ar y we
www.tsoshop.co.uk

Post, ffon, ffacs ac e-bost
TSO
PO Box 29, Norwich NR3 1GN
Archebion ffôn/ymholiadau cyffredinol 0870 600 5522
Archebion ffacs 0870 600 5533
Archebu trwy Linell Frys y Senedd: Lo-Call 0845 7 023474
E-bost customer.services@tso.co.uk
Ffôn testun 0870 240 3701

Siop Lyfrau'r Senedd
12 Bridge Street, Parliament Square
Llundain SW1A 2JX
Archebion ffôn/ymholiadau cyffredinol 020 7219 3890
Archebion ffacs 020 7219 3866
E-bost bookshop@Parliament.uk
Rhyngrwyd bookshop.Parliament.uk

TSO@Blackwell ac Asiantaethau Achrededig eraill

Gall cwsmeriaid hefyd archebu cyhoeddiadau gan
TSO Ireland
16 Arthur Street, Belfast BT1 4GD
028 9023 8451 Fax 028 9023 5401